

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens quatuor Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine decimusquartus, de
Iuramento, & Adiuratione. Secundus, de Voto. Tertius, & charior Authori,
de statu Religioso. Quartus, de vitiis oppositis Religioni

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

Disputatio III. De obligationibus religiosi status, castitatis, & paupertatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76572)

PUNCTUM I.

Qualiter religiosus obligetur castitatis voto.

SUMMARIUM.

- 1 Ad quid obliget castitatis votum?
- 2 Quid sit peccatum illius violatio.
- 3 An violatio voti solemnis castitatis à violatione voti simplicis differat, sique circumstantiæ explicanda in confessione? Resoluitur non esse necessario explicandum.

1. **C**ertum est apud omnes religiosos castitatis voto te obligari; primò ad abstinendum à coniugio, nisi votum faceres iuxta normam militum ordine Alcántara, Calatrava, & D. Jacobi, qui non emittunt votum absolute castitatis, sed conjugalis tantum. Obligatis verò ita abstinere à coniugio, ut si forte illud attentaveris, effectum non obtineas. Quod quia ratione contingat tract. de matrimonio examinandum relinquimus, & ibi an vota scholarium in Societate hanc vim habeant subsequens matrimonium & ratum præcedens dirimendi, & quo iure, interim vide Suar. l. 3. de relig. l. 9. de voto castitatis, c. 21. & seq. & l. 4. de relig. tr. 10. l. 4. c. 1. & 2. Deinde obligaris abstinere ab omni actu tam interno, quam externo venereo, ita ut peccans contra castitatem, simul etiam peccet contra votum, & sacrilegium existat.

2. Quale autem sit peccatum contra votum, mortale, an veniale? Ex violatione castitatis sumendum erit, si violatio mortalis sit, mortale erit peccatum contra votum, si venialis veniale. Hoc autem intelligendum est, ut bene notavit Sanch. l. 5. sum. c. 6. n. 10. in violatione castitatis propria, scilicet in aliena: si enim tuo facto, vel aspectu per te venialis alius ad mortale induceretur, peccares mortaliter, peccato scandali aduersus castitatis virtutem, sed aduersus votum castitatis non se extendit ad conferendum alienam castitatem, sed propriam.

Dixi esse veniale, vel mortale pro veniali, vel mortali violatione castitatis propria. Non enim negari potest castitatem sæpe venialiter violari tum ob defectum perfectæ deliberationis, tum ob materiæ leuitatem. Sed non inde fit dari posse leuitatem materiæ in delectatione venerea deliberatè questita, hoc enim nullatenus asserendum est, effect enim virtualiter affirmare dari leuitatem materiæ in coitu, vel pollutione. Nam delectatio venerea est complacentia sumpta ex coitu, vel pollutione, vel ex commotione spirituum vitalium, motioneque feminis ex renibus ad vas pudendum, quæ est per se proxima, & natura sua causa coitus, vel pollutionis, atque adeo virtualis coitus, vel pollutio: sicut enim in coitu, vel pollutione minimè non conceditur, nec concedendū est in venerea delectatione: sic optime docet Rebell. 2. p. de oblig. iust. l. 3. q. 19. sect. 3. ex illo Sanch. l. 5. sum. cap. 6. num. 12. & 13. yman l. 4. tr. 5. cap. 8. Filiucius tr. 30. in 6. decalogi præcepto, c. 9. per totum, præcipiendū à num. 181.

3. Porro violatio voti solemnis castitatis à voto simplici aliquoties differt. Sed an hæc differentia sit necessario in confessione exprimenda? variant doctores apud Sanch. lib. 7. de matr. disp. 27. à n. 23. & pluribus seqq. Alij asserunt esse exprimendam, quia votum solemnè à simplici essentialiter differt. Alij, quia latere differt accidentaliter differentia notabiliter aggravante. Sed verius censo cum eodem Sanch. n. 27. non oportere exprimere; an votum fuerit solemnè, vel simplex, modo expresseris te voto ligatum esse; quia hæc differentia non in obligatione castitatis seruanda; sed in matrimonij contrahendi irritatione consistit, qui effectus vt pote omnino extrinsecus, & accidentalis obligationi castitatis violationem castitatis aggravare nullatenus potest.

PUNCTUM II.

Quo dominio, & vsu rerum priuetur religiosus, præcipuè Societatis Iesu voto paupertatis.

SUMMARIUM.

- 1 Per se, & iure naturali nullo dominio pecunia votum paupertatis priuat.
- 2 Priuat iure Ecclesiastico.
- 3 Quod est intelligendum de voto solemnè, scilicet de simplici.
- 4 Religiosi Societatis peccant retinendo bona, si à superioribus præcipiantur renunciare.
- 5 Item peccant denuo acquirendo sua voluntate.
- 6 Item expendendo absque licentia.
- 7 Sed an sit dispositio valida? Negat Molin. & Lessius. Verius est validam esse.
- 8 Et suis oppositis fundamentis.

1. Si

vel temporalem. Ratio desumitur ex d. e. vbi à prælatura excluditur illegitimus religiosus, sed sub nomine prælaturæ Abbatissæ munus continetur, vt docent communiter doctores in c. indubitatus, §. sanc. de electione in 6. per text. ibi, vt à dignitate efficiatur adpota. Ergo illegitima excluditur à prælatura. Et licet in illo textu nomen filij expressum sit, videaturque loqui de capacibus sacros ordines suscipiendi; at quia est dispositio religioso statui fauorabilis, ea de causa feminas comprehendit ea parte qua capaces sunt. Adde si sub nomine filiorum illegitimorum, & sub dispositione eos à prælatura excludente non comprehenduntur feminæ, vt quid Sixtus V. declarans suam rigorosam constitutionem contra illegitimos edictam subdit. Cæterū quæ à nobis circa religiosos viros in præfata constitutione sancita sunt, ea nequaquā volumus ad moniales nunc extendi. Censetur ergo sub illegitimis exclusis à prælatura moniales comprehendere, & ita tenent Glossa in d. c. indemnitas, & ibi Io. Andr. Anchar. Monach. Archidiacon. & alij, Nauarr. tom. 2. de Regularib. n. 69. Flamin. de resignat. l. 3. q. 12. n. 11. Sayros tom. 1. thes. casuum l. 6. c. 11. n. 3. Sanch. aliis relatis, l. 5. c. 5. n. 19. Suar. l. 4. de relig. tr. 8. l. 2. c. 6. n. 14. Neque obstant rationes contrariæ. Ad 1. probationem nostræ sententiæ satisfecimus. Ad 2. concedo nullum speciale privilegium monialibus professione concedi, cum capaces non sint suscipiendi ordinis. Ad 3. admitto Abbatissæ munus non esse propriissimam prælaturam; at sufficit quod in communi acceptatione sub prælatura comprehendatur.

3. Sed quid, si femina corrupta sit? Affirmant plures relati à Sanch. d. e. 5. n. 21. excludi à munere Abbatissæ, & mouentur ex c. iuuenclus, 20. q. 1. ibi iuuenclus (inquit Gregor.) fieri Abbatissas vehemenssimè prohibemus. Nullam igitur fraternitatis tuam, nisi sexagenariam virginè velari permittat. Præterea, quia non videtur decens, vt virginibus corrupta præstit, quia non poterit ad virginitatem exemplo suo horreri. Cæterum tenendum est hanc qualitatem necessariam non esse, nam sicut non est necessarium, quod sit sexagenaria ætate, sed perfectio continentie, vt dicit Glossa, sic necessarium non est, quod fuerit virgo, præcipuè cum non omnes moniales virginibus sint. Adde D. Greg. de velo consecrationis concessio virginibus videri locutum, quod velum viduis, publicèque corruptis dari non potest, scilicet si secreto virginitatè amiserint. Quia non se debent manifestare, vt docet Suar. tom. 4. de relig. tract. 9. l. 1. c. 11. n. 8. non autem loquitur de velo communiter monialibus tradito, & ita aliis relatis defendit Sanch. lib. 5. sum. cap. 5. n. 22. Suar. tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 6. n. 16.

4. Quintus effectus religiosæ professionis est purgatio inhabilitatis ad aliquos actus temporales ratione delicti commissi, vt si ex furto, falsò testimonio inhabilis factus sis ad testimonium ferendum professione religionis ab hac inhabilitate liberaris. Nō enim de te præsumi potest similia crimina commissurum, cum diuino obsequio sit mancipatus: sic Glossa in c. cum deputari de iudiciis in fine, & ibi Felin. Rebuff. prax. benef. tit. de dispensat. super defectu natal. n. 72. Sanch. l. 5. sum. c. 5. n. 17. Laym. l. 4. tr. 5. c. 10. n. 5. colligitur; ex Aut. de Monachis, collat. 1. statim in prin. ibi concensationis monachalis vita sic est honesta, & vt omnem quidem humanam hominis maculā detergat. Hic effectus extenditur ad incorporationem in Societate Iesu per vota biennij, quia ex tua parte æque diuino obsequio illis votis manciparis, & tradit Sanch. d. e. 5. n. 28.

5. Sextus effectus est, quod delet omnem maculam, seu ingratitudinis notam antea commissam, ob quam exheredari filius poterat, vel legitima patris portione priuari. Quia hac vice mutatione, & perpetua ad diuinum obsequium mancipatione sufficienter reparat quamlibet iniuriam parenti factam: sic habetur in Nouella Imper. apud Gratianum, c. fin. 19. q. 1. & tradit Couarr. cap. Raynuius n. 28. de testam. Molin. de iustit. tom. 1. disp. 176. sine, Sanch. lib. 5. sum. c. 5. n. 33. Layman l. 4. sum. tract. 5. c. 10. n. 6. & alij apud ipsos. Extenditur hic effectus ad incorporationem Societatis per vota biennij, quia eadem ratio procedit. Sanch. & Layman. supra.

6. Septimus effectus est imitatio matrimonij subsequentis, & antecedentis rati, de quo effectus, & qua ratione votis simplicibus Societ. Iesu cōperat tract. de matrim. examinabimus.

Hi sunt effectus religiosi status, illi tamen profertibus vana privilegia à Pontificibus sunt concessa, tum pro administratione, receptioneque sacramentorum, tum pro abolitione à peccatis, & censuris aliarumque inhabilitatum dispensatione de quibus priuilegiis in suis propriis locis, agendum est.

DISPUTATIO III.

De obligationibus religiosi status, castitatis, & paupertatis.

Professione religionis obligatur religiosus speciali voto castitatem, paupertatem, & obedientiam seruare, hique obligationibus alias annexit iuxta institutum illius religionis, in qua professionem emitit. De omnibus specialiter differendū est.

non ex voluntate monachi, sed ex lege hæc translatio facta est, quia facta non est in potestate monachi eam reuocare, aut immutare.

4. Ex his oritur dubitatio: an iure ciuili excludi possit monasterium à successione bonorum, ex persona religiosi proneciantium? Non desunt doctores, qui id affirmant, eo quod iure ciuili hæc successio fit, poterit ergo iuris cõditor eam concessionem reuocare, & ita tradit Menchaca de successione. li. 3. l. 2. n. 179. Sed contrarium omnino tenendum est. Tū quia priuilegium Ecclesiæ concessum, & ab ea acceptatum nequit, qui filius superior non est, derogare. Tum quia successio non tantum iure ciuili, sed Ecclesiastico statuta est, at iuris ciuilibus conditor statuta Ecclesiastica abrogare non potest, ergo non poterit derogare hanc monasterij concessionem: sic docet alijs relatis Couarr. de pactis 3. p. §. 2. n. 4. Menoch. conf. 196. n. 32. volum. 2. & de presump. lib. 4. presump. 83. nu. 24. Zeuallos in suis communib. q. 423. in fine. Sanch. lib. 7. sum. c. n. 18.

5. Verum, etsi statuto ciuili monasteria excludi non possint à successione ob personam religiosi, consuetudine tamen introduci potest: nam cum hæc successio non iure naturæ, sed positiuo monasterijs competat, derogari consuetudine poterit, sicuti apud Gallos factum est: sic Rebuff. 1. 1. consilij regiar. in proemio, Gloss. 5. n. 21. & 22. Couarr. de pactis, 3. p. §. 2. n. 4. ad finem. & c. 1. in fine. de reglam. Sanch. lib. 7. sum. c. 12. nu. 14. vbi bene aduertit debere spatium 40. annorum præscribi hanc consuetudinem.

PUNCTUM IV.

Quæ bona religiosi, de quibus ante professionem non disposuerat, transeant in monasterium, vel ad hæredes pertineant.

Regula generalis est, si monasterium incapax sit succedendi ex persona religiosi, bona illa ne maneat adempta, & suspensa, transeant ad hæredes ab intestato sic Bartol. tr. minorar. lib. 4. d. 1. c. 1. & 2. Abbas c. 2. in p. sententia de probationib. n. 62. & ibi Fel. n. 50. Bald. aut. ingressi, n. 18. Cod. de Sacrosanct. Eccles. & alij plures, quos plena manu refert, & sequitur Sanch. lib. 7. sum. c. 25. n. 21. Si autem monasterium capax sit ex persona religiosi succedendi, omnia illius bona in monasterium transeunt, vt expressè decidit Auth. de monachis, §. si quis autem, & authent. si qua mulier, C. de Sacrosanct. Eccles. & etiam ferè omnes doctores, pluribusque exornat Nau. comm. 2. d. n. 4. de Regul. Lestus li. 2. de instit. c. 41. d. 10. n. 81. De aliquibus vero bonis est specialis difficultas, qua ratione in illis monasterium succedere possit, ideo sigillatim examinanda sunt.

§. I.

Vfusfructus qualiter à monasterio competat.

S Y M M A R I V M.

1. Aliqui affirmant vsusfructum extinguí, & cum proprietate solidari, & quos fundamento.
2. Alij censent vsusfructum manere apud religiosum, commo- ditatem monasterio inherere.
3. Durante vita religiosi vsusfructus monasterio acquiritur.
4. Limitatur conclusio, vt procedat in religione capaci succedendi.
5. Secundo limitatur in religiosi Societatis Iesu vota biennij emittentibus, qui vsusfructum retinent.
6. Alij limitant in vsusfructu patris, vel matris in bonis aduentitijs filij, si religionem ingrediatur. Sed non admittitur limitatio.
7. Vfusfructus paternus in bonis aduentitijs filij perit in Castella, si filius ad nuptias transeat.
8. Translatio religiosi ad aliud monasterium legitime transit cum illo vsusfructu.

Non desunt doctores, qui sentiant vsusfructum monasterio non competere, sed professione religionis extinguí, eo quod professione religiosus quasi mortuus censetur, at morte vsusfructuarij extinguitur vsusfructus, §. in insit. de vsufructu. Tum quia penio professione extinguitur, vt latè diximus tr. de benef. disp. 1. Ergo & vsusfructus qui pensioni comparatur, imo penio est quidam vsusfructus beneficij. Tum quia vsusfructus non potest manere in religioso, cum sit incapax votum paupertatis habendi proprium. Neque item potest transferri in religionem; cum non sit ius transmissibile iuxta Text. §. in fin. insit. de vsufructu, & leg. si vsusfructus 67. ff. de acce. dorum, ergo extinguitur, sic Glossa in c. si qua mulier, 19. q. 3. Zeuallos commun. opin. q. 64. sine, consentit Fachin. lib. 6. controuers. c. 12. vt colligitur manifestè ex ratione, qua suam sententiam probat.

2. Alij doctores sentiant vsusfructum manere apud religiosum, commoditatem vero monasterio inherere; quia non videtur inconueniens religiosum capacem esse proprij, cuius nullam dispositionem habeat, sicut non est inconueniens coniugatum manente vinculo coniugij fieri religiosum: sic Couarr. de testam. c. 2. n. 9. Ant. Gom. leg. 48. tauri, n. 8. Mol. 1. de instit. disp. 9. circa finem, & probabile reputat Suar. t. 3. de relig. lib. 8. c. 13. n. 4.

3. Cæterum, media via procedendum est, & affirmandum; vsusfructum nequaquã extingui, sed monasterio acquiri durante vita religiosi lege sic disponere, sic pluribus firmat Sanch. lib. 7. c. 13. n. 48. & seq. Suar. d. c. 13. n. 6. Et quidem non extingui est constans ferè omnium doctorum sententia, vt videri potest in doctoribus relatis. Neque obstat pensioem extingui, quia hoc in fauorem Ecclesiæ, vt libera sint beneficia, iure Ecclesiastico introductum est. Quod autem monasterio acquiratur, sic probo. Tū quia generale est omnia iura, & actiones religiosi in monasterium transferri. Auth. ingressi, C. de Sacrosanct. Eccles. Tum quia religiosus voto solemnij paupertatis non solum vsu, sed qualibet proprietate priuatur. Alijs posset eniuislibet rei dominium retinere absque potestate illa re vendi, quod est contra omnes; efficitur ergo vsusfructu monasterio acquiri, sed quia non acquiritur ex consensu, & voluntate domini proprietatis, sed ex lege, seu consuetudine recepta, qua conitit in monasterium esse hoc ius translatum; ea de causa non amplius durat, neque extenditur, quàm extenderetur, si religiosus secularis esset. Vnde morte ipsius religiosi finitur vsusfructus, nisi forte esset vsusfructus relictus pro se, & suo hærede, quia tunc, vt bene dicit Sanch. d. c. 13. n. 60. nouus vsusfructus in monasterio constituitur, ideo centum annis durare debet; quia id tempus definitu est vsusfructui directè monasterio relicto, leg. an vsusfructus, ff. de vsufruct. & lege regia, 26. tit. 31. p. 3.

4. Conclusio limitanda est, vt procedat in religione capaci succedendi; nã religioni incapaci habendi propria non acquiritur vsusfructus, sed perit, & cū proprietate consolidatur, eo quod neque in religioso, neque in religione manere possit, Suar. t. 3. de relig. lib. 8. c. 13. n. 4. Sanch. lib. 7. sum. c. 13. d. n. 53.

5. Secundo limita in Societate Iesu pro his, qui, qui tantum vota biennij emiserunt: si enim dominio capaces sunt, vsusfructum retinent, esto de illo absque licentia prelati disporre non possint, si vero professionem faciant, vel vota coadiutorum formatorum emittant, vsusfructus extinguitur, quia neque ipsi, neque religio ratione ipsorum capaces sunt habendi proprium.

6. Tertio limitant alij in vsufructu, quem pater, vel mater habet in bonis aduentitijs filij, quem dicunt extingui, si pater religionem proficiatur: quia illa professione soluit patria potestas, & ius gubernandi filium amittitur, quæ sunt causæ vsusfructum patri concedendi: sic Couarr. c. 2. n. 9. de testam. Fachin. lib. 6. controuers. c. 12. Zeuallos in suis communib. q. 64. n. 4. Sed iure optimo hanc limitationem reprobat plurimi doctores quos refert, & sequitur Sanch. lib. 7. sum. c. 14. n. 70. Suar. t. 3. de relig. lib. 8. c. 13. n. 5. Quia esto causa concedendi vsusfructum sic patria potestas, & filij gubernatio, non tamen perdet ab hac patria potestate, & filij gubernatione, sed his celsantibus vsusfructus perueniat, vt constat, ex leg. 3. C. de vsufructu, & leg. vlt. C. ad Tertull. Neque obstat filio emancipato deberi vsusfructum, & patri solum concedi in præmij beneficio emancipationis dimidiam vsusfructus parte, leg. cum oportet, §. cum autem, C. de bonis, quæ liberis, quia professionis religionis non emancipatur filius directè, sed indirectè, & in consequentiam, idè obque leges emancipationis in professione religionis procedere non debent.

7. Aduerte tamen hunc vsusfructum in bonis aduentitijs filij omnino perire, & ad filium deuolui, si filius in hoc Castella regno ad nuptias transeat subsequens Ecclesiæ beneficijs. Nam vt rectè notauit Sanch. d. c. 13. n. 75. si patri existenti in sæculo perit vsusfructus, & ad filium nuptias contrahentem deuoluitur, leg. 48. tauri. & leg. 9. tit. 1. lib. 5. recopilat. & fortiori hoc procedere debet patre in religione existente.

8. Sed qui si religiosus ad aliud monasterium transeat transire cum illo vsusfructus; Respondeo transire, si monasterium capax sit habendi proprium; quia vsusfructus est ius personallimum, & monasterium illo fuitur, quia sibi religiosus est incorporatus. Et præterea censetur quali quocidie constituit iuxta leg. 1. §. in ff. de vsufructu accrescendo. At si monasterium incapax est habendi proprium, vsusfructus omnino perit, Sanch. lib. 7. c. 13. n. 63.

§. II.

Qualiter annuum legatum, peculium filij familias, ius patronatus, & ius retractus in monasterium transferatur.

S Y M M A R I V M.

1. Qualiter annuum legatum monasterio incapaci succedendū competere possit.

à Peculium

- 2 Peculium filii familias expresso monasterio competit non profectuum; aduentitium vero quoad usum fructuum. Probabilis est non competere, sed a patre retineri.
- 3 Ius patronatus monasterio acquiritur.
- 4 Idem dicendum de iure nominandi ad emphyteusim.
- 5 Ius retractus monasterio non competit.

Affirmat Sanch. in perpetuum ad monasterium transire sed est difficultis sententia.

ET quidem, si monasterium sit succedendi capax, dubium non est, quin monasterio acquiratur, siue legatum reputetur vnum, siue quolibet anno diuersum quia omnia iura, & actiones religiosi in monasterium transeunt. At si monasterium incapax sit, & legatum multiplex esse censetur, iuxta leg. in singulis. ff. de annuis legatis, eo quod in gratiam legatarij singulis annis dari mandatum sit, perit legatum ob incapacitatem religiosi, & monasterij. Si vero legatum vnicum esse reputetur, vt reputandum est, quando in gratiam heredis signatur singulis annis tribuendum non religioso, nec monasterio, sed heredibus ab intestato competit; sicut competit census, aliaque bona religiosi; quia hoc legatum, tanquam quidam census computandum est sic Sanch. lib. 7. sum. c. 13. n. 54.

2. Sed quid dicendum de peculio filij familias religiosi facti? Nulla est dubitatio de bonis castrensibus aut quasi; hac enim tam quoad proprietatem, quam quoad vsum fructum sunt filij ac proinde non mirum quod monasterio cedant. Neque item est dubitatio profectitia monasterio competere; cum hac tam quoad vsum fructum, quam quoad proprietatem sint patris. Solum de bonis aduentitiis est controversia; eo quod vsum fructum patri conueniat, quo non videtur priuandus ob ingressum filij in religionem. Nam esto soluat patri potestas, & filij gubernatio, non cessat honor patri debitus, ob quem precipue hic vsum fructum concessus est. Et ita tenendum est cum communi sententia, quam tradit Nauarr. com. 2. de regularib. n. 55. Lessius lib. 2. de iust. c. 41. dub. 10. m. 33. Man. Rodrig. 1. 3. q. regular. q. 16. art. 4. Sanch. pluribus relatis, lib. 7. c. 13. n. 19.

3. Ius patronatus alicui videbitur posse in religioso manere, eo quod non sit pretio aestimabile; ac proinde nec materia prohibita voto paupertatis. Sed dicendum omnino est, nequam religiosi competere, sed monasterio succedendi capax. Quia Auth. ingressi, C. de Sacrosanct. Ecles. absque nulla distinctione decidit omnia iura & actiones religiosi monasterio acquiri. Quod si monasterium sit succedendi incapax ad sequentem vocatum ius patronatus pertinet; sic glos. in c. beneficium, de regular. in 6. verbo conferendum. Lambert. de iure pat. lib. 2. p. 1. q. 2. art. 11. nu. vlt. Man. Rodrig. q. regul. t. 2. q. 122. art. 2. Sanch. alijs relatis, lib. 7. c. 13. n. 2. & segg.

4. Idem quod dictum est de iure patronatus, a fortiori dicendum est de iure nominandi ad emphyteusim; est enim in pretio aestimabile, cuius religiosus professus incapax est; ac proinde monasterio succedendi capax competit. Sic Molina tit. 2. de iust. disp. 482. circa finem, Sanch. lib. 7. sum. cap. 14. n. 16. & 17.

5. De iure, & privilegio, quod proximiori consanguineo concessum est retrahendi rem alienatam extra familiam eodem pretio emptori soluto, quod ipse pro ea dedit, optimè dicit Sanch. d. c. 14. n. 25. & seg. nequaquam religiosi, nec monasterio competere possent; nam cum religiosus rem illam non sibi, sed monasterio acquirere debeat, extra propriam familiam hoc tractu res constituerat, quod vitare intendebat privilegium retractus.

§. III.

Qualiter maioratus, feudum, & emphyteusis transeant in monasterium.

S V M M A R I V M.

- 1 Aliquibus placet monasterium succedendi capax non succedere in maioratu religiosi. Sed tenendum est contrarium succedere inquam durante religiosi vita.
- 2 An succedat monasterium in maioratu ante professionem a religioso possessore habente clausulam expressam, vel tacitam excludentem religiosi? Affirmat Mieres succedere.
- 3 Verius est oppositum.
- 4 In feuda succedit monasterium, si capax sit prestandi illius obsequia.
- 5 Excipiuntur feuda habens dignitatem.
- 6 Emphyteusis hereditaria tam secularis, quam ecclesiastica ad monasterium transit, tamen si de ecclesiastica Nau. negat.
- 7 Sanch. sentit Ecclesiasticam emphyteusim renouari intra biennium posse. Sed non admittitur.
- 8 Si emphyteusis concessa sit ea conditione, ne transeat ad potentiores, & si plures censeant transire ad monasterium. Verius est oppositum.
- 9 Emphyteusis solum pro vita religiosi in monasterium transit.
- 10 Quia de emphyteusis concessa alicui pro se, & suis heredibus?

1. Aliquibus videbitur monasterium succedendi incapax non posse maioratum, quem religiosus ante professionem possederat, acquirere. Quia finis precipuus instituentis quemlibet maioratum, est, ne bona illius extra familiam constituantur. At si monasterium succedit, iam bona illius sunt extra familiam; non igitur ex influentis voluntate monasterium succedere potest. Ceterum omnino tenendum est, succedere monasterium durante vita monachi, quod tanquam certum supponunt fere omnes doctores: nam cum monasterium ex persona monachi sibi incorporati, & ex iure ei compete maioratum possidet, bona illius extra familiam hac ratione non censetur constitui, quia non directè vt in contractu, & in qualibet alia donatione contingit, sed accessoriè ad religiosum monasterio competunt.

2. Dubium autem non leue est, an quando maioratus habet clausulam expressam excludentem religiosi vel tacite illos excludit, eo quod institutum est cum iurisdictione in aliquo oppidum, vel ad conferendam agnationem, vel cum onere deferendi arma, & familie nomen; in quibus casibus fecundum communiorem sententiam non succedit religiosus professione facta, nec ratione illius monasterium. An idem dicendum sit, quando ante professionem religiosus successerat, & illum maioratum possidebat? Negat. Mieres de maioratu, 2. p. 2. n. 33. cuius fundamentum est, quia esto monachus, & ratione filij monasterium incapax sit acquirendi de nouo lupradictum maioratum, at ad retinendum illum capax esse potest. Quia plura requiruntur ad nouam rei acquisitionem, quam ad illius conseruationem, vt multis exemplis exornari facile potest. Deinde quia sola institutoris voluntate priuati religiofus maioratu acquisito, at institutoris voluntate excludente religiosi a successione non priuatur religiosus maioratu acquisito, sed solum acquirendo, quia solum priuatur succedere, at eo casu non succedit religiosus, sed successione continuat. Item ad monasterij exclusionem clarissime coniechatur voluntatis testatoris illud excludentis desiderant, vt bene probat Cou. 1. variat. c. 15. n. 11. quæ tamen in presentia casu non apparent, cum satis congruenter dici possit voluisse excludere a noua maioratus successione non ab antiqua. Tandem hæc sententia religioni fauet, ac proinde sustinenda est.

3. Nihilominus verius censeo monasterium excludi, & ad sequentem successorem maioratum transire, sic expressè docet Sanch. lib. 7. c. 15. n. 31. & videtur id sentire Molina. lib. 1. de primogen. c. 13. n. 93. & segg. & Mol. Iuluita, 1. 3. de iust. disp. 623. n. 3. Man. Rodrig. qu. regul. t. 2. qu. 77. art. 12. vel. quæritur certum est. Ratio est, quia institutor excludens monachos a successione maioratus, successorem monasterij excludit, monachi enim professione ipsa excludi erant.

4. De feudo dubium est; an in monasterium capax succedendi transeat? Breuiter respondeo transire, dummodo obsequium feudi prestari possit a monasterio per se, vel per substitutum. Quia a generali regula statuente omnia bona religiosi ad monasterium transire, nulla est occasio excipiendi lupradictum feudum; sic Nau. com. de Regularib. n. 55. Molina. li. 1. de primogen. c. 13. n. 76. Molin. Iuluita, 1. 1. de iust. disp. 140. ver. regulam. Lessius lib. 2. c. 41. dub. 10. n. 84. & alij plures, quos referet & sequitur Sanch. lib. 7. c. 15. n. 36.

5. Ab hac regula excipiendus est feudus habens dignitatem Ducatus, Marchionatus, seu iurisdictionem in aliquo oppidum annexum, quia hæc non possunt ea decencia, & splendore, quem dominus feudi intente, exerceri, ac proinde ex præsumpta domini voluntate transit ad successorem vocatum; sicut communiter dicitur de maioratu habente hæc dignitatem, & iurisdictionem. Sic Sanch. alijs relatis, d. c. 15. n. 41. Monasterium autem potitur illo feudo, dum religiosus viuit, eo tamen defuncto deuenit ad sequentem vocatum. Quod si nullus sit, ad dominum directum deuoluitur. Sic Mol. de primogen. d. c. 13. n. 79. Lessius n. 24. Sanch. c. 15. n. 46.

6. Sed quid dicendum de emphyteusis succedendi capax deueniat, Quia in re & fit Nau. com. 2. de regularib. n. 55. censet emphyteusim, cuius dominus directus est Ecclesia, queque vocatur Ecclesiastica non transire ad monasterium. At probabilis est hæc sententia, & licet eadem transire cum omnibus melioramentis in ea factis, quippe quæ nullo iure inueniuntur excepta ab illa regula generali concedente monasterio successorem in omnia religiosorum bona; facta docuit Felin. c. in presentia, de probat. lib. 1. n. 9. Decius ibi n. 194. Azor. 1. lib. 12. c. 8. q. 4. & alij relatis Sanch. lib. 7. c. 15. n. 56.

7. Addit tamen Sanch. esse differentiam in successione Emphyteusis Ecclesiasticæ, & secularis. Nam Ecclesiasticam, in qua quit renouare dominus directus potest intra biennium, iura Textum in §. 1. Authent. de alienat. & emphyteusis. Accedens larem renouare non potest, quia nullibi tale privilegium concessum est. Verum hæc differentiam non censeo admittendam.

DE
CASTR
PALAT
TONI
II III

dam; quia illa Authentica constitutio non loquitur de qualibet emphyteusi, sed de emphyteusi data ab Ecclesia Constantinopolitana, neque ad heredes extraneos transmissibili, ut latius probavi i. p. *hinc operis*, tract. 4. de *hinc*, disp. 5. Punct. 8. n. 3. ac proinde neque Ecclesiastica, nec secularis reuocari potest.

8. Sed quid si emphyteusis sit concessa ea conditione, ne transferatur ad Ecclesiam, aut personam potentiorum, ut communiter concedi solent? Adhuc plures doctores censent ad monasterium succedendi capax transire. Quia intelligi debet hac conditio de translatione voluntaria, & directa possessoris, non de translatione indirecta, & in consequentiam, & a lege inducitur, qualis est, quae professione religionis inducitur, sic Felin. *in presentia*, n. 35. *cap. 49. de probationibus*. Syl. verbo *emphyteusis*, q. 20. n. 27. Man. Rodrig. q. *regular*, r. 2. q. 78. art. 9. Sanch. alios referens d. e. 15. n. 65. Ceterum verus censetur, de qualibet alienatione conditionem intelligendam esse. Tum quia finis apponitur eam conditionem esse, ne Dominus proprietatis ob Ecclesiam priuilegia, aut emphyteuticæ potentiam obsequio debito priuetur, qui finis etiam in translatione directa ac indirecta procedit. Alias etiam sic succederet in Emphyteusi alienari prohibita emphyteuti delictum confiscationi subiectum committente (quod Sanch. non concedit) quia etiam hæc est alienatio non voluntaria, sed indirecta, & inducta per legem. Item maioratus habens clausulam, ne monasterium succedat, monasterio competere; quia potest quis interpretari id esse intelligendum de successione directa, & perpetua, & non successione temporanea, & per legem inducta. Ne ergo hæc admittantur, dicendum est, emphyteusim prohiberi transferri ad Ecclesiam, nullatenus monasterio acquiri, & ita docent Bartol. *auth. ingressi*, C. de *Sacrosanctis*, Eccles. in 2. lectura, n. 19. & ibi Bald. n. 31. Paulus n. 25. Iason. n. 64. Barbac. c. in *presentia*, de *probationibus*, n. 121. Velascus *conf.* 101. num. 8. 1. Flores de *Mena* addit. n. 4. *Sanna*, de *test.* 6. n. 2. *concl.* 3. quos omnes refert Sanch. d. lib. 7. *sum.* c. 15. n. 64. Item quod dictum est de emphyteusi, dicendum est de quibuslibet bonis alienari prohibitis ob eandem rationem, tamen si contrarium feriat Sanch. n. 67.

9. Verum esto sententia assenti in monasterium dictam emphyteusim, seu fidei commissum transferri religiose professione, hæc tamen, nullatenus concedendam est in perpetuum transferri, sed solum durante vita religiose, ne voluntatis concedentis emphyteusim, seu fidei commissum aduersetur.

10. Solum de emphyteusi concessa alicui pro se, & suis hæredibus affirmat Sanch. d. e. 15. n. 62. cum Bart. dicta Au. *henr.* *ingressi*, in 2. lectura n. 37. Berio *cap. in presentia*, n. 491. de *probationibus*, in perpetuum monasterio pertinere quia potius Dominus cogitare possessorem emphyteusis posse monasterium hæc dem habere. Hæc tamen doctrina non caret difficultate quia verba explicanda voluntatem testatoris in propria significatione sunt accipienda; at monasterium religiose succedens non est proprie hæres, ut communiter doctores censent teste Sanch. *lib. 7. sum.* c. 12. n. 33. Ergo nomine hæredis non venit monasterium; & ita tradit Paris loquens de feudo c. in *presentia* de *probationibus*, n. 195. Quod à fortiori procedit, si emphyteusis constituta esset pro se, & filio, quæ filio non enim sine filij monasterium intelligendum est, nisi in casibus à iure expressis, qualis non est hic, & consentit Sanch. plurib. *relatis* lib. 7. *sum.* c. 15. n. 63.

§. IV.

Qualiter fideicommissum monasterio competat.

SUMMARIUM.

- 1 Non excluditur substitutus, si religionem incapacem succedendi ingrediatur.
- 2 Si proficiatur in monasterio capaci succedendi, succedit monasterium in fideicommissum durante tua vita.
- 3 Affirmant plures testatore grauante suum hæredem, ut alicui tertio hæreditatem restituat non apposita clausula, si sine liberis decesserit, in perpetuum excludi substitutum, & monasterium succedere.
- 4 Sed oppositum est verum.
- 5 Si testator apposuit clausulam grauato, si sine liberis decesserit, & nullis filiis velitis ingrediatur monasterium, excluditur in perpetuum substitutum.
- 6 Limitatur ab aliquibus, nisi testator de veris filiis intellexerit, cum eam conditionem apposuit, si sine liberis decesserit, sed non admittitur limitatio.
- 7 Secundo limitatur, nisi testator expresserit, se nolle substitutum excludi. Sed alij hanc limitationem, neque improbabiler reiciunt.
- 8 Quid sentiendum, sub distinctione respondetur.
- 9 Tertio limitatur, nisi substitutus esset filius testatoris. Sed reuertitur à Castro Sum. Mor. Pars III.

circum limitatio.

- 10 Quarto nisi grauatus ingressus fuerit animo, excludendi substitutum. Non caret difficultate hæc limitatio.
- 11 Quinto limitatur nisi substitutus sit causa pia. Admittitur limitatio.
- 12 Extenditur limitatio ad quamlibet causam piam, esto fuerit mediante substituta.
- 13 Sexto limitatur, ne succedat monasterium excluso substituto in contractibus onerosis.
- 14 Septimo limitatur, ut non procedat monasterij successio, si conditio liberorum in propriam personam referatur.
- 15 Octavo limitatur monasterij successio, dummodo admittat hereditatem, secus si reiciat.
- 16 Substitutus eo casu statim succedit, neque oportet grauati mortem naturalem expectare.
- 17 Quid dicendum de successione fideicommissi in religione Societatis Iesu.

1. Grauis est difficultas de fideicommissis, hoc est de bonis grauatis, seu alicui tertio restituendis; an si in his institutus sit, & religionem ingrediatur, succedat monasterium, & excludatur substitutus? Aliqua sunt in hac questione apud Doctores recepta, alia satis controuersa. Primo certum est, te ingrediente religionem incapacem succedendi non excludi substitutum; quia solum excludi poterat ob monasterij successionem, ut hec alij relatis notat. Molin. Societatis Iesu, r. i. de *inst. disp.* 186. col. 2. Sanch. *lib. 7. sum.* cap. 16. n. 13. imo probabilis est à puncto professionis in hac religione facta substitutum intrare; quia ad effectum successionis hæc professio morti naturali æquiparatur, neque vlla ratio est, quare fideicommissum ad hæredes ab intestato perueniat, cum id contrarium sit dispositioni testatoris præferentis substitutum omnibus aliis hæredibus: sic Cou. c. 2. n. 6. de *testam.* Menoch. de *presumpt.* lib. 4. *presumpt.* 83. n. 71. Gutier. *can. q. lib.* c. 32. n. 25. Sanch. *lib. 7. sum.* c. 16. n. 16. & alij apud ipsos.

2. At si in monasterio capaci succedendi proficiatur, succedit monasterium durante tua vita; nisi aliud ex præscripto instituentis cautum sit. Sic Cou. *lib. 1. var.* c. 19. n. 7. Sanch. *lib. 7. c. 16. n. 30. cap. 49.* Molin. *lib. 1. de primogen.* c. 7. n. 77. Molin. *leuita*, d. *disp.* 186. *vel. si hæres*, & *disp.* 190. *circum finem*, *vel. in quocumque*. Dixi nisi aliud ex præscripto instituentis cautum sit. Nam si institutor expresse, vel tacite contrarium disposuit, voluitque à professionis tempore substitutum intrare id seruandum est. Quocirca si gratia conferuandi agnationem suæque familiaris nomen, substitutum designauit, monasterium non succedit, quia capax non est conferuanda agnationi: sic Cou. 1. *var.* *capit.* 19. *numer.* 11. Gutier. *capit.* 32. *numer.* 29. Menoch. *dicta* *presumpt.* 83. *numer.* 45. Sanch. pluribus *relatis* *lib. 7. cap. 16. numer.* 44.

3. Controuersia tamen est, si testator suum descendenti grauauit restituere hereditatem alicui tertio, & foris extraneo non exprimens, si sine liberis decesserit sed absolute; ille vero monasterium ingrediatur capax succedendi, an cesset substitutio, & monasterium in perpetuum succedat? Affirmant Gregor. Lopez, *leg. 10. verbo de care*, q. 2. *tit. 4. part. 6.* Anton Gomez 1. *var.* c. 5. n. 34. & alij relati à Sanch. *lib. 7. c. 16. n. 81.* Muentur, quia tacite, & expresse idem est iudicium. At si exprimeret, si sine liberis decesserit, grauatus restituat hereditatem, succedit monasterium, excluso substituto in perpetuum, ut statim dicemus. Ergo etiam succedit supradicta conditio, ne non expressa, quia tacite inest, non enim credendum est voluisse testatorem suis descendentibus filiis extraneum præferre.

4. Sed verius est non excludi in perpetuum substitutum, sed post mortem grauati succellurum: sic docet Molin. *leuita*, r. 1. *disp.* 190. *vel. utram* Eman. Acolta. c. *si pater*, i. p. verbo *si absque liberis*, n. 70. *cap. 71. de testam.* in 6. & aliis relatis Sanch. *lib. 7. sum.* c. 16. n. 82. Ratio est; quia esto illa conditio tacite inest, eaque de causa si grauatus descendens haberet filios, substitutus extraneus, etiam si esset pia causa in perpetuum excluderetur iuxta, *leg. auus*, ff. de *conditionibus*, & *demonstr.* *leg. cum acutissimi*, C. de *fideicommissis*, cum aliis. At monasterium nulla ratione eo casu loco filij habetur, quia Authent. de *sanctissimus* *episcop.* 8. *sed et hoc presentis*, solum concedit monasterium excludere substitutum, locumque filij ea in parte retinere, quando aliqua ex ibi enumeratis conditionibus fuerit apposita ibi. Adiectis conditionibus quibuscumque. Ergo quando nulla conditio adicitur, substitutus excludi non debet.

5. Verum si testator institutum grauaret hereditatem restituere alicui tertio, si sine liberis decesserit, ipse vero nullis filiis relatis monasterium capax succedendi ingrediatur, cessat substitutio & monasterium in perpetuum succedit in fideicommissum. Est expressa decisio Text. in *authent. de sanctissimus* *episcop.* 8. *sed et hoc presentis*, ibi si quis sub conditione nuptiarum, aut susceptorum filiorum, vel dotis, aut nuptialis donationis gratia, vel donauerit, vel reliquerit filiis suis, aut cuiquamque alij personæ vel hereditatem, vel legatum, aut si initio pure

pure ipsi relinquant, postea sub vna aliqua memoratarum conditionum substitutione, aut restitutione eos praeferat, iubemus, ut si mares, aut familiae, qui tali conditione obnoxij sunt, monasterium ingrediuntur, aut clerici, diaconis, vel, aut aliter fiat istiusmodi conditiones inualidae, & pro non scriptis sint, &c. Quae decisio approbata est ab Innoc. III. in c. in praesentia, de probationib. ibi intelligendum non erat sine haerede decedere, qui monasterium sibi haeredem instituit; quae verba etsi sunt prolata à parte, attamen secundum illa lata sunt à Pontifice sententia. Ratio huius decisionis multiplex reditur à doctores. Prima, quia monasterium loco filij habetur, ut colligitur ex dictis verbis textus; si autem filios haberet institutus, excluderetur substitutus in perpetuum, similiter ergo excludendus est monasterij ingressus; sed haec ratio firma non est, cum quia non constat Pontificem ob supradictam rationem motum fuisse in decisione, sed eo solum quod monasterium intravit. Alias si motus fuisset ad decidendum monasterio competere illa bona exclusio substituti; quia monasterium loco filij haberet, sicut filio grauari existente excluditur quilibet substitutus etiam causa pia, similiter excluderetur monasterij ingressus, contra text. in §. sed et hoc praesent. Auchen. de Sanctissim. epis. Deinde esse in perpetuum exclusus substitutus etiam si monasterium repudiaret haereditatem; sicuti contingeret filijs grauari existentibus, & repudiarent haereditatem. Alij vero dicunt rationem decisionis supradictam textum esse, ne grauari ab stata religiofo auerterat, sciens ad substitutum esse si te committum deuenturum, neque in monasterio, ubi ipse ingreditur permansurum. Haec tamen ratio minore firmitate habet. Non enim religionem ingrediens, cum paupertatem promittat, omnia sua bona saepe pauperibus relinquit, ab statu religiofo primum potest auerri, eo quod fidei commissum substituto post mortem sua tribuitur. Deinde neque causa pia substitui potest, si hoc substitutio à religione auerteret, quia esset reicienda tanquam turpis. Alij dicunt legitimam decisionis rationem esse praesumptam testatoris voluntatem, quae creditur per grauari fore monasterium substitutum, sicuti praetulit filios grauari, si tempore substitutionis monasterij memor esset, sed neque haec ratio mihi probatur. Tu quia nullum est fundamentum ad hanc praesumptionem, cum adhuc possit de monasterij ingressu cogitare, & saepe id contingit & nihilominus substituti designare; potius enim est fundamentum pro contraria, siquidem testator designauit substitutum eo casu, quo sine liberis institutus decederet, quae conditio absolute verificatur instituto ingrediente religionem nullis filiis relicti. Deinde quia non se mihi offerit discriminis ratio, quare designato simpliciter substituto absquella conditione expressa, si sine liberis decederit institutus non succedat monasterium & excludat substitutum, & succedat apposta illa conditione, cum potius eo casu praesumi possit, si memor esset monasterij, fore illum praetulit substituto. Quapropter ea mihi videtur firma ratio; fauor scilicet, & privilegium speciale religioni concessum, quo illa conditio pro non scripta habetur, ut bene probat Fachin. li. 4. contr. c. 56.

6. Plures huc doctrinae limitationes adhibent doctores, praecipuas designabo. Primo limitant ut non procedat, si testator dicte conditioni addiderit aliqua verba, quibus expresserit se de veris filiis, & non fictis intellexisse, vel si dixerit, substitutum Titium, si tu sine liberis legitimis vel masculis, vel ex tuo corpore procreatis decederis; quia ea expressione facta satis suam voluntatem declarat, ut succederet substitutus nullo filio vero existente. Deinde, quia Text. in auctenti. de Sanctissim. episcop. §. sed et hoc praesent. concedens monasterio exclusionem substituti, ea concedit, cum apponitur simplex conditio, si sine liberis decederis. Ergo si huc conditioni addatur illa qualitas, legitimis, veris, vel ex tuo corpore procreatis, cessabit concessio; quia sub simplici dictione mixta non comprehenditur, ut pluribus finit. Gutier. li. 1. canon. qu. c. 32. n. 41. & seq. ubi late haec limitationem probat, eamque approbat n. 52. contenti. Menoch. de praesumpt. l. 4. praesumpt. 83. à n. 17. Man. Rodrig. quest. regal. c. 2. q. 77. art. 4. & alij plures, quos refert Sanch. lib. 7. c. 16. n. 51. Verum probabilius existimo cum eod. Sanch. n. 51. & pluribus doctoribus ab eo relatis haec limitationem admittendam non esse, quia testator apponens conditionem simplicem, si sine liberis institutus decederit, de veris liberis, & non fictis loquitur, quia sermo absolute prolatus iuxta propria eius significationem intelligendus est, & praecipue in decreto correctorio iuris communis. Ergo quando addit, veris legitimis, id facit pro maiori appositae conditionis explicatione. Neque haec explicatio nouam qualitatem praedictae simplici conditioni addit, sed in ea contentam clarius explicat. Neque alicuius considerationis est, quod voluntas testatoris sit late expressa, ut succedat substitutus veris filiis grauari deficientibus, & non monasterium; quia non succedit monasterium ex voluntate praesumpta testatoris excludentis substitutum, sed ex lege, quae illum exclusit instituto religionem ingrediente.

7. Secundo limitatur, ut non procedat, si testator expressit se nolle monasterium excludere substitutum contra voluntatem testatoris non est concedenda successio, eaque de causa lege 12. tubularu dicitur. *Et quisque legasset sua rei in im esto,*

consentire lex 1. C. de Saero sanct. eccles. & lex verbis legis, §. de verbis obligat. sic Molin. de Hispan. primogen. lib. 1. c. 12. n. 4. Cou. 1. var. c. 19. n. 10. Gutier. canon. qu. l. 1. c. 32. n. 19. c. 16. & innumeris relatis Sanch. l. 7. sum. c. 16. n. 12. Verum hanc limitationem multi neque improbabiliiter reiciunt; eo quod voluntas testatoris dispositioni legis aduersari non potest. Si igitur lex disponit, ut ingrediens religionem excludat substitutum sub ea conditione, si sine liberis decederit, non videtur posse sua dispositione hoc ius commutare. Sic Fachin. lib. 4. controu. c. 56. per totum, Sarmiento lib. 8. solut. super §. si u. n. 2. Eman. Acofta leg. cum talo, §. si arbitri ampl. n. 11. ff. de condit. & demonstr. & alij plurimi relati à Sanch. dicto c. 16. n. 11.

8. Pro resolutione aduerto, dupliciter posse testatoris exprimere voluntatem suam, substitutus excludatur profecto institutio, sub conditione, si sine liberis decederit. Primo facta institutione. Secundo cum ipia institutio si. Si post factam institutionem vellet testator, ne monasterium succederet, nec excluderet substitutum, nullus effectus esset eius voluntas ob rationem dictam, quia lege publica, & communi, cui ipse neque derogare, est ratio institutionis annexa substituti exclusio. Ergo cum institutio manet immutata, successio monasterij, & substituti substituti persequatur. Verum si cum facta institutione, & substitutione, monasterium excludatur à testatore, censio omnino manere exclusum. Quia ea institutio, & substitutio non est cuius commone concessio privilegium excludendi substitutum ob monasterij ingressum, sed in omni institutioni, & substitutioni sub simplici conditione, si institutus sine liberis decederit, obicitur à iure privilegium excludendi substitutum; haec institutio est sub geminata conditione, videlicet si sine liberis decederit, & deinde ne monasterium succedat, non igitur sub privilegio comprehenditur, praecipue cum hoc privilegium extendendum non sit, sed limitandum, ut pote odiosum, & derogans ius substituti.

9. Tertio limitatur plures casu, quo substitutus sit filius testatoris; quia tunc praesumitur testator noluisse suo proprio filio monasterij praefere, quae voluntas optime colligitur ex leg. cum auus, §. de conditionib. & demonstr. ubi descendens & auus restitueret hereditatem alicui tertio, subintelligitur, nisi filios habuerit, quia testator non debet praesumi tertium extraneum voluisse filijs grauari antepone, sic in nostro casu dicendum est, non debere praesumi voluisse testatoris praefere monasterij suo filijs, quoad quidem, filijs grauari non praesumitur post alios antiquiores. Gutier. q. canon. l. 2. c. 32. n. 35. Mantica de coniectur. ult. conlunt. l. 1. tit. 7. n. 13. Menoch. l. 4. praesumpt. 83. n. 43. Sanch. hos, & alios referens, l. 7. c. 16. n. 39. At verius censio substitutum excludi, & monasterium succedere, sic Greg. Lop. leg. 10. verbo de xaxi tit. 4. part. 6. Molin. l. 1. de inst. disp. 190 circa fin. v. m. a. l. i. & alij relati à Sanch. supra n. 38. Mouerit, quia exclusio substituti ob monasterij successione non fundatur in praesumpta voluntate instituentis, sed in privilegio concessio in §. sed et hoc praesent. auct. de Sanctissim. episc. et in hoc privilegio 101. causa pia substituta excipitur. Ergo non est ad alios substitutos dispositio extendenda. Deinde si filios grauari praetulit testator suo proprio filio, quid mirum quod monasterium locum filij testatoris praefere voluerit? Ad de Text. in c. in praesentia de probat. ubi monasterium praefertur fratibus testatoris, quae sine substituto.

10. Quarto limitatur, dummodo grauatius monasterium ingressus non fuerit animo excludendi substitutum, eque non iusta est iniquitatis, & malitiae fauore; pluribus firmant Molin. 2. de primogen. c. 5. n. 29. Anton. Gom. l. 9. ianri n. 58. Mantica de coniectur. ult. volunt. l. 1. tit. 7. n. 13. Sanch. l. 7. c. 16. n. 55. & seq. ubi examinat ex quibus conditionibus haec fraus colligatur. Facit haec limitationem sequenda esse potius ob auctoritate doctorum, quam ob rationem. Neque enim video qua fraude dolimur committas aduersus substitutum ex eo quod animi habes illum excludendi à successione. Si enim à iure data est exclusio substituti ob religionis ingressum, iustum tibi erit religionem ingredi animo substitutum excludendi. Deinde quia non videtur consensum, ut ius monasterio concessum ob grauatius malitiam impediatur, cum non ob fauore grauari, sed monasterij, cui grauatius incorporatur, fuerit concessum. Adde monasterij successione, & substituti exclusionem à iure concessam impediri non posse absque expresso textu, firmae ratione; at neque vlla ratio firma apparet, neque vllus textus id suadens, nisi fraus, & dolus, cui doctores communititer nituntur, ob rationem proxime dictam cessat; non enim fraudem committit, qui vitium iure sub concessio, neque prauum animum habet, qui habet animum iuri, & legi conformem. Neque argumens delumpsum à paritate rationis ex alio, si casu dispositione vrgeretur, ut in his, quae ex iure postea pendent, dispositio in vno debet censeri in alio dispositione, quae enim leges extendenda sunt ultra lata verborum significationem. Quod dixerim, ut infirmarem argumentum delumptum ex c. 2. de renunc. in 6. ubi deciditur privilegium alicui concessum, ut prouideretur in prima praebenda vacatura, non cessare ex eo quod aliquis renuncialet renui, ne pingum, quae praesumitur proximè vacatura privilegij obtineretur, quia factum est, ut via ambitioni praeccluderetur, ne scilicet renuncians dimittat

DE
ASTR
PALA
TOM.
II

dimissa sua tenui prae-benda obtineret pinguem in tui fraudem; at ob ingressum religionis animo excludendi substitutum nec tibi; nec monasterio maiorem hereditatem acquirere potes.

11. Quod limitatur, nisi substituta sit causa pietatis enim substitutio non cessat, & merito, quia successio monasterio, & substitutionis cessatio ob pietatem, & religionis fauorem à iure introducta est. Cum ergo in pia causa substitutione hæc pietas, religionisque fauor reliceat, & ex alia parte dispositioni testatoris sit conformis, ob monasterij successione excludi non debet.

12. Solum est difficultas, an quælibet causa pia substituta hanc vim habeat impediendi successione monasterij à iure concessam. Et ratio difficultatis est, quia tantum redemptioni captiuorum & egentium sustentationi id conceditur in dicto §. sed hoc presentis, ibi, si tamen in redemptione captiuorum, & egentium alimento sub prædictis conditionibus substitutio fiat, ex nullo memoratorum modo eam excludi permissimus. Ergo ad alias causas pias substitutas extendendi non est; his enim ius specialiter fauet, vt constat ex authent. de restit. in princ. vel. si uero collat. 8. & ibi glossa sic docet Barbara in c. in presentia, n. 114. de probat. At omnino tenendum est quamlibet causam piam substitutam excludam non esse monasterij successione, quia in qualibet causa pia substitutione pietas, & religio elucet, esto in illis duabus reliceat specialiter: credendum ergo est, illas duas causas non taxari, sed exemplariter appostas fuisse, & ita aliis relatis tenent Menoch. de presump. l. 4. presump. 83. n. 47. Gutier. l. 2. canon. quæst. c. 32. n. 39. Sanch. l. 7. c. 16. n. 34.

Extende hanc limitationem, etiã si causa pia fuerit mediata substituta, & immediate aliquis tertius, vt substitutio tertij nõ excludatur monasterij ingressu, nec causa pia maneat in perpetuum exclusa, sic alios referentes Gutier. n. 40. Sanch. n. 36. Secundo extende, etiam si simul cum causa pia substituat causa profana ob huius coniunctionem substitutio causæ piæ nõ perit, sed augetur euangelice substitutione profanæ causæ monasterij ingressu, sic relato Corneo, & Peregrino tradit Sanch. n. 37.

13. Sexto limitatur, vt solum procedat in contractibus lucretiis, & non in onerosis, quia Text. in §. sed hoc presentis, & c. in presentia de prob. in quibus monasterio conceditur ius excludendi substitutum, de contractibus lucretiis loquuntur. Non ergo ad contractus onerosos debet dispositio à iure communi exorbitans extendi, vt bene probat aliis relatis Sanch. dicto c. 16. n. 68. Quod n. 69. extendit ad sententiam iudicis aut arbitri, vt si sententia iudicis esset (inquit) Titius institutus hæres sub conditione, si sine liberis decederet, deuo-lueretur hereditas alicui tertio, non succederet monasterium ingrediente Titio religionem, quia non ex gratia, & liberalitate, sed ex iustitia, & iuris rigore hæc institutio prouenit.

14. Septimo limitatur, vt non procedat, si conditio liberorum in propriam personam referatur, vt si Titium institueres hæredem casu quo sine liberis decederes, vel aliquid donares, & nullis habitis liberis monasterium ingrediatis, Titij institutio, & donatio substituit excludit monasterio, quia de conditione relata in tertiam personam textus loquuntur, neque sunt extendendi ad conditiones relatis in propriam personam: si Abbas in c. presentia, de probat. n. 46. Peregrin. de fideicommiss. art. 28. n. 67. Sanch. l. 7. decal. c. 16. n. 66. & 67.

15. Octauo limitatur, monasterij successio exclusioque substituti, dummodo monasterium acceptet hereditatem, nam illo repudiante deuoluitur ad substitutum, qui totum in monasterij fauorem exclusus erat, vt bene post alios tradit Menoch. l. 4. presump. 83. n. 71. Sanch. l. 7. sum. c. 16. n. 24.

16. Sed nõ caret difficultate à quo tempore substitutus succedat eo casu, an statim, an post mortem naturalem religiosi grauati; Dege. de fideicom. art. 28. n. 64. quem refert, & sequitur Sanch. d. c. 16. n. 25. censent substitutum succedere non statim facta professione, sed post mortem religiosi grauati, interim tamen succedere hæredes ab intestato sicut in alia bona: quia substitutus non succedit nisi ex dispositione testatoris, sed testator solù disposuit, vt post mortem naturalem institui absq; liberis decedentis succederet. Ergo nõ statim facta professione. Caterum verius censet statim succedere ex præsumpta voluntate testatoris præferente substitutum omnibus aliis hæredibus ab intestato, cū enim testator solum filios grauati & monasterium ex dispositione iuris substitutum prætulit, cessante filiorum & monasterij successione substitutus ex eius voluntate intrat; aliàs non esset eo casu substitutus grauati, sed hæredibus ab intestato. Neque obstat contraria ratio; concedo testatorem disposuisse formaliter, vt substitutus succederet post mortem naturalem instituti, quia præsumpsit, vel ipsum, vel monasterium nomine ipsius fideicommissum possessurum, at neque ipso, nec monasterio possidente credendum est uoluisse substitutum succedere, potius quã hæredes ab intestato. Adde in ueteri sententia ingrediente monacho in monasterium incapax succedendi statim substitutus succedit in fideicommissis, non obstat quod formaliter solù disposuerit successione post mortem naturalem instituti.

17. Huc, quæ de successione monasterij in bonis religiosi grauati spectato iure communi locuti sumus, sed quid dicentur.

dum spectato iure Iesuítico; Et quidem in Societate Iesu iuxta eius piæ, ac laudabile institutum diuersa via procedendū est; nam si illius religiosi sola biennij vota emittunt, fideicommissum retineat, neque illius proprietates, & dominium in religionem transt. Si uero professionem fecerint, vel vota coadiutorum formatorum emiserint, neque ipsi, nec religio ratione ipsorum fideicommissum habere potest, sed ad substitutum transt. Difficultas tamen est, an in perpetuum excludatur substitutus ex eo quod ingressus religionem Societatis per vota biennij in fauorem illius renunciet; Videtur equidẽ excludi non posse, quia ex solo ingressu non excluditur, neque item ex sola renunciatione, vt manifestum est. Ergo neque ex utroque simul, quia nullibi habetur talis exclusio, & cum odiosa sit, & contraria iuris dispositioni, admittenda non est. Et confirmo. Monasterij successio in bonis religiosi grauati, exclusioque substituti ex privilegio concessa in §. sed hoc presentis, authent. de Sanctiss. episcop. & c. in presentia de probation. habetur. At supra dicti, textus expressè loquuntur de successione monasterij ob ingressum præcisè grauati, & non de successione aliqua ob renunciationem. Ergo si Societas Iesu ob ingressum grauati non succedit, neque substitutum excludit; neque etiam succedere potest; substitutum uero excludere, esto illi ingressu renunciatio coniungatur.

Fauor hanc rationem efficacem esse, at vt rectè probat Thom. Sanch. l. 7. sum. c. 16. n. 22. satis probabile est locum habere in Societate decisionem dicti c. in presentia, & §. sed hoc presentis; siquidem Societas eo casu hæres est instituta, non ex qualibet renunciatione, sed ex renunciatione facta ob ingressum in ipsam. Textus namque supra dicti solum uidentur spectasse, an grauatus religionem fuerit ingressus, vt ob eam causam religioni concederent vim excludendi substitutum. Quod autem in Societate ex ea præcisè ratione locum non habeat, ex eius speciali instituto prouenit, non ex iure communi. Ne igitur Societatis religio deterioris sit conditionis aliam religionem, æquum erat, ac rationi consonum, vt medium aliquod daretur, quo in eam ingredientibus possent ipsam hæredem habere, & substitutum excludere, & ita testatur Sanch. bis decisum esse in regno Nauaræ.

PUNCTUM V.

An hæreditas, & legatum monacho post professionem delatum, deferatur ipsi immediate, an monasterio?

SUMMARIUM.

1. Non est questio de professis in ordine Minorum, neque in Societate Iesu, sed de professis aliarum religionum succedendi capacium.
2. Plures censent hereditatem immediate deferri monacho, non monasterio.
3. Verius, & probabilius est oppositum.
4. Priori sententia probabilis supposita, si religiosus acceptet legatum ualeat acceptatio, & si peccet, non tamen ualeat hereditatis acceptatio absque licentia.
5. Potest hic religiosus nolens hereditatem adire à superiore compelli. Quod si compulsus adire nollet, monasterium adire potest.
6. Si hereditate delata monacho ante illius aditionem moriatur, potest monasterium illam adire etiam in sententia affirmante hereditatem immediate monacho deferri.
7. Hereditas, emphyteusis, maioratus, fideicommissum monasterio non in perpetuum deferuntur, sed solum pro religiosi uita.

Non est sermo de professis in ordine Minorum; nam in his neque monasterio, nec religioso deferuntur hereditas, sed aliis hæredibus ab intestato, vt postea dicemus. De aliis religionibus questio procedit. Neque item est sermo de religiosi Societatis Iesu: nam si sola biennij vota emiserint, ipsi, & non monasterio deferuntur hereditas. Si uero professionem, aut vota coadiutorum formatorum emiserint, neque ipsi, neque monasterio hereditas acquirunt, sed aliis hæredibus, de quibus latius in sequentibus.

2. Plures censent hereditatem immediate deferri monacho non monasterio, esto in monasterij uilitatem deferatur: Sic aliis relatis Fachin. l. 6. c. u. r. n. 16. uel. ego uideo. Menchaca de success. creni. l. 3. n. 25. & alij relati à Sanch. l. 7. sum. c. 12. n. 35. Mouentur quia is cui deferuntur hereditas, adit hereditatem, at monachus eam uide debet, vt probat text. leg. Deo nobis, §. 1. Cod. de episcop. & clericis, ibi, omnem patrum substantiam hæredes, quibus ab intestato competit, secundum lege nostras sibi defendant nullo eis impedimento ex sanctimoniali conuersatione generando; si ergo nullum habent impedimentum ex sanctimoniali conuersatione, vt hereditatem defendant, ipsi immediate, & proprie hereditas acquirunt. Neque obstat omnia iura, & actiones religiosi in monasterium transt. ferri, quia

Ferd. à Castro, Sum. Mor. Pars I I.

id intelligendum est de actionibus, & iuribus transmissibilibus. At ius ad eundem hereditatem cum personale sit, neque personam transgrediat, transmissibile non est. Neque item obstat religiosum incapax esse acquirendi; quia est incapax acquirendi sibi, bene tamen religioni. Neque denique obstat religiosum non habere voluntatem propriam, sed superioris voluntate regi, quia id solum probat non posse propria auctoritate hereditatem adire, sed ex consensu superioris.

3. Verum contraria sententia communior est, & probabilior hereditatem non deferri monacho, sed monasterio ob personam monachi, sic post alios Couat. c. 1. à n. 21. de testam. Molin. r. 1. de instr. disp. 140. vers. non solum. Sanch. plures referens. l. 7. sum. c. 12. n. 36. Moucor primò, quia omnia iura, & actiones religiosi sunt in monasterium translata, authent. ingressi Cod. de Sacrosanct. eccles. Ergo est translatum ius ad eundem, quia hoc ius esto non sit transmissibile directè, est tamen transmissibile indirectè, & per consequentiam ad translationem personæ. Cum ergo religiosi persona in monasterium transferatur, ipsique incorporatur, translatum censeri debet ius ad eundem. Secundò, & efficacius voto paupertatis religiosus incapax sit dominio hereditatis, illiusque proprietate iure sic disponente, ut supra dictum est, at si ipso immediatè hereditas deferretur, ipsæque eam nomine proprio adiret, capax dominij esset. Neque valet dicere id esse in utilitatem monasterij, alias posset omnium bonorum suorum dominium professione facta retinere, esto in monasterij utilitatem, quod nullatenus est concedendum.

4. Verum quia probabilis est sententia affirmans hereditatem, & legatum immediatè religioso in utilitatem monasterij deferri, ipsamque eam adire posse, advertendum est ex consensu sui prelati eam adire debere, ne proprietarius fiat. Quod si abique eius consensu acceptet legatum, & hereditatem adeat, valet legati acceptatio; quia hæc non potest monasterio præiudicare, at hereditatis aditio non tenet; quia in his, quæ monasterio præiudicare possunt, qualis est hereditatis aditio, non potest religiosus abique prelati consensu valitè præstare; sic tradit Nauarr. comment. 2. de regularib. num. 65. sine. Sanch. c. 12. n. 37. Lessius l. 2. c. 41. dub. 11. n. 87.

5. Sed quid si religiosus stante ea probabili sententia quod ipso immediatè deferatur hereditas, nollet hereditatem adire? Respondeo posse à prelato compelli, tum præcepto, tum penis, si inobediens fuerit; quia est præceptum de re iusta, & monasterio vtili? Nam esto monasterium possit religioso invito hereditatem adire, hoc non est vndeque certum, sed sub opinione positum: ne ergo litibus via aperiat, iuste à religione compelli potest, ut hereditatem adeat. Sic Villalob. in suis communibus opinionibus. verbo monachus, n. 187. Spino specul. testament. glo. 12. princip. n. 19. & alij quos refert, & sequitur Sanch. l. 7. sum. c. 12. n. 41. Verum, si de facto monachus quantumvis compulsus nollet hereditatem adire (quod raro contingit) poterit eo casu monasterium non iure directè ad eundem, quod sibi competat, (ut modo supponimus) sed ex iure quod habet supplendi negligentiam sui subditi, & reparandi damnum inde sibi proveniens. Quia cum hæc hereditas tota cedat in utilitatem monasterij, æquum non est, ob rationabilem monachi dissonum ea monasterium privari. Et confirmari potest ex leg. ult. Cod. de bonis qua liberis, ubi statuitur post patrem hereditatem filio debitam adire ipso invito, ne ob filij malitiam præiudicetur, quod à fortiori procedere debet in monasterio comparatione religiosi. Deinde commune est apud doctores religiosum cum seruo, tum filio familiaris comparari, prout monasterio vtilius fuerit, ut multis alij legatis probat. Sanch. l. 7. c. 12. n. 40. Sed vtilius est monasterio quod religiosus comparatur seruo quoad acquisitionis substantiam, cum ex hac comparatione inferatur religiosum nihil sibi acquirere, sed omnia monasterio, sicut seruus qui nihil sibi, sed domino acquirit. Quoad modum vero acquisitionis vtilius est monasterio, quod religiosus filio familias comparatur qui iure antiquo non poterat hereditatem adire, nisi ex consensu patris, leg. placet legis qui hæres, §. vlt. leg. qui in aliena §. iustitiam. ff. de acquir. i. credit. Et iure novo, leg. vlt. Cod. de bonis qua liberis. Potest pater filio invito hereditatem adire. Adde monasterio hereditatem ad eundem ceteri monachum adires quippe monasterium monachi vices habet, & quicquid monasterium facit, monachum facere censendum est; sic ita sustinet Ande. Fachin. l. 6. controuers. c. 17. Lessius, lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 11. n. 87. Sanch. plures adducens l. 7. sum. c. 12. n. 40.

6. Rursus dubitabis, an si monachus post delatam sibi hereditatem ante illius aditionem moriatur, possit monasterium illam adire? Et quidem si vera esset sententia affirmans hereditatem immediatè deferri monasterio, non monacho, certum est mortuo monacho monasterium eam adire posse; quia ratione delationis est ius monasterio acquisitum, poterit ergo ad effectum illud ius deducere independentè à monachi existentia. Verum stante alia opinione, quod hereditas non deferretur monasterio immediatè, sed monacho in commodum monasterij, plures censent apud Sanch. c. 12. n. 44. monasterium non

posse mortuo monacho hereditatem adire; quia aditio non monasterio, sed monacho competens morte monachi extincta censetur. Alij quos sequitur Fachin. lib. 6. controuers. cap. distinctione vtrius de monacho ignorante, vel sciente hereditatem sibi esse delatam, dicuntque, si ignorante posse monasterium hereditatem adire; quia aditio non iure transmissio, sed monacho facta; sed iure sibi competente ex delatione facta monacho in eius vita. Si autem sciuit hereditatem esse delatam, distinguendum est, an ante lapsum annum delationis obierit, vel post. Si ante lapsum annum obitus contigerit, poterit monasterium adire iuxta leg. cum antiquioribus, Cod. de iure delib. etiam: At lapso anno cessat hæc potestas, quia tacita repudiatione monachi videtur exclusum. Sed verius censet cum Sanch. dicto c. 12. n. 47. monasterium adire posse hereditatem nomine monachi, defuncti eo quod negligentiam eius ob ius acquisitum per dilationem implere possit. Quod si adhuc aliquis huic iuri aditionis repugnet, negatque id fieri posse, concedere debet monasterio remedium restitutionis in integrum, teste Sanch. n. 50. v. prope quod negligentia Abbatis non cogitatis religiosum adire hereditatem letum est.

7. Advertendum tamen est, hereditatem emphiteusis, maioratus, fideicommissi non deferri monasterio in perpetuum, sed pro religioso vita; eoque defuncto ad successorem vocatum tranfire. Adde neque pro vita religioso deferri monasterio in utilitatem conuenitur clausula formalis, vel virtualis religiosus excludens, ut si in consecrationem familie, & agnationis, nominis, a mortuoque delationem instituta sit, ut pluribus firmat Sanch. 100. c. 15.

P V N C T V M VI.

An legatum relictum monacho sub conditione, ut ad ipsum pertineat independentè à superioris, validum sit, & firmum?

S V M M A R I V M.

1. Testator vellet dominium legati ad monachum pertinere, nulla esse eius dispositio.
2. Limitatur in Societate lesu.
3. Relicta legati commoditate monacho sub ea conditione, ne possit à superiore auferri, valida est dispositio, sed relicta illa conditio.
4. Si autem legatum relinquatur ea conditione, ut si à superiore auferatur monacho, cesset, & ad alium transferat si de facto auferatur cessat legatum.
5. Superior legati usum non potest irrevocabilitate religiosi coadere, bene promittere non reuocare.

1. In legato considerandum est dominium, & commoditas illius: dominium nullatenus monacho concedi potest, cum voto paupertatis incapax illius sit, quare si testator vellet expressè, ut non solum commoditas legatitiam etiam illius dominium ad monachum pertineret, probabilis est nullum esse illius dispositionem, v. prope iuri contrariam. Sic tradunt Bart. authent. excipitur, Cod. de bonis qua liberis. Abbas in cap. monachum 8. de statu monachorum, Molin. r. 1. de instr. disp. 140. vers. si aliquid testamento. Laym. l. 4. tract. 5. c. 2. n. 21. Neque obstat conditiones impossibiles non vitare legata, sed tenet tanquam tui pes, leg. qui sub conditio sine leg. conditio contra si de condit. institut. quia hæc non tam est conditio, quam substantia ipsius legati.

2. Hæc doctrina limitanda est in religiosi Societatis lesu sola bienniij vota emitentibus, qui cum capaces sint dominij, poterit eis testamentum, vel donatione non solum bonorum vsus, sed dominium concedi, cum dependentia tamen à voluntate superioris. Sanch. l. 7. sum. c. 18. n. 29.

3. Si vero testator monacho commoditatem legati relinquatur, dominium vero illius monasterio, ut semper præsumitur, dum est sub ea conditione ne possit à superiore auferri, plerumque censent corrumpere legatum; quia est conditio impossibilis omnino voluntatè tollens, ex cuius positione legatum pendet. At verius censet legatum valere, & relicti illam conditionem vitare turpem, & impossibilem. Nam esto in donatione, alijque contractibus dispositio sub conditione turpi, vel impossibili, si dicitur, si voluntas testatoris illi hæreat, leg. impossibilis, ff. de verb. oblig. c. 8. si impossibilis de inutilib. stipulationibus. Ac in testamento contracti est non enim dispositio vitatur, sed conditio relicta, leg. r. c. leg. si quis iura leg. qua sub conditio, leg. conditio contra si de condit. institut. in fine de conditiones qua leg. conditio contra si de condit. institut. in fine de tractu Greg. Lop. leg. 3. c. 4. tit. 1. par. 6. Sanch. allus relatis, lib. 7. sum. c. 17. n. 2. Valq. opusc. de redditis, c. 3. dub. 2. n. 2.

4. Quod si monacho relinquatur hereditas, vel legatum voluntati superioris subiectum, qualiter in casu dubij interpretandum est, quia ita expostulat conditio personæ leg. equit. ff. de vso, c. habitas. Admittit tamen penam, si superior illius communitatem, & vsu monacho denegauerit, legatij cesset, & ad extantem transiit, scilicet plures cessant illa penam aditionem nullam esse, & legatum manere firmum; at omnino tenet esse cessare legatum, &

& ad substitutum transire; quia illa non tam est pena quam quam conditio, sub qua legatum fit, solum enim censetur, testator legasse, dum prelatum commoditatem legati religioso permiserit; eo autem denegante cessat conditio, & tempus pro quo legatum factum est, ac proinde corrumpitur legatum; sic Sanch. *dicto* c. 17. n. 18. & 16. Valq. loco alleg. Neque ad hanc legati cessationem necessaria est iudicis declaratoria sententia; quia non cessat in penam alicuius delicti; sed quia spirat conditio, & finitur tempus pro quo concessum.

3. Sed inquires; an superior possit tibi religioso vsum, & commoditatem huius legati concedere irrevocabiliter? Respondeo non posse; quia non potest se proprietarium constituere, esse autem proprietarius, si independenter à voluntate superioris commoditate legati vti posses. Sic Nauarr. l. 3. *consil.* 47. alias 75. de regularibus in 1. edit. & in 2. *consil.* 15. alias 3. de statu monachorum. Nauarr. l. 3. de *restit.* c. 1. par. 3. dub. 1. n. 160. edit. & pluribus relatis Sanch. l. 7. *sum.* c. 17. n. 28. & 35. Layman. l. 4. *tract.* 4. c. 7. n. 19. Bene tamen poterit superior tibi promittere non revocaturum quod intelligendum est absque rationabili causa. Quod si absque ea datam tibi licentiam revocet, peccabis; credo tamen solum venialiter peccaturus; quia hæc revocatio non iustitia, sed fidelitati, & veracitati opponitur. Neque hæc impossibilitas revocandi, quam habet superior ex vi sue promissionis obest dependentiæ, quam habere debet ab eius voluntate in vsum temporalium bonorum; quia non est impossibilitas absoluta, & quod valorem revocationis, sed solum quoad eius licitum vsum, & hoc absque rationabili causa.

PUNCTUM VII.

An religiosus licitum sit habere peculium ex superioris licentia.

SUMMARYM.

1. Proponitur dubitandi ratio.
2. Antequam Concilium Tridentinum, poterant religiosi possidere aliqua bona dependentia à superioris voluntate.
3. A tempore Tridentini, plures censent interdictionem esse religiosi peculium.
4. Alij oppositum censent.
5. Sed prima sententia probabilior iudicatur.
6. Consuetudine tamen temperata est.

Ratio dubitandi in hac questione oritur ex iure antiquo, & novo Tridentini, quod videtur hoc peculium prohibere. Nam ius antiquum solum videtur concessisse peculium religiosi ex causa administrationis, & c. *monachi*, de *statu monachorum*. ibi, nec peculium permittant habere, nisi eis fuerit ab Abbate pro iniuncta administratione permillum. Ergo seclata administratione peculium habere non possunt. Clarior tamen est prohibitio ex novo Tridentini, *decret.* sess. 25. c. 2. de regularibus. ibi, nemini igitur regularium tam virorum, quam mulierum liceat, & bona immobilia, vel mobilia cuiuscunque qualitatis fuerint etiam quovis modo ab eis acquisita tanquam propria, aut etiam nomine conventus possidere, vel tenere, sed statim ea superiori tradantur, conventuique incorporentur. Nec deinceps liceat superioribus bona stabilia alicui regulari concedere etiam ad vsum fructuum, vel vsum administrationem, aut commendam. Administratio autem bonorum, monasteriorum, seu conventuum ad solos officiales eorundem ad ritum superioris amobiles pertineant. Mobilia vero vsum ita superiores permittant, ut eorum suppellex statui paupertatis, quam professi sunt, conveniat nihilque superflui in ea sit, nihil etiam quod necessarium eis denegetur. Quod si quis aliter quidquam tenere deprehensus, aut convictus fuerit, sit biennio activa; & passiva voce privatus sit; atque etiam iuxta suæ regulæ, & ordinis constitutiones puniatur. Hæc Concilium, ex quibus verbis aperte videntur colligi prohibitio religiosi facta habendi aliqua bona, siue mobilia, siue immobilia etiam nomine conventus. Secundo prohiberi superioribus eam licentiam concedere. Tertio bona conventus non posse per alios, quam per officiales administrari. Quarto denegatur superioribus facultas percipiendi superflua. Quæ omnia consuetudini & praxi satis receptæ præcipue in conventibus monialium videntur contraria, cum feræ singulæ moniales habeant annuos redditus ad sibi necessaria suppeditanda.

2. Pro resolutione dicendum est, si de tempore ante Concilium Tridentinum, probabilis est religiosi licuisse possidere bona aliqua mobilia, vel immobilia ad sui sustentationem, & vsum dependentem à voluntate superioris, esse dominium illorum bonorum penes monasterium fuerit; sic post alios antiquiores docent Nau. *comm.* 2. de *regul.* n. 34. & *comment.* 1. n. 27. Nau. l. 3. de *restit.* c. 1. dub. 1. n. 163. Greg. Lop. *leg.* 14. verbo *proprio*, *tit.* 1. p. 1. Sanch. l. 7. c. 22. n. 5. Suar. l. 3. de *regul.* l. c. 1. n. 4. & alij plures apud ipsos. Ratio est quia iure naturali, nec potest hoc hæc possessio erant contraria voto paupertatis. Ergo licet

Terz. à Castro SUM. *liber.* Pars 1. l. 4.

bat. De iure naturali est manifestum, siquidem ex illo votum paupertatis solum te obligat, ne aliqua re uti propria utaris, non ut tuas, sed ut aliena utaris. In iure positivo nullus est textus hanc possessionem interdicens. Nam *text.* in *cap. monachi*, concedens pro iniuncta administratione peculium, non prohibet ex aliis causis religioni convenientibus concedi posse, sed causam administrationis, ut frequentiore designavit, iuxta *Text.* in *c. cum ad monasterium*, de *statu monachorum*. Quod clarius colligitur ex *c. insinuare*, *Qui clerici, vel videntes*, ubi approbatur professio facta sub conditione vivendi in propria domo, ibique retinendi bonorum administrationem, in sui sustentationem. Licet ergo peculium causa iusta intercedente.

3. Verum si à tempore Concilij Tridentini, controversia procedat, plures gravissimique doctores censent interdictionem esse Tridentini decreto religiosi peculium (hoc est) retentionem bonorum præcipue immobilium, non quidem ad præsentaneum vsum, sed ad vsum accessu temporis contingente. Sic docuit Corduba *sum.* q. 54. *verbo terrore*, Man. *Rodrig.* l. 1. q. *regul.* q. 29. *art.* 12. Molin. t. 2. de *inst.* disp. 275. Nau. l. 3. de *restit.* c. 1. par. 3. *sub.* 1. n. 163. Valen. 22. *disp.* 1. q. 4. *punct.* 3. *corol.* 4. & *alij apud* Sanch. l. 7. *sum.* c. 22. n. 7. Movenitur ex verbis Concilij interdicentis religiosi, retinere bona siue mobilia, siue immobilia etiam nomine conventus. Sed præcipit ea superiori tradere, & conventuique incorporari. Deinde negat superioribus posse alicui regulari concedere facultatem bona stabilia ad vsum fructuum, vel vsum, administrationem, aut commendam, sed iubet per officiales conventus omnia administrari, quæ omnia peculio repugnant.

4. Alij è contra censent licita esse peculia ex licentia superioris stæ Tridentini decreto, sicuti licita erant spectato iure communi, sic docuit Nau. *com.* 2. n. 15. de *regul.* & l. 3. *consil.* *ead.* *tit.* *conf.* 20. alias 15. de *statu monachorum*. Eman. Sa. verbo *religion.* n. 48. Man. *Rodr.* q. *regul.* 2. q. 125. *art.* 4. *sum.* c. 1. q. 29. *art.* 10. Sanch. l. 7. *sum.* c. 22. n. 11. Miranda *missuali prelat.* p. 1. q. 28. a 8. *Grassus* p. *decis.* l. 3. c. 5. n. 53. Ducuntur, quia Tridentini nihil novi statuit, quod statutum non esset iure antiquo, in *c. monachi*, de *statu monachorum*. Etio clarioribus verbis id expresserunt; nam est Concilium prohibuit bonorum immobilium, siue mobilium possessionem, etiam ad vsum, & nomine conventus, id debet intelligi absque causa iusta, vel ad quemcunque vsum, siue necessarium, siue superfluum. Et eodem modo explicanda est prohibitio superioribus facta, ne bona immobilia subditis concedant etiam ad vsum, seu administrationem, scilicet passim, & absque causa iusta, vel ad vsum profanos & superfluos. Ergo stante legitima causa optime poterit superior peculia, bonorumque immobilium administrationem religiosi permittere, ad vsum honestos, religionique convenientes, quod abundè confirmatur ex vsum plurium religionum, præcipue femininarum, qui si Concilio contrarius esset, non ita facile permitteretur.

5. Ceterum in hac re verius existimo cum prima sententia Concilij Tridentini, nouum ius statuisse, quoad obedientiam paupertatis, & illius perfectionem convenientes esse iudicavit vltra ibi relatos sustinent Suar. l. 3. de *regul.* l. 8. c. 14. *num.* 8. Basil. *Ponci.* q. 9. *scholastica*, c. 4. Valq. in *opus.* de *restit.* *cap.* 3. *dub.* 2. n. 14. Movenor primo ex illis verbis. Nemini liceat bona immobilia, aut mobilia nomine conventus possidere, aut tenere, sed ea statim superiori tradantur, conventuique incorporentur. In quibus verbis manifestè prohibet Concilium possessionem, & retentionem bonorum etiam ex licentia Prælati, quidem ea quæ nomine conventus retinentur ex licentia, & voluntate Prælati retinentur. Quod si dicas id intelligi absque iusta causa, videris absque fundamento locutus; cum nullum verbum sit in illo decreto hanc explicationem indicans. Sed potius contrarium colligitur, ex eo quod absolute, & absque vlla distinctione præcipit ea bona superiori tradi, & conventuique incorporari, quasi diceret, etiam causa iusta alias adesse concedendi, religio bonorum retentionem, & possessionem; at quia perfectioni paupertatis, quæ successu temporis collapsa erat, quæque instaurari desiderabatur, convenientius erat apud superiores, quam apud singulos religiosos bona esse de causa præcipit Concilium statim ea superiori tradi, conventuique incorporari. Notandumque est verbum *incorporari*, quod denotat illa bona fieri communia, & ad vsum totius conventus. Præterea Concilium eam administrationem quam singulas religionis denegat, concedit officiali conventus, sed officiali conventus concedit administrationem ex iusta causa, & ad vsum honestos, ergo eam denegat singulis religiosi. Secundo movenor ex illis verbis. Ne deinceps liceat superioribus bona stabilia alicui regulari concedere. Expendo verbum *deinceps*, quod indicat ab illo puncto prohibitionem esse, esto antea nulla fuerit. Tertio præcipit Concilium, ne superiores subditis necessaria negent, supponit ergo immediate à superioribus providendos esse, & non ex referuato sibi peculio.

6. Huius doctrinæ obstat (ut diximus) consuetudo recepta præcipue apud moniales habendi annuos redditus, & bonorum siue mobilium administrationem, quæ pluribus solet concedi, vnde inde sibi necessaria suppeditant, quæ consuetudine dantur de

issimum esset, quid ergo est dicendum? Suar. t. 3. de relig. l. 8. c. 24. n. 13. existimat annuos redditus, quos moniales habent, non aduersari Concilio, si debitus modus seruetur. Neque enim in monialibus adheret ius civile percipiendi redditus, sed in conuentibus, non in eoque ipsius redditus annuos percipiunt, quibus perceptis si officiali conuentus statim tradantur, conuentuique incorporentur, nihil aduersus Concilium sit, si fieri autem, si quilibet monialis eam pecuniam apud se ad usus successu temporis contingentes retineret. Verum hic modus dandi non satis facit, si quidem passim a superioribus permittitur religiosis habentibus annuos redditus apud se eos retinere, neque officiali conuentus tradere, sed in proprios, & honestos usus expedere. Insuper videmus passim aliqua bona mobilia, vel immobilia conuentus aliquibus religiosis concedi administranda ea conditione, ut pensionem aliquam conuentui reddant, & ex reliquo viuant, vt ex Nauar. com. 2. de Regularib. n. 15. & 18. notauit Sanch. dicto c. 22. n. 13. Quapropter cetero rigore Concilij consuetudine temperatum esse, ac proinde ex illa licitum esse singulis religiosis ex consensu suorum prelatorum bona mobilia, seu immobilia habere, vt inde sibi prospiciant, & in usus honestos expendant, si enim Concilij decreto statutum est, vt singulis religiosis omnia necessaria ministrentur, quod in pluribus religionibus ob eorum paupertatem aliaque causas non obseruatur, quid mirum quod pecunia hac occasione in ipsis sint introducta? sic Basili. Ponce. q. illa 9. g. scolast. c. 4. & probabile reputat Valq. opus. de reddit. c. 3. dub. 2.

P V N C T V M V I I I.

An quælibet religio capax sit hæreditariæ successione.

S V M M A R I V M.

- 1 Omnes sunt capaces successione, Minoribus, & Capucinis exceptis.
- 2 Hi incapaces sunt successione tam ex testamento, quam ab intestato, tam immediate, quam mediate.
- 3 Nulla est institutio in Minoribus facta.
- 4 An eo casu sit illis danda æstimatio hæreditatis? Aliqui affirmant, sed contrarium tenendum est.
- 5 Si sub ea conditione Minores heredes instituas, vt vendatur hæreditas, adhuc institutio nulla est.
- 6 Si instituas Ecclesiam, vel sacramentum Minorum, plures consent valere institutionem.
- 7 Sed oppositum est tenendum.

EXcipio in hac questione sanctissimam Societatis Iesu religionem quia de ea in sequenti puncto specialiter est sermo instituendum. Loquendo ergo de aliis religionibus. Regula certissima est, omnes esse capaces successione (religione Minorum de obseruantia & Capucinorum excepta) sic expressè Trident. sess. 25. c. 3. de Regularib. iuncta Clement. exiui. De verbor. significat. Sed quia Trident. decretum concedens omnibus aliis religionibus præter Minores, & Capucinos hæreditariam successione, bonaque immobilia, non continet vim præcepti, & legis obligantis, sed priuilegij, poterit quælibet religio supradicto priuilegio renuntiare, & paupertate promittere simile Minoribus, & Capucinis, vt bene notauit Suar. t. 3. d. relig. l. 8. c. 17. n. 1. Quocirca tota conuenientia est in explicanda paupertate promissa à Minoribus de obseruantia, & Capucinis.

1. Hi igitur incapaces sunt cuiuslibet successione, tam ex testamento, quam ab intestato, vt definitur dicta clement. exiui. §. cum enim de verbor. significat. ibi. Quia igitur in successione transit non solum vltus rei, sed etiam dominium suo tempore in hæredes, fratres autem prædicti nihil sibi in speciali acquirere, vel eorum ordini possunt etiam in communi, declarando dicimus, quod successione huiusmodi, quæ etiam ex sui natura indifferenter ad pecuniam, & etiam ad alia mobilia, & immobilia se extendat, considerata sui puritate voti nullatenus sunt capaces. Quod non solum habet verum in institutione directa, & immediata, sed etiam mediata, qualis est per fideicommissum, vt si hæredem instituas grauatam restituere hæreditatem Minoribus. Quia verè Minores sunt instituti hæredes, tribique succedunt hærede instituto de cedente, cum tamen Pontifex illos incapaces reddiderit cuiuslibet successione. Et ita docent post alios antiquiores Corduba. reg. D. Francisci c. 6. q. 11. pun. 1. Manuel Rodrig. q. regular. t. 2. q. 78. art. 2. Ducas reg. 381. ampliat. 1. Sanch. l. 7. sum. c. 25. n. 5.

2. Hinc inferitur, si de facto Minores, & Capucinos heredes instituas, nullam esse institutionem vt pote factam in persona incapax, succedentem hæredes ab intestato, si nullum alium coheredem, aut substitutum designaueris. Eo autem designato integram hæreditatem adire poterit.

3. Sed an hi vel hæredes ab intestato succedentes teneantur in conscientia æstimatione hæreditatis, Minoribus institutis restituere? Non desunt DD. qui id sentiant sequentes. Bartol.

tract. Minorum. l. 1. dist. 1. c. 3. n. 7. & 8. & dist. 2. c. 3. n. 15. quando scilicet credunt testatorem voluisse suum testamentum velere iure codicilli, & omni modo quo potuit, vt semper præsumendum est. Hi sunt Rosella verbo legare. n. 23. Alciat. conf. 57. n. 9. Si uelut verbo testamentum. 1. q. 6. Rodrig. q. regular. t. 2. q. 69. art. 10. Mouentur ex leg. apud Iulianum. 3. ff. de lega. 1. ubi legatario incapaci ob condemnationem recipiendi legatum in propria specie, tenetur hæres æstimationem concedere, si illius capax est. At Minores capaces sunt recipiendi hæreditatis æstimationem. Ergo tenetur hæres eam illis concedere. Cæterum omnino tenendum est, neque hæres ab intestato, nec coheredem, aut substitutum designatum obligatus esse æstimatione hæreditatis Minoribus institutis concedere, quæ tuis conser id restatorem voluisse. Quia voluit testatoris contraria legi, & dispositioni iuris communis effectum habere non potest. At iure communi Minores incapaces sunt cuiuslibet hæreditatis, vt dictum est. Ergo incapaces sunt recipiendi ex institutione illius æstimationem. Alias in æstimatione essent heredes instituti, verique successores, iuxta leg. domus. §. conseruati. ff. de leg. 1. & sustinet Bald. auth. ingressi. n. 48. & 49. C. de sacrosanct. Eccles. Felin. c. in presentia. n. 52. de probationib. Sp. in prelo testament. gloss. 12. n. 15. & 16. Man. Rodrig. 10. 2. q. 1. regul. q. 78. art. 2. & alii relatis, Sanch. l. 7. sum. c. 25. n. 8.

5. Sed quid si non absolute Minores heredes instituas, sed adiecta clausula, vt hæreditas vendatur, & in ipsorum utilitatem pretium cedat? Aliqui censent valere institutionem, quia eo casu hæreditas videtur in legatum conueri, & Minores legatarios esse, non hæredes. Adde in illa dispositione duo contineri se parabilia, nempe Minores heredes institui, & hæreditatem vendi, & pretium illius Minoribus ad subueniendas eorum necessitates applicari: poterit ergo hæc secunda dispositio subsistere, tamen si prima corruat, sic laicæ docet Bartol. in tract. Minorit. lib. 1. dist. 5. c. 2. n. 30. & 31. Sobus in compend. priuileg. mendicant. verbo hæreditas, vt quæritur. Man. Rodrig. t. 2. q. 1. regul. q. 78. art. 4.

Sed longè verius est, institutionem nullam esse, & Minores pretium illius hæreditatis capere non posse. Alias acciperent hæreditatis pretium ex institutione quod illis est penitus interdictum. Neque est simile, cui certius instituitur hæres cum obligatione vendendi hæreditatem, & donandi pretij fratris minoribus quod ferè omnes doctores approbati quia tunc Minores nõ recipiunt pretium ex institutione, sed ex legatione, mandatque restatoris, & donatione obligatoria hæredis instituti. At cû fratres Minores instituantur cû clausula, vt vendatur hæreditas, pretiumque illius recipiant, pretium hæreditatis ex institutione, cuius tunc incapaces, recipiunt non igitur tenent institutionem, cuius tunc incapaces, & pretij acceptatione esse modum, & qualitatem adiectam institutioni. Ergo corruente institutione corruet venditio, & pretij acceptio, vt pote omnino accessoria, ipsique inueniunt. Et ita iulianus Bald. auth. ingressi. n. 50. end. de Sacrosanct. Eccles. Felin. in presentia. n. 52. de probationib. Owen 10. reg. 181. ampliat. 1. Corduba. reg. D. Francisci c. 6. q. 11. pun. 3. Sanch. l. 7. c. 25. n. 11.

6. Rursum dubitabis de institutione non Minoribus, aut ipsorum conuentibus facta, sed facta ipsi ipsi Ecclesie, & factis in animum hæc institutio teneat? Asumat. Bartolus in Minorit. l. 4. dist. 4. & dist. 6. c. 1. n. 20. Abbas conf. 85. n. 4. Anon. Cucus l. 3. instit. maiorat. tit. 1. n. 57. Man. Rodrig. t. 2. q. 1. regul. q. 78. art. 5. reputat probabile Sorbus in compend. priuileg. mendicant. verbo hæreditas, vt. sed cum fratres. Mouentur quia Ecclesia quælibet, quodlibetque templum capax est hæreditatis, iuxta leg. 1. C. de Sacrosanct. Eccles. Sed templa sacrum. Minorum nullo iure ab hac capacitate excluduntur. Nam Text. in clem. exiui, religiosos exclusit, non Ecclesia. Quod si dicas, exclusit religiosos Ecclesiam manere excludam, quia nõ ipsi templi materiale instituitur hæres, quippe nec nollet, nec velle habet, sed religiosorum congregatio ibidem assistens. Contra est, quia si restator vellet congregationem religiosorum hæredem immediate instituire, non exprimeret Ecclesiam, sed conuentum. Exprimens ergo Ecclesiam, tacite præf. c. illius instituit. Cum autem hic nullus alius sit nisi Pontifex, & illius nomine syndicus, qui hæreditariæ successione capax, effectusque est, hæredem esse hanc institutionem, obligat tuncque esse Pontificem & eius nomine syndicum ex vi illius hæreditatem expendere in Ecclesie materialis reparationem, conseruationem & ornatum, quia ad hunc finem sunt heredes instituti.

7. Verum hæc sententia probanda non est, siquidem ex illa constitutio denegans Minoribus etiam in communi hæreditariæ successione prætorum labefacturæ, cû facile restator optat Minoribus hæreditatem relinquere, posset omnino nomine conuentus Ecclesie nomine vt. Falsumque est Ecclesia Minorum hæredem instituta esse immediate instituti Pontificem aut eius syndicum, neque enim legatum factam Ecclesie Minorum conseruati fieri immediate Pontifici, & eius syndico, sed Minoribus quoad utilitatem, & usum. Si igitur minores cuiuslibet successione incapaces sunt, etiam in communi, eorum Ecclesie hæc incapax etiam habebit. Deinde longè diuersum est instituire Pontificem,

DE
CLASTRA
PALATII
S. TOM.
M. II

Pontifex, vel eius syndicum heredem cum obligatione reparandi Minorum Ecclesiam, & ad hunc finem, ac instituire ipsam Minorum Ecclesiam; quia in priori institutione solus Pontifex, vel eius syndicus est institutus, & Ecclesia Minorum legataria. Si igitur Minorum Ecclesia immediate instituitur, Minores instituantur, & ad eorum institutionem Pontifex. At Minores nullius successione capaces sunt. Ergo neque ipsorum Ecclesiarum, & ita sustinent Bartol. retractans priorem sententiam leg. unica, in fine, Cod. de conductib. l. 11. Bald. auth. ingressi, n. 55. Cod. de Sacrosanct. Eccles. Cordub. reg. D. Francisc. c. 6. q. 11. punct. 1. Sorbus, verba hereditas, vers. sed cum fratribus. Azor. t. 1. sum. l. 12. c. 23. q. 15. & alij quos refert, & sequitur Sanch. l. 7. sum. c. 25. n. 14.

PUNCTUM IX.

An qualibet religio capax sit cuiuslibet legati, & donationis sibi factae.

SUMMARIVM.

- 1 Qualibet religio excepta Minorum, & Capucinatorum, capax est cuiuslibet legati, & donationis.
- 2 Minores incapaces sunt legati continentis totam hereditatem, vel maiorem illius partem.
- 3 Item incapaces sunt legati rei immobilis.
- 4 De qua re immobili doctrina sit intelligenda.
- 5 Quis tenetur vendere legatum relictum Minoribus, non ne retineatur, sed vendatur.
- 6 Dum non venditur legatum fructus pertinent ad heredem.
- 7 Non est opus in hac venditione iuris solemnitates pro alienatione rerum Ecclesiasticarum formare, secus de legato alie religionibus relictis, & alij contrarium sentiant.
- 8 Supradicti religiosi Minores incapaces sunt cuiuslibet legati rei mobilis.
- 9 Quid dicendum de animalibus relictis Minoribus? Sub distinctione respondetur.
- 10 Quid de legato annui redditus? Distinguitur triplex modus legendi.
- 11 Si per modum unius census legatur, valet, secus si per modum plurium, & annuatim solvendus.
- 12 Si heredem, vel legatarium institutus sub obligatione reddendi singulis annis certam pensionem Minoribus, valet legatum, tamen si Sanch. & alij contrarium sentiant.
- 13 Si de facto supradictum legatum non tenet, ut est probabilis sententia, heres non est obligatus legatum vendere, & confirmationem Minoribus concedere.
- 14 Concesso esse nullum supradictum legatum, limitant aliqui primo, ut intelligatur de legato perpetuo, vel ad longum tempus, secus ad biennium, sed non admittitur limitatio.
- 15 Secundo, limitatur & bene, ut procedat in legato pro alimentis religioforum, secus pro necessaria ad divinum cultum.
- 16 Tertio limitatur, ut non procedat in anniversariis, & capellanis, sed reuocatur limitatio.
- 17 Debet heres grauatus onus iniunctum Miserrum implere.
- 18 Quarto limitant alij de legato pro liberis relictis, sed non ea re difficultate limitatio.
- 19 Quinto limitatur, ne procedat pro legato ad infirmos curandos, sed non est probanda limitatio.
- 20 Sexto limitatur ne procedat pro legato in sustentationem hospitium, sed est intelligendum de sustentatione hospitium externorum.
- 21 Possessionem alienius praedij potes Minoribus reuocabiliter concedere, secus irrevocabiliter.
- 22 Quibus remediis possint Minores recuperare legatum sibi relictum.

Regula generalis est omnes religiones (praeter Minores de Obseruantia, & Capucinos) cuiuslibet legati, & donationis, siue rei mobilis, siue immobilis sunt capaces, deciditur in Trident. sess. 25. c. 1. de regularib. Tota ergo difficultas vertatur in exceptione Minorum, & Capucinatorum, cuiusnam legati incapaces sunt?

2. Dicendum est primo, incapaces esse legati continentis totam hereditatem, vel maiorem illius partem, si praesumi possent in fraudem legis prohibentis hereditate successione facta esse, sic videtur decidi in clem. exini de verbor. signific. vers. nec licet, & ibi glossa. Dixi incapaces esse supradicti legati. Nam est Pontifex utatur verbo non licet, & verbo prohibemus, ex illo satis colligitur incapaces esse. Tum quia loquens de annuis redditibus vltus similiter fuit verbo non licet, cum tamen (vt dicemus) reddidit incapaces sint. Tum quia hi religiosi solum illius rei vsus capaces esse possunt, qui eis fuerit à Pontifice concessus; at huius legati vltus non est concessus, sed potius interdictus. Ergo. Tum denique quia voto paupertatis se astringunt, ne illud legatum recipiant, neve illo vrantur. Ergo redduntur illius incapaces. Quia in vsu facti nulla

alia incapacitas esse potest, nisi quae voto, vel praescripto superioris provenit. Hinc infero legatum cadutum esse, & nullum, neque teneri heredes illud solvere; quia frustranea est solutio, vbi non est, qui possit admittere.

3. Dico secundo, hos religiosos, Minores, & Capucinos incapaces esse legati rei immobilis, vt illud sic retinere possint. Deciditur expresse supra d. clem. Quare si Minori, vel illius conuentui domus, ager, vinea, aliave res immobilis absolute donetur, vel legeretur, non est praesumendum legari, vt sic retineatur, sed vt vendatur, & pretium illius in vsum, & vtilitate legatarij conuertatur, vt expresse deciditur in d. clem. §. si verò fratribus, & tradunt communiter DD. test. Sanch. l. 7. sum. c. 26. n. 29. Quod si testator expresserit se legare rem immobilem, vt Minores illam semper retineant, non desunt qui sentiant valere legatum, reiciendamque esse conditionem vt impossibile, & iuri contrarium: siquidem commune est conditiones impossibiles ab vltimis voluntatibus reici, leg. obtinuit, ff. de condit. & demonst. sic Menoch. conf. 1014. n. 19. vob. 11. Sed omnino dicendum est, caducum esse id legatum, cum expresse Pontifex in d. clem. dixerit abstinentum esse a receptione vinearum, vel agri legati ad colendum, repugnareque regulae, & ordinis puritati. Et ratio est manifesta; quia Minores non sunt capaces legati rei immobilis, nisi ex modo adiecto, vel subintellecto mobilis fiat. At sic modus, qui debet legatum apum constituere, expresse à testatore reiciitur. Non igitur illius capaces sunt. Quare hic modus non est conditio adiecta legato, vt possit reici, quia abique illa non est legatum constitutum, & illa conditio posita impedit, vt constituatur; & ita sustinent Bartol. trañ. Minoric. l. 2. dist. 2. c. 1. n. 9. Bald. authent. ingressi, n. 58. Cod. de Sacrosanct. Eccles. Nauar. l. 3. conf. de testament. conf. 14. alijs 8. Sorbus in compend. priuileg. mendicant. verbo legatum, ver. item dicendum, Sanch. lib. 7. sum. c. 26. n. 18.

4. Conclusio intelligenda est de re immobili, quae necessaria non est religionum sustentationi, quaeque incertam mendicitatem excludit, Quod dixerim, nam his religiosis conceditur domus ad habitandum, Ecclesia ad diuina celebranda, vinea aliqua, seu hortus, tum ad religionum leuamen, tum vt inde olea, & vltas sumant; non tamen vt vinum sibi necessarium pateant, inuisque vt fructus vendant, & hortum conducant, constat ex dicta clem. exini §. licet vero, de verb. significat. & tradit Corduba in reg. D. Francisc. c. 6. q. 19. punct. 2. Sanch. l. 7. sum. c. 26. Suar. t. 3. de relig. l. 8. c. 16. n. 3.

5. Posito autem valere legatum rei immobilis non vt retineatur à Minoribus, sed vt vendatur, vel permittatur rogabis, quis tenetur illud vendere, & cuius sint illius fructus dum non venditur? Respondeo heredes in primis esse obligatum, vt constat, illo autem negligente testamenti executores. Quod si hi bis moniti non praestiterint, Episcopus, vel iudex secularis ex proprio officio vendere potest. Auth. de Ecclesiastic. c. 1. §. si quis autem, ipsi vero Minores nec vendere, nec permutare possunt, quia legatum immobile non transit in eorum potestatem, quousque immobilitatem amittat. Solum ergo possunt rogare heredem & executores, vt eorum testatoris exequantur, illis vero negligentibus iudicis officium implorare, sic Bartol. Minoric. lib. 2. dist. 4. c. 3. docet Sanch. lib. 7. sum. c. 26. n. 29.

6. Interim tamen dum non venditur legatum, fructus illius ad heredem pertinent; quippe is est illius dominus. Si autem ob fructuum perceptiones steterit in mora vendendi, & ob eam causam minoris venditur, obligatus est Minoribus damnum rescire. Secus vero si nullum in pretio detrimentum patiantur; quia solum pretium illis debetur est non negotiationi exponendum, sed in proprias necessitates expendendum. Sanch. d. c. 26. n. 31. Negligens heres praesumetur, si oblata occasione vendendi, vel permutandi legatum iuxta rationabilem Minorum voluntate noluerit vendere, executores si bis moniti fuerint.

7. In hac autem venditione, vt bene aduertit Sanch. d. c. 26. n. 30. alijs relictis, non est opus iuris solemnitates requisitas in alienatione rerum Ecclesiasticarum seruari, quia res illa vendenda ex voluntate, & dispositione testatoris venditur, neque censetur Ecclesiastica, dum immobilis persistit, cum non sic Minoribus addita. Secus vero dicendum est in legato rei immobilis alijs religionibus relictis, & acceptato: na eo ipso est bonum Ecclesiasticum, quod non distrahitur ex dispositione testatoris, sed ex voluntate religionis cui est applicatum. Sanch. d. c. 26. n. 31. cum Nauar. tom. 2. de regularib. n. 50.

8. Dico tertio, supradictos religiosos Minores, & Capucinos capaces esse legati cuiuscumque rei mobilis, vini, vitici, olei, pecuniae, & similibus; quia his rebus eorum necessitatibus subuenitur. Ad debent ea in moderata quantitate, & ad occurrentes necessitates recipere, ne videatur de fauoritate, potius quam necessitatis subuentio, neve auaritiam redoleant, vti cauetur in d. Clem. exini. Quod si legatum superabundans fuerit, neque breui tempore consumendum, poterant minores, & debent, si in alijs pauperes non distribuunt, medio syndico commutare, aut vendere, vt inde sibi alia necessaria cogant. Sic Man. Rodrig. q. 1. regular. l. 1. q. 26. art. 4. Cordub. in compend. priuileg. mendicant. in annuatim, verbo commutatio. Sanch. lib. 7. c. 26. n. 14.

9. Restat duplex difficultas examinanda. Prima de animalibus: Secunda de censibus, annuisque redditibus. Circa primam est dubium, an possint Minores retinere animalia sibi legata, quae scilicet, boues, aliaque similia: Et quidem si retineantur in parvo numero, & ad suorum sustentationem, manifestum est posse retinere. Secus est si in excessivo numero retineantur, vel retineantur ad fructificandū. Quia illa retensione incerta mendicitas vel in totum, vel ex parte excluderetur. Deinde in Clement. eximii, §. cum annui redditus. Excluduntur omnes redditus à Minoribus, sed fructus animalium sunt verè redditus iuxta leg. de dicitis, §. hereditatem iuncta glossa, ff. ad Trebell. & tradit Glossa in cap. generali de elect. in 6. verbo redditus. Ergo illorum capaces non sunt, & ita sustinet Suar. t. 3. de relig. l. 8. c. 17. n. 11. Neque inde fit, illis non licere nutrire aliquas gallinas, aut colubas ad occurrentes, & presentaneas necessitates. Nam est ova, pullique columbarum fructus, & redditus reputentur, ob eorum levitatem sunt consuetudini permitti, sicuti ex domestico horro fructus permittuntur. Sic Suar. dicto c. 17. n. 14. Cordub. in reg. D. Francisci, c. 6. q. 10. punct. 2. Sanch. l. 7. cap. 26. n. 16.

10. Secunda difficultas, & grauior est de censibus annuisque redditibus; an inquam huius legati Minores capaces sint, possintque illud retinere? Pro cuius explicatione aduertit tripliciter censum, annuūque redditum legari Minoribus posse. Primo, per modum vniuersi, vt si dicas lego Minoribus hunc censum, annuūque redditum, quem possideo. Secundò, si leges illum censum exprimere, vt singulis annis redditus illius accipiant. Tertio si heredem, vel legatarium constituas cum obligatione singulis annis donandi Minoribus certam pensionem.

11. Si primo modo censum leges, valet legatum, sicuti valet legatum simpliciter relictum alterius rei immobilis; non quidem vt sic accipiat, & retineat, sed vt accipiat in estimatione. Sic Bartol. tractat. Minor. l. 2. distinct. 6. c. 1. n. 33. quem sequitur Sanch. lib. 7. sum. cap. 26. n. 33. Si vero secundo modo leges, corrumpit legatum; quia continet modum paupertatis Minorum aduersum, scilicet esse legatum perpetuum Minoribus ex voluntate testatoris translatum: sic expressè deciditur in dicta Clement. eximii, vers. cumque annui redditus inter immobilis censentur à iure, & c.

12. Si tertio modo leges, maiorem difficultatem habet; quia verè sunt annui redditus perpetui, quorum Minores incapaces sunt: & ita tener Bartolus supra Abbas, cap. in presentia, n. 63. de Probationibus. Nauarr. l. 3. consil. tit. de testament. cons. 14. alius 8. Sanch. alios referens h. 7. c. 26. n. 46. Ceterum verius censio legatum subsistere: sic Siluester verbo legatum, 2. q. 3. dicto 3. Angelus eodem 1. n. 5. Tabiena 1. q. 4. n. 5. Man. Rodrig. quæst. regul. t. 2. q. 126. artic. 4. Suarez t. 1. de relig. l. 8. c. 17. n. 19. c. 25. c. 14. tractat. 10. l. 4. c. 9. n. 9. probabile reputat Sanchez n. 35. Ratio ea est: Nam esto heredi, vel principali legatario imponatur obligatio perpetua donandi Minoribus annuus redditus: at hæc obligatio non est ex iure aliquo ciuili Minoribus acquisita, sed ex hereditate relicta à testatore, & comparatione illius, sicuti si tuo famulo donares diuitias pauperibus distribuendas, famulus obligatus esset pauperibus donare, non ex iure aliquo, quod pauperes haberint, sed ex tuo imperio, dispositione. Vnde cum Pontifex prohibet Minoribus annuos redditus, intelligi debet de redditibus, qui comparatione religiosorum elemosynæ sunt, & gratias donantur.

13. Verum vt hæc doctrina ex omni parte luceat, concedamus hoc legatum caducum esse, neque Minores capaces esse illius, potestate vendi, sicuti venditur legatum alterius rei immobilis: Respondeo consentiente herede certum est vendi, vel potius de nouo constitui posse; an vero teneatur hæres vendere, vel venditioni consentire: non caret difficultate; si quidem hæc venditione facta voluntas testatoris meliori modo quo potest impletur: monasterium enim recepto pretio recipit æquiualetem pensionem sibi legatam; hæres vero manet grauatus emptori singulis annis concedere. Sed oppositum verius est, nempe herede non esse obligatum vendere, neque venditioni consentire; imo nec posse, quia ex illo legato nullum ius monasterio accrescit, sed solum in herede resultat obligatio comparatione testatoris dandi Minoribus annuam pensionem. At vbi nulli adest ius transmissibile, nulla esse potest venditio: ergo hoc legatum annuæ pensionis capax esse non potest venditionis.

14. Rursus concessio illud legatum nullum esse: huic nullitati plures limitationes Doctores adhibent. Prima, & præcipua est, vt intelligatur de legato perpetuo, secus ad breue tempus, quale reputatur quodlibet breuius decennio, vt pluribus firmat Sanch. l. 7. sum. c. 26. n. 30. Suarez t. 3. de relig. l. 8. c. 17. n. 20. Ratio est; quia redditus ad breue tempus inter res mobiles reputatur, cõputarique debent ac si tota illa quantitas simul, & per modum vniuersi legaretur, neque ratione illius mendicitas tollitur, sed subleuatur: sic sustinet Abbas cons. 66. n. 6. l. 2. Syluester verbo legatum, 2. q. 3. dicto 1. Cordub. regul. D. Francisci, c. 6. q. 11. punct. 3. Emanuel Sà verbo religio, n. 57. & alios referens Sanch. l. 7. sum. c. 26. num. 36. c. 7. n. 37. extendit doctrinam ad redditus

annuos pro vita alicuius singularis religiosi, quia cum firmiter certum, quo tempore duratura sit, dici non potest legatum perpetuum, seu ad longum tempus. At hæc limitatio mihi non probatur, vt pote aliena à verbis Clement. eximii: ubi enim Pontifex fratres Minores incapaces fecit quorumcumque annuū redditum. Notandaque est dictio quorumcumque, quæ redditus tam perpetuos quam temporales comprehendit. Deinde ex vi illorum reddituum excluditur incerta mendicitas saltem pro tempore quo durant, cum fiducia Minoris haberent in legato ad sui sustentationem, & non in solo Deo, quod Pontifex vitare intendit. Deinde eadem ratione dici potest Minores capaces esse succedendi in usufructu, in fidei commisso, in maioribus, & similibus; cum ea successio non perpetua, sed temporalis, & ad vitam religiosi sit, quod nemo sanæ mentis concederet. Ergo neque concedendum est de annuo redditu temporali & ad vitam religiosi; & ita docet Bartolus tractat. Minor. lib. 2. dist. 6. c. 3. n. 35. Socin. in tractat. de obligationib. libell. 8. q. 7. n. 7. sine. Man. Rodriguez t. 2. q. 126. art. 6. Suarez probabiliter reputat t. 3. de relig. lib. 8. c. 17. n. 20.

15. Secundò limitant Doctores, & bene, vt solum procedat in legato annuorum redditum pro sustentatione religiosorum, secus si constitutum sit pro expensis necessariis ad diuinum cultum cere, vini, olei, ornamentorum, & similibus, & fructu pro Ecclesiæ fabrica. Tum quia ex hoc legato non tollitur incerta religiosorum mendicitas; cum ipsi redditus non cedant immediate in eorum utilitatem, sed in reparationem Ecclesiæ, & diuini cultus sustentationem. Præter quæ recepta hæc limitatio confirmatur: & ita tollunt post alios antiquiores Syluester verbo leg. 2. q. 3. d. 1. Tabiena sed. 1. q. 4. Nau. l. 3. consil. tit. de testam. cons. 15. alius 9. nu. 3. Corduba in regul. diui Francisci, c. 6. q. 11. punct. 3. Menoch. cons. 1014. n. 36. vol. 11. Man. Rodrig. quæst. regul. t. 2. q. 126. art. 5. Suarez t. 3. de relig. l. 8. c. 17. n. 28. Sanch. lib. 7. sum. c. 24. n. 41.

16. Tertio limitatur, vt non habeat locum in annuatibus perpetuis, & capellanis Minoribus relictiis. Quando scilicet testator iubet heredi, vel principali legatario singulis annis certam pensionem minoribus tribuere, vt pro eius animâ tot faciant sacrificia. Quia ea annuataria non tam sunt legata, quam Missarum stipendia. Sic docent Antonius Cuenca l. 3. in sit. maiorat. tit. 1. n. 36. c. 7. Man. Rodrig. regul. t. 2. q. 126. n. 4. Faucet Siluest. & Tabian. supra. At hæc limitatio probanda non est; quia stipendium Missarum immediate cedit in religiosorum sustentationem, & ad hunc finem conceditur, tametsi titulus, ob quem conceditur spiritualis sit. Si ergo hoc stipendium illis debitum est, & tanquam economi, & administratores ius habent medio syndico, illud exigendi, securi erunt de sua sustentatione, nullamque habebunt necessitatem mendicandi. Non igitur eis licet hæc stipendia stabilia habere. Sic Nauarr. l. 3. consil. tit. de testam. cons. 14. alius 8. n. 3. Corduba in regul. D. Francisci, c. 6. q. 11. punct. 4. referuntque decisionem esse in capitulo generali: Sanchez l. 7. c. 26. n. 44. Suarez l. 8. c. 17. n. 32.

17. Aduertendum tamen est heredem, seu legatarium sic grauatum obligatum esse onus iniunctum Missarum implere. Nam cum ad ipsum legatum deuoluatur, omnis ei adiunctum reuocare non potest; quia æquum non est relicto onere utilitatem legari accipere, deciditurque expressè leg. 1. §. pro secundo. C. de caduc. tollend. Non tamen tenetur ea facta fecere, per fratres Minores; bene tamen in Ecclesiis, vel aliorum à testatore designatis, si id fieri possit. Sic Nauarr. l. 3. consil. tit. de testament. cons. 14. alius 8. n. 8. Menoch. cons. 1014. n. 8. vol. 11. Sanch. l. 7. c. 26. n. 50.

18. Quartò limitatur, vt non procedat in legato facto prohibitis emendis ad religiosorum studiū: quia hoc legatum non tollit eorum mendicitatem, sicuti non tollit legatum relictum pro reparatione Ecclesiæ ad diuina officia celebranda, secus esse, si pro studiū alimentis fuerit: sic Abbas cons. 67. h. 1. c. 1. glossa Clem. aduim verbo indirec. De sepulturis: Menoch. cons. 1014. n. 36. vol. 11. Sanch. l. 7. c. 26. n. 45. & verè hæc sententia est satis probabilis, tametsi Suar. t. 3. de relig. l. 8. c. 17. n. 30. contrarium sentiat, nec leui fundamento ductus. Quia hoc legatum in monasterij utilitatem, & in religiosorum commodum immediate cedit; ea autem quæ sic cedunt, sub religiosorum sustentatione comprehenduntur. Secus est de legato pro necessariis ad diuinum cultum, quo in Dei honorem cedit immediate.

19. Quinto limitant alij, ne locum habeat in legato relicto pro infirmis curandis; quia non videtur in infirmorum sustentationem cedere, sed in medicos, & seruientium utilitatem: sic Ananias cons. 30. n. 3. Man. quæst. regul. 2. t. 9. n. 26. art. 4. sine. At hæc limitatio nullatenus est admittenda; quia satis cedit in sustentationem religiosorum, quod cedit in eorum vitæ conseruationem: & ita tradit Sanch. d. c. 26. n. 47.

20. Sextò limitant alij, ne procedat in legato pro sustentatione hospitium, quæ si sunt à monasterio alieni. Sed verè hæc limitatio vera sit, debet intelligi de hospitibus secularibus, vel alterius religionis; secus de his, qui eadem regula, & obseruatione tenentur. Suarez t. 3. de relig. lib. 8. c. 17. n. 31.

DE
ASTR
PALA
TOM.
IIII

21. Ex omnibus supradictis deciditur quæritio, qualiter possit Minoribus possessionem, vel censum tradere non quoad dominium, sed quoad vnum fructum, ipsique liceat accipere? Et quidem si reuocabiliter tradas, & temper à tua voluntate dependenter, non est dubium illis licere, quia est quædam continuata elemosyna absque villo iure perpetuo, vel ad tempus in ipsos translata. At si irrevocabiliter tradas singulis annis fructus colligendos, etiam si hæc traditio ad breue tempus fiat, censetur probabilis non licet, sicut dixi de legato relicto annuorum reddituum; quia verè hi fructus sunt annui redditus. Quod à fortiori procedit, si propria industria, & labore fructus illius possessionis comparandi essent. Non enim negotiatione parare sibi possunt sustentationem. Quapropter solum tibi licet Minoribus facultatem, & ius irrevocabile concedere, ipsique licet accipere ad fructus vna vice colligendos, consentiendum his Suar. t. 3. de relig. 8. cap. 17. à n. 34.

22. Tandem inquires, quo remedio uti debent Minores pro recuperando legato sibi valide relicto? Breuiter respondeo posse medio iudicio, qui nomine Pontificis agere potest in iudicio, ut legata Minoribus debita concedantur. Sed hoc intelligo de legatis, ex quibus in legatio actio civilis resultat, sic Cordub. regul. D. Francisci, cap. 1. question. 16. punct. 21. Manuel. Rodrig. t. 2. q. 2. regul. q. 78. art. 1. Sanchez d. c. 26. n. 59. & 63.

Deinde possunt implorare extra iudicium officium iudicis tam Ecclesiastici, quam secularis, ipsæque iudex tenetur petitioni annuere. Sic Cordub. supra, c. 6. q. 11. p. 4. Man. q. 126. n. 4. & alii relatis Sanchez t. 2. n. 62. Adde ipsum iudicem nemine petente, ex proprio officio debere id procurare, si ei constet de hæreditis, seu legatarij negligentia; quia obligatus est ratione officij et subditis suis obligationibus satisfaciendi. Sanchez alii relatis supra numer. 60. Quæ omnia factis constant ex capit. exiit, §. ad hæc, de Verbor. significat. in 6. & ex Clement. exiit, eod. tit.

PUNCTUM X.

Qualiter religio Societatis Iesu, eiusque Religiosi capaces sint hæreditariæ successions ex testamento, vel ab intestato, & cuiusvis legati.

SUMMARIUM.

1. Distinguntur varij gradus Religiosorum, & Conuentuum in Societate Iesu.
2. Domus professa incapax est habendi bona stabilia.
3. Si aliquid stabile relinquatur, debet vendi quamprimum oportet unè fieri possit.
4. Si hæredem graues, ut singulis annis domui Professa aliquam pensionem relinquit, videtur non valere legatum.
5. Probabilis est oppositum.
7. Qualiter interdicitur religiosis Societatis ad has elemosynas Societate faciendâ sedules excipi.

T IN Societate varij gradus Religiosorum & Conuentuum sunt distinguendi: Alij sunt Religiosi professi; alij Coadiutores formati, alij Scholastici vocantur Deinde ex Conuentibus alij sunt domus Professæ, alij Collegia, domusque Probationis. Religiosi, qui solum vno biennij simplicia emittunt capaces sunt cuiuslibet hæreditariæ successions, & legati non solum quoad vsum, & administrationem illius ex licentia Superioris, sed etiam quoad dominium, ut constat ex Bulla Ascendente Greg. XIII. & ex constit. 4. p. c. 4. n. 5. & 6. & 6. p. c. 2. n. 11. Professi vero, & Coadiutores formati cuiuslibet hæreditariæ successions incapaces sunt, non tamen legati, ut supradicta Bulla, & Constitutiones decidunt; legatum vero ipsi relictum acquirunt, Collegio, vel Domui, in qua resident, & iuxta huius capacitatem, vel incapacitatem legatum tenent.

1. Primò ergo professa domus incapax est habendi bona stabilia, quales sunt possessiones, annuatim, redditus etiam applicati sacristiæ, aut fabricæ Ecclesiæ præter communem, & consuetam habitationem sub qua domus, Ecclesiæ, & hortus coniunctus comprehenditur, & præter aliquam vineam, seu hortum cum sua domo ad extraordinarium religiosorum leuamen, qui si fructus aliquos habeat, nec locati, nec vendi possunt, tamen eis professi uti possunt ad sui sustentationem; habetur expressè in Constit. 6. p. c. 2. colligiturque ex Bulla Pauli III. & Iulij III. & Greg. XIII. institutum Societatis confirmatum. Neque aduersus hanc strictam paupertatem est, si aliquis ex fundatoribus domorum, vel Ecclesiarum vellet reddere aliquos ad fabricæ vsum relinquere; dummodo nec dispositio eorum ad Societatem pertineat, nec sit, unde ei competat actio in illos (quamuis id illi curæ esset, ut in cuius talis manus commis-

sum est suum officium faceret) & sic in rebus similibus habetur expressè dicto loco Constit. in declarat. litt. B. Neque item est aduersus hanc paupertatem, quod domus professa possit institui hæres, modo non sit instituta aliquo bono stabili, quia nullibi cauetur incapacem esse successions hæreditariæ si solum in supradicto loco Constit. n. 12. dicitur. Hanc incapacitatem habere ratione suorum religiosorum, tacitè innuens ex alio capite, scilicet ex libera testatoris voluntate institui hæredem posse, sicut & collegium; & ita docet Molin. tom. 1. distinct. 195. vers. à regula propostia. Sanch. lib. 7. sum. cap. 27. num. 15.

2. Quod si domui professe, vel eius Ecclesiæ aut sacristiæ aliquod stabile non necessarium ad habitationem, vel recreationem legetur, aut donetur, vendi debet quamprimum possit, sicut diximus de legato immobili fratribus Minoribus relicto, & traditur dicto loco constit. 6. p. c. 2. n. 5. in declarat. litt. L. Sanch. loco allegato. Sed quia contingit sæpè non inueniri statim emptorem, qui iustam estimationem concedat, ea de causa oportunitas expectanda est, ut dicitur in dicta Constit. declarat. Interim tamen iuxta probabilem sententiam locatij seu conducti potest, & redditus in utilitatè professorum conuertitur, modo in breui tempore, scilicet infra decennium fiat. Sanch. lib. 7. c. 27. n. 22. Probabilis tamen est fructus expendendos esse in pauperes; aliàs societas professa pro aliquo tempore redditus haberet, & mendicitatem excluderet contra prohibitionem sæpè in constitutionibus latam vltos redditus habendi: Exam. gener. cap. 1. num. 3. & 6. part. Constit. cap. 2. num. 2.

4. Difficultas autem eo pertinet; an si hæredem graues, ut singulis annis domui professe certam pensionem tribuat pro professorum sustentatione, vel pro fabrica Ecclesiæ, aut sacristiæ ornata, valeat legatum, teneaturque hæres grauarus votum testatoris exequi, capaxque sit domus professa illud acquirendi. Videtur nullum esse tale legatum; quia est legatum annuorum reddituum, quorum Societas professa incapax est. Item ut singulare priuilegium concessum videtur fundatoribus Ecclesiarum, ut possint hos redditus annuos pro Ecclesiæ fabrica relinquere: 6. p. Constit. cap. 2. in declarat. litt. B. Non enim absque causa nomen fundatoris expressum est. Ergo cõparatione aliorum huiusmodi legatum nullum est. Deinde expendendo verba constitutionis. Inquit enim sanctissimus Ignatius dicto c. 2. n. 6. Si aliquis sponte suo eas perpetuas elemosynas (scilicet annuos redditus) relinqueret, nullum ius ciuitie ad eas perendas in iudicio acquiritur, Sed cum ad id charitas propter Deum eos mouerit, elargiantur. Si igitur ex charitate in Deum moueri debent, signum est non ex obligatione, sed gratis eas elargiri; obligatio enim si aliqua in præsentia adest, iustitiæ est, non charitatis.

5. Ceterum verius censetur, id legatum valere, hæredemque grauatè obligatum esse, professe Societati præstare; sic docet Sanch. l. 7. sum. c. 27. n. 9. inclinat Suar. t. 4. de relig. tract. 10. l. 4. c. 6. n. 9. præcipit in fine. Ratio ea est; quia ex voto paupertatis iuxta Societatis cõstitutiones solè interdicitur domui professe ius ciuile ad hos redditus acquirendos, non tamè illorum acquisitio; si de facto dètur. Obligatio autem hæredis illos elargiendi supposita capacitate domus professe impediri à Societate nõ poterat, eù hæc obligatio ex dispositione, & voluntate testatoris proueniat. Neque obstat societate professa incapacem esse habendi annuos redditus, quia id debet intelligi de annuis redditibus, ad quos ipsa Societas ius ciuile haberet; secus de annuis redditibus cõparatione Societatis gratis, & liberalibus. Neque obstat cõstitutionis declaratione specialiter legata fundatori pro Ecclesiæ fabrica valida declarata, quia id fecit, ut indicaret in hoc casu semper Societati conuenire hæc legata acceptare, quod in legatis aliorum non æquè cernitur. Unde ex hæc fundatorum expressione non licet inferre aliorum similia legata sub paupertatis voto comprehendi, nullaque esse, imò contrariè non leuiter colligitur ex illis verbis cõstitutionis, sic in rebus similibus, scilicet in similibus legatis perpetuis esse idem dicendum, ac dictum est de legatis annuorum reddituum constitutis à fundatore. Neque denique obstat, quod hæres grauatè moueatur ex charitate in Deum ad hæc legata exequenda; quia etiam moueri potest & debet ex iustitiæ obligatione, cõparatione inquam testatoris ex tacito cum illo contractu ob hæreditatem acceptam. At quia cõparatione Societatis nullam obligationem habet; eo quod ex tali legato nullum ius ei est acquisitum, ideo dicit Sanctissimus Ignatius hæredem moueri ex charitate ad has elemosynas perpetuas elargiendas.

6. Subdit vero constitutio dicto cap. 2. num. 6. ne vltus à Societate ad has elemosynas perpetuas elargiendas domibus, vel Ecclesiis Societatis professe, fideles excitet ob maiorem scilicet ædificationem, & paupertatis puritatem. Si tamen aliquis simplici suasionem excitaret, non creditur peccaturum; quia hæc excitatio non est materia voti paupertatis, & ex alia parte sola constitutione prohibetur, & non in virtute obedientiæ; ergo ex nullo capite esse potest

potest peccatum. Sic Suar. t. 4. de relig. tract. 10. l. 4. c. 9. n. 9. sine &c. n. sine. Sanch. l. 7. lum. c. 26. n. 11.

PUNCTUM XI.

Qualiter Societati Iesu, eiusque religiosi interdium sit pro Missis, concionibus, aliisque ministeriis stipendia recipere.

SUMMARYM.

- 1. Supradictis religiosi hac stipendia, vel elemosyna in recompensationem interdum.
- 2. Probatur solum ex regula, & non ex voto interdum.
- 3. Ex hac sententia videtur inferri, cui esset concessum à Superiore pecunia recipere non peccatum mortaliter, si aut in stipendium Missarum recipiat.
- 4. Contraria sententia tenenda est, scilicet ex voto hanc obligationem esse.
- 5. Si gratia, & non ex debito elemosyna detur, optime recipi potest.
- 6. Qualiter pro religiosorum sustentatione, pro viatico, aliisque requisitis ad ministeria exercenda elemosyna recipi possit.
- 7. Videtur posse Titio obligari faciendi sacrum, si pauperi, vel consanguineo stipendium concedat.
- 8. Titio obligatio sacra facere potest, promittere se suo nomine sacra facturum.
- 9. Si stipendium pro Missa recipias, Missa celebrata, non teneris danti restituere stipendium, tamen si Sanch. contrarium sentiat.
- 10. Stipendium consumpto potest, & debet sacra facere.
- 11. Hac Sacrificia preferenda sunt Sacrificiis debitis ex instituto, & regula.

1. **N**emini esse potest dubium religiosi Societatis Iesu interdium esse pro Missarum sacrificiis praedicationibus, lectionibus, sacramentorum administratione, aliisque piis officiis, quae Societas iuxta suum laudabile institutum exercet, stipendium vilius, vel elemosynam quae ad compensationem huiusmodi ministeriorum dari solent admittere. Sic expressè in *constit. exam. gener. c. 1. n. 1.*

2. Difficultas autem est an hac obligatio sit solum iuxta regulam, & constitutionem, ut paupertatis votum perfectius observetur, & cum maiori proximorum edificatione, an vero sit materia ipsius voti? si enim solum obligantur Societatis religiosi abstinere à receptione huius stipendij, & elemosynae ex regula, & non ex voto, nullum per se peccatum committent ex illius transgressione, cum regulae nostrae religionis non obligent ad culpam, sed solum ad penam arbitriam.

Videtur autem obligatio abstinendi ab hoc stipendio solum esse ex regula, & non ex voto. Quia in bulla Pauli III. quae incipit *Regimini militantis Ecclesiae*, nostrum institutum primo confirmantis, votumque paupertatis, eiusque materiam exactè explicantis nulla mentio facta est huius obligationis, cum tamen sit essentialis esset, debebat in declaratione apponi. Inquit enim constitutio. *Vocantur singuli, & vniuersi, loquuntur de professis perpetuam paupertatem declarantes, quod non solum priuati, sed neque etiam communiter possint pro Societatis sustentatione, aut vsu ad bona aliqua stabilia, aut ad pronuntius, seu introitus aliquos, ius aliquod civile acquirere, sed sine contenti vsu tantum rerum sibi donatarum ad necessaria sibi comparanda accipere.* Deinde ex nulla constitutione, aut bulla Pontificis aperte constat sub voto, tanquam sub eius materia hanc obligationem comprehendere. Nam esto in Bulla Iulij III. quae incipit *exposcit debitis pastorales officij*, vbi institutum Societatis confirmatur, declaratum sit ministeria Societatis exequenda esse gratis omnino, & nullo pro suo labore stipendio accepto; non inde inferitur sub voto tanquam sub materia promissa hanc obligationem comprehendere, quia ibi non votum paupertatis, sed instituti conditio declaratur. In constitutionibus autem, vbi huius rei mentio fit, commendatur illius observatio, non tanquam voti materia, sed tanquam professionis nostrae proprium, & edificationi proximorum maxime conueniens, ut constat ex *4. p. const. c. 7. n. 3.* ibi cum tamen proprium sit nostrae professionis nullum temporale praemium accipere pro spiritualibus ministeriis, &c. Non enim dixit, cum tamen proprium sit nostrae paupertatis promissa, sed nostrae professionis, quae indicat ad modum tantum procedendi pertinere, idque aperte declarat, subiungens nullas esse recipiendas obligationes, vel conditiones, quae sinceritatem impediunt in nostri procedendi modo, qui est dare gratis, quae gratis accipiuntur. Et *6. p. const. c. 2.* vbi paupertas Societatis, rum domorum, rum collegiorum, rum particularium personarum latissime declaratur, ut simplex quaedam constitutio quamuis grauisissima proponitur, non recipere stipendia, vel elemosynas vllas promittit, &c. inquit enim constitutio *nu. 7.* omnes, qui sub obedientia sunt Societatis meminerint se gratis dare debere, quae gratis acceperunt, nec postulando, neque ad-

mirando stipendium, vel elemosynas vllas, &c. ut sic maiori cum libertate, & proximorum edificatione possint in diuino seruitio procedere, expende non dixisse, ut paupertas promissa obleretur, sed ut proximorum edificationi consulatur, & maiori cum libertate spiritus procedatur. Eaque de causa *10. p. const. s. 5.* dictum est referre plurimum ad conseruationem, & augmentum totius Societatis nullos redditus, vel possessiones, vel stipendia pro missis, &c. admittere. Mature vlt est S. Ignatius, verbo *referre*, quod conuenientiam indicat, non necessitatem; quia stipendia cum redditibus, & possessionibus coniunctis si non solum de redditibus, & possessionibus mentionem faceret, cum horum priuatio ad Societatis profectus conseruationem omnino necessaria sit, non verbo *referre*, sed verbo indicatè necessitatem vteretur. Solum illa verba, *exam. gener. c. 1. n. 3.* grauius vrgent pro contraria parte, ibi enim, N. P. S. Ignatius declarat paupertatem Societatis professae, inquit. *Tria vota, obedientia, paupertatis, & castitatis emittantur, sic paupertatem accipiendo, ut nec velle, nec possit redire vllis ad suam sustentationem, neque ad quod vis aliud habere. Quod non tantum in particulari de vnoquoque fed etiam de Ecclesiis, & domibus Societatis professae est intelligendum. Nec etiam (quamuis aliis sit licitum, pro Missarum sacrificiis, vel praedicationibus, vel lectionibus, vel vllis Sacramenti administratione, vel quouis alia pro officio ex iis, quae iuxta suum institutum Societas potest exercere, stipendium vilius, vel elemosynam, quae ad compensationem huiusmodi ministeriorum dari solent, ab alio, quam à Deo hoc cuius obsequium omnia pure facere debent possunt admittere. Ecce qualiter paupertatem promissam accipit S. Ignatius, ut scilicet priuationem reddituum, & stipendij pro ministeriis comprehendat. At constat priuationem reddituum sub voto paupertatis comprehendam esse. Ergo & priuatio huius stipendij censetur comprehendam. Fereor hunc locum difficilem solutionem habere, sed quia manifestè non conuincit sub paupertate promissa abstinere à receptione dicti stipendij, comprehendam non est hac obligatio imponenda. Explicari enim potest acceptam ibi esse paupertatem iuxta nostras constitutiones, & modum procedendi, non ut voti materiam. Et licet carentia reddituum, & possessionum voti materia sit, non habet esse materiam ex hoc loco constitutionis, sed ex aliis, in quibus id satis declaratur. Cum ergo in alijs constitutionibus locis hoc stipendio carere potius ad puritatem paupertatis, quam ad illius materiam colligatur pertinere, dicendum est S. Ignatium eo loco examinis paupertatem accepisse iuxta constitutiones, & modum Societatis procedendi, non pro voti materia. Ex quibus omnibus videtur satis probabiliter colligi receptionem stipendij, ut talis, non esse contra votum, sed solum contra regulas, & constitutiones. Quod non leuiter confirmatur ex eo quod in *congr. 5. generali decreto 21.* dicitur circa *caput 1. exam. s. 1. c. 2. const. c. 6. p. 9. 7.* postulatum fuit, ut congregatio declarantes accipere aliquid pro ministeriis Societatis, tanquam stipendium, vel elemosynam in compensationem sit contra votum paupertatis Societatis, vel contra constitutionem tantum. Et cum haec questio, & accuratè per plures dies agitata fuisset, tandem placuit congregationi nihil in alterum partem declinare, aut declarare, sed exactissimam illius grauisimae constitutionis obseruationem ad maiorem edificationem, & paupertatis nostrae sinceritatem ac puritatem retinendam necessarium vehementer omnibus commendare, ac omnino prohibere, ac vllis superioribus, ac ne ipse quidem Praepositus Generalis in ea dispensare. Ecce qualiter congregatio dubia fuit, & tandem abstinere ab stipendij receptione ad sinceritatem, & puritatem paupertatis, non ad illius substantiam definitur pertinere. Signum ergo est, dubium non leue esse an sub voto paupertatis comprehendatur. Posito autem hoc esse dubium, certum videtur religiosi Societatis venientes paupertatem ad illius constitutionis obseruationem ex vi voti non obligari quia votum sicut & lex ad res certas, & non dubias extenditur.*

3. Hinc inferet aliquis & forte probabiliter, re non peccaturum aduersus paupertatis votum, si habita licentia superioris accipiendi aliquas pecunias in tui vsu, neque inuenientia gratis datas, eas accipias in stipendium Missarum, quia solum in modo accipiendi pecunias delinquit, non in illarum receptione, quae ex voluntate superioris fit, ut modus supplicis sententia nuper propofita non est contra votum. Ergo. Quod duplici exemplo relato à Suar. t. 4. de relig. tract. 10. l. 4. c. 8. n. 7. confirmari potest. Primum est de religioso, cui est data licentia recipiendi aliquas pecunias, & cum non inueniat gratis datas, negotiatione prohibita eas acquirat, qui certè solum videtur peccare in negotiatione, non in pecuniarum receptione. Secundum est de eo, cui est similis licentia concessa recipiendi pecunias spontè oblatas, non tamen petitas, imò et expresse est petitio interdicta, si de facto petat, & pecunias recipias, non peccat contra votum, etiam sola petitio pecuniae, & non illius receptio sit contra voluntatem superioris. Sed haec illatio etiam suppofita dicta sententia admittenda non est. Quia non solum modus recipiendi pecuniam, sed etiam illius receptio aliena

est a voluntate superioris, superior namque licentiam concessit ad receptionem elemosynæ, & non ad receptionem stipendij, ad receptionem pecunie gratis data, non ex obligatione, igitur cum illud stipendium recipis, sine vlla superioris licentia recipis. Ergo peccas contra votum: modus enim ille variat substantialiter receptionem, secus est in receptione pecunie sponte oblata, vel petita, & ita docet Sanch. l. 7. sum. c. 28. n. 7. Suar. t. 4. de relig. tract. 10. l. 4. c. 8. a. 11.

4. His tamen non obstantibus tenenda est, vt verior, & probabilior sententia affirmans sub voto paupertatis hanc stipendij receptionem contineri, sic docet Petr. Nauarr. l. 3. de restit. c. 1. p. 3. dub. 2. n. 170. in noua editione, Man. Rodrig. q. regul. 1. 3. q. 19. art. 13. Sanch. l. 7. sum. c. 28. n. 6. Suar. t. 4. de relig. tract. 10. l. 4. c. 8. n. 10. Moueron, quia sic sentiunt Doctores omnes, qui de hac materia sua scripta typis mandarunt, & merito: est enim hæc sententia constitutio Societatis conformior, etique pauperi a se summo per se commendat, cum non solum prohibeat receptionem pecunie abque voluntate superioris, sed etiam modum recipiendi illam. Præterea negari non potest abstinentiam ab huius stipendij receptione esse propriam nostræ professionis, & instituti. Ergo est propria voti paupertatis, cum substantia instituti in votis consistat. Adde S. Ignacium in exam. gener. c. 1. n. 3. votum pauperis aris declarans, hoc videtur expressisse. Nam postquam dixerit tria vota in Societate emittij obedientiæ paupertatis, & castitatis, immèdiate subiungit sic paupertatem accipiendõ, (id est) sic paupertatem promissam accipiendõ, vt nec velis, nec possit reditus villos ad tuã sustentationem, aut quod aliud habere, nec etiam pro Missam sacrificij stipendij. Non enim de alia paupertate, sed de paupertate calente sub voto declarato se habet. Rationes item quibus opposita sententia nititur, leues sunt. Nam quod desumitur ex eo, quod in bulla Pauli III. huius stipendij mensio non fuerit facta, cum paupertas declarabat, non viget, quia non erat opus exacte omnem materiam paupertatis declarare, & forte ob eius omissionem Iulius III. in bulla instituti Societatis confirmante eam circumstantiam vt substantialem instituti expressit, ac prout de voti materia. Reliqua vero, quæ ibi est constitutio, adducitur nostræ potius, quam oppositæ sententiæ fauent. Quod vero congregatio, dubia fuerit in hac materia, iõ iungit desinere ad puritatem paupertatis obseruantiam illius constitutionis pertinere, nihil aliud probat, quàm quod nostra sententia non est videri quæ certas, eaque de causa tantum vt probabiliorum, veriorum, securiorum, & constitutionibus magis conformem proponimus.

5. Notandum dicit receptionem stipendij pro ministerijs Societatis sub voto comprehendij. Nã si gratis datur elemosyna, quæ aliis potest esse stipendij, vt tamen occasione ministerij specialis exhibitij donec vt bene potest recipi. Quia solũ stipendij, seu elemosyna in compensatione prohibetur, consuetudine ex constitut. 6. p. c. 1. n. 6. Cauendum tamen est, ne sub prætextu elemosynæ gratia compensatio fiat. Sic Sanch. l. 7. sum. c. 28. n. 2. 6. Deinde si pecunia non pro ministerijs, & in illorum compensationem, sed pro requisitis ad illa exequenda concedatur, vt si concedatur pro religiosorum sustentatione, pro viatico, alique necessariis ad verbum diuinum seruandam omnino licitũ est. Sed non caret difficultate, qualiter hæc dari, & recipi possint abque violatione paupertatis ex pacto, & obligatione, vt spiritualia ministrantur, quia videtur dari vt stipendia spiritualium. Neque enim alia via pecunia data clerico seculari pro Missa celebranda inducit stipendij rationem, nisi quia datur ad illius sustentationem sub obligatione faciendi sacrum, & sic ab eo acceptur sacri enim pretium illiusque a qua compensatione esse non potest. Si igitur pecuniam exhibeas in religiosorum Societatis sustentationem, sub obligatione vt spiritualia ipsi ministrant, & sic eam acceptur, planè videtur contineri stipendium, & compensationem recipi. Neque satis facit quod ait Sanch. dicto c. 28. n. 3. q. 4. pecunia dari, & recipi non pro ministerijs exercendis, sed pro obligatione exercendi illas, quia id ipsum procedit in stipendiis concessis clerico seculari. Adde dari pecuniam pro obligatione spirituali ministrandi, est æquialenter dari pro ipsorum spiritualium ministrations, imò datur pecunia non tam illa concedit pro obligatione, quæ præcisè spectata in illis, & instructuola tibi est, quàm pro ministerijs ad que obligatio inducitur. Propter hæc tenendum dicendum non posse Societatem obligari obligatione iustitiæ ad spiritualia ministranda ex fundatione collegiorum, missionum, & similibus, bene tamen ex gratitudine, & fidelitate.

7. Pro supradictorum pleniori intelligentia super sunt aliquot difficultates examinandæ. Prima an sit contra votum paupertatis, si Titio obligeris faciendi sacrum sub ea conditione, & pacto, vt tuo consanguineo stipendij concedat? Affirmat Nauarra lib. 3. de restit. cap. 1. p. 3. dub. 1. n. 171. in 2. edit. Man. Rodrig. q. regular. 1. 3. q. 29. art. 13. Sanch. l. 7. sum. c. 28. n. 15. Moueron, quia non gratis, sed ob stipendium sacra facis, quod est aduersum constitutionibus votum paupertatis declarantibus. Deinde abque voluntate superioris pecuniam acquiris, eamque manu Titij tuo consanguineo concedis, peccas ergo tum in acquisitione, tum in distributione. Cæterũ verius censetur fieri hoc posse abque voti paupertatis violatione. Hoc enim votum nullatenus violari potest abque acceptione, & distribu- vel distributione pecunie, at in presenti nulla est ex parte necessaria acceptio, nullaque accepta pecunia distributio. Non ob Sacrum a te celebratum non tu recipis pecuniam, sed tuo consanguineo, neque Titius ei tribuit nomine tuo, esto ob eam causam tribuat, sicut si eam tribueret ob tuã intercessionem. Ergo nullum est aduersus votum paupertatis peccatum. Neque obstat te gratis sacrificia non facere, sed ob stipendium, quia voto paupertatis non obligaris sacrificia vtunque gratis facere, sed ita gratis facere, vt tu ob illorum causam stipendij non admittas, in admissione enim stipendij stat paupertatis violatio. Exam. gen. c. 1. n. 3. q. 4. p. conf. 7. n. 3. q. 6. p. c. 2. n. 7.

8. Ex quo à fortiori inferre potes, te non violaturum paupertatis votum, si Titio obligato aliqua Sacra facere ob stipendia recepta promittas sacra facturum & de facto facias, quia tu sic promittens, sacræque facies nullũ stipendij recipis, neq; Titio concedis, sed solus es causa, vt Titius stipendij acceptum iuste retineat liberando illũ ab obligatione quã habebat. Quod si dicas nullum in Titio esse titulum, vt stipendij accipiat, & retinea, quovisq; Sacra fiant. Ergo faciens Sacra ei titulu concedis. Ergo concedis stipendium? Facile responderetur, negandõ te concedere stipendij ex eo quod concedas titulu, apponãque causam iuste accipiendi illud. Adde Sacrum a te factum, & Titio concessum non esse titulum, ob quem formaliter Titius stipendij accipit, sed l. conditione sine qua non potest iuste accipere, aut retinere, titulum namque formaliter concedit, qui stipendium dedit sub onere sacra faciendi. Denique hæredibus legatis, & capellanis obligatis sacra facere admittit Sanch. Et bene d. l. 7. sum. c. 28. n. 18. te posse loco illorum sacra facere nullo à te stipendio recepto. Quia (inquit Sanch.) hæredes, legatarij, & capellani titulum habent accipiendi scilicet hæreditatem, legatum, & capellaniam, ac prout de tuis sacris non acquirunt illis stipendij, sed eo acquisito liberat ab obligatione dicendi sacra, quam habent. At idẽ prout est in eo, qui stipendia accepta habet, quia ea habet ex titulo donationis onerose, neq; tu eo stipendia acquiris, sed eis acquisitis liberat ab obligatione suscipere ob stipendiorũ acquisitione. Et hunc modũ dicitur probatũ. P. Michaël. Valq. Primarius Theologicæ Professor in Salmaticensi Collegio, & Doctiss. Ioann. de Salas in Vallisolerano Colleg. similiter Primarius Theol. Profess. à me consulti.

9. Secunda difficultas, an tenearis restituere stipendij, si de facto accepisti ob sacra, aliaq; spiritalia Societatis ministeria? Et quidẽ si sacra facta non sint, manifestum est te obligatu esse ex voto paupertatis stipendij reddere, quia nõ potes illud sub eo onere retinere, necdum admittere. Neque superior eam licentiam tibi potest concedere, cum etiam præposito generali interdicitur sit facultas in hac parte dispensandi decreto 21. congreg. 5. Si vero sacra fecisti, & stipendij tenens, ceu et Sanch. l. 7. sum. c. 28. n. 11. te obligatu esse nõ lege iustitiæ, sed voti reddere danti, neque posse superiori tradere, & in pios vltus expendere: quia ex voto obligaris ne stipendia pro factis admittas, & consequenter neque admittam expẽdas, debes ergo reddere danti, vt eo reditu sacra censentur gratis facta, ceterum vltius censo, te hac obligatione reddendi danti astrictum non esse, sed posse ex licentia superioris in pios vltus expendere, sic docuit expressè Petr. Nauarr. l. 3. de restit. c. 1. p. 3. n. 179. q. 180. in noua edit. Henric. l. 9. de Euchar. c. 2. n. 3. in comm. lit. P. Ducor, quia neque lege iustitiæ, neque ex voto tenaris reddere danti, Non iustitiæ, quia voluntati donantis plane factis a te factis satisfecisti. Votum autem te solum obligat, ne pro factis stipendium petas, neve illud admittas: at eo admisso, & factis ob illud factis nõ te obligat stipendij reddere, quia cessat finis illius obligationis, qui erat, vt spiritalia gratis ministraretur, quæ si semel ob stipendij acceptũ gratis ministrata nõ fuerint, quãtũcũque stipendij reddas, non poteris facere, vt cessat aut gratis ministrata. Ergo ex nullo cap. tenaris dari stipendij reddere. Ergo poteris in pios vltus ex superior. voluntate expẽdere.

10. Sed quid, si stipendium consumpsisti, neque es soluendo, & sacra non fecisti, poteris ne ea sacra facere, vt obligationi ex stipendio accepto, & consumpto satisfacias? videri non posse, quia non gratis, sed ob stipendium facis. Contrarium tamen existimo verum cum Sanch. lib. 7. sum. c. 28. n. 15. quia illis factis non stipendium acquiris, sed obligationi iustitiæ ex illius acceptione, & consumptione orta satisfacias, imò nõ solum potes ea sacra facere, sed etiam teneris quia teneris obligationi iustitiæ satisfacies, cum id facere possis abque detrimento tuæ professionis. Quæ à fortiori procedunt teste Sanch. d. c. 28. n. 13. si ante ingressum religionis, vel tempore nouitatus hæc stipendia recepisti, & consumpsisti.

11. Sed dubium est, an debeas hæc sacra præferre factis ex instituto debitis, Sanch. d. c. 28. num. 23. q. 25. responderet, si eam sacrorum obligationem contraxisti in saculo, vel tempore nouitatus, te obligatum esse ea sacra præferre factis ex constitutione debitis, quia obligationem sacrorum ex instituto suscipere non poterat in præiudicium obligationis iustitiæ prius orta. At si post vota bienni, hanc obligationem iustitiæ suscepisti, credit Sanch. Missas ex præscripto religionis

religionis praefectas esse, quia illis votis ius acquisit societas in eam voluntatem, ut iura in religione praescripta faceret, cui iuri nequis ex contractu a te invito derogare. Nihilominus verius censetur, utroque casu obligatum esse. Missas ex obligatione stipendij accepti praefere, quia obligatio iustitiae vi potest grauior praeferenda est obligationi decencie, & honestatis, ac obligatio faciendi sacra a religione praescripta, est obligatio tantum ex honestate, ut ipsemet Sanch. d. c. 28 n. 23. testatur, vel ad summum ex fidelitate. Ergo praeferenda est illi obligatio stipendij accepti, quae est obligatio iustitiae. Neque obstat fundamentum Sanch. Concedo inquam Societatem votis biennij ius in tuam voluntatem acquirere ut sacra in ordine praescripta facias, hoc intelligi debet, ut facias, quando liber a iustitia obligatione existit: si enim non obstante iure religionis contrahere potes obligationem iustitiae ex stipendio accepto, signum est sane hanc obligationem obligationi religionis praefereendam esse.

PUNCTUM XII.

Qualiter religionis Professis interdictum sit testamentum concedere.

SUMMARIUM.

1. Absque superioris licentia, nec licite, nec valde possunt religiosi professi testari.
2. Neutriq. q. qui vota biennij in societate emiserunt, testari possunt, sed hi ex superioris licentia.
3. Si absque superioris licentia testentur, valet testamentum, quamuis alij contra sentiant.
4. Coadiutores formati in societate incapaces sunt testandi.
5. Secus Eremitae oblato, q. qui laico vocabulo religiosi nuncupantur.
6. Qui religiosi professi in ordinibus militaribus incapaces sunt testandi.
7. Potestas testandi in equitibus commendataris ad bona parimonialia, & commendarum extendi. ut.
8. Religiosi equites D. Ioannis capaces sunt testandi.
9. Clerici religiosi horum ordinum, si intra claustrum commorentur incapaces sunt testandi, sed si extra.
10. Superior potens hanc facultatem concedere est solus Paterfamilias.
11. Non potest hac facultas nisi facta dispensatione in voto irrevocabiliter concedi.
12. Bona de quibus est facultas sunt religionis.
13. Extenditur hac facultas ad codicillos.

Regula certissima est religiosos professos nec licite, nec valde testari posse. Dicitur in Auth. ingressi. C. de sacrosanct. Eccles. c. 2. Quia ingrediens. 19. q. 3. & tradunt omnes Doctores. Ratio est manifesta, quia religiosi absque superioris facultate interdicta est bonorum temporalium dispositio. Deinde nihil habent proprium, quod possint in alium transferre. Quod si aliquis secularis eis cederet, ut de eius bonis via testamenti disponant, ea dispositio absque superioris facultate nulla est, quippe est facta nomine proprio cuius religiosi professi incapaces sunt, ut ex supradictis textibus liquet, & tradit Nau. comm. 2. n. 57. de Regul. Sanch. li. 7. sum. c. 3. n. 6. Ex tenditurque haec prohibitio ad codicillos, quia codicillus pars est testamenti, illiusque defectum supplet, ideoque impotens testari capacitate habet codicillos conlendi, ut bene tradit. Gloss. verbo test. ex text. in l. Diuus S. codicillos ff. de iure codicillorum, & notat Greg. Lop. leg. 13. tit. 1. p. 6. & leg. 12. eodem part.

2. Dixi hanc incapacitatem testandi religiosi professis impositam esse, ut indicare nouitios ab hac incapacitate excludi, hi enim testari possunt etiam absque superioris licentia, quia libera suorum bonorum dispositionem habent. Item qui in Societate vota biennij tantum emiserunt, quia esto sint proprie religiosi non sunt professi, & retinent bonorum suorum dominium, ac proinde subrelata prohibitione Text. in cap. ingrediens. non comprehenduntur. At quia bonorum suorum liberum usum non habent, sed pendentes a voluntate superioris; ea de causa illicitum illis est absque eius licentia testari.

3. Si tamen nulla superioris requisita licentia testentur, non defunt Doctores qui sentiant testamentum nullum esse, eo quod hi religiosi votis biennij ligati translati sint in superiorem potestatem, nec velle nec nolle habeant, strictius quam pupillus, qui traslaus est in tutoris potestate. Ergo sicut dispositio facta a pupillo suorum bonorum sine auctoritate tutoris non tenet, neque etiam tenere debet haec dispositio facta ab his religiosis Societatis Iesu, & ita sustinet Mol. Iesuista t. 1. de iust. disp. 139. post medium. Less. lib. 2. c. 4. d. 4. n. 28. Nihilominus verius censetur testamentum validum esse, esto aduersus paupertatis votum; quia paupertatis votum solum praestat, ut dispositio bonorum absque consensu superioris illicita sit, non tamen quod sit nulla. Nullitas enim ex aliquo decreto, & constitutione prouenire debebat, quae tamen non reperitur in Societate. Vnde non est simile de pupillo, cui iure positio, & non naturali dispositio bonorum absque tutoris auctoritate sub decreto irritante interdicitur. Sic Sanch. li. 7. sum. c. 8. n. 25. indicat Azor. t. 1. in fin. mor. c. 12. q. 8.

4. Qui vero in Societate coadiutores firmati sunt, esto non sint professi, incapaces sunt testandi; quia iura propria incapaces sunt, quae sunt ratio decisionis illius. Auth. de monachis. c. 1. ingred. 19. q. 3. ac proinde hi religiosi sub eo decreto comprehenduntur, ut bene tradit Sanch. loc. alleg.

5. Deinde sub dicta incapacitate testandi non comprehenduntur Eremitae oblato, alijque religiosi sic lato vocabulo nuncupatio quod professionem non emittunt, neque incapaces sunt bonorum suorum dominij. Sic alius relatis, Sanch. lib. 7. sum. c. 8. n. 40.

6. De religiosis professis in ordinibus militatibus est inter DD. grauis controuersia, an testari possint? Et variis praesentibus omnis distinctione videndum est. Alij sunt laici in saeculo vitam communem cum aliis secularibus degentes, & matrimonij indites. Alij clerici, & ex his alij in conuentu viuunt, alij extra claustra beneficio seruientes, vel aliquam administrationem habentes Religiosi laici, quique equites militares vocantur testari possunt, tum ex privilegio Pontificis, tum ex recepta consuetudine. Nam Innoc. VIII. & Clem. VII. militibus S. Iacobi facultatem testandi concessit, & licet Pius V. hanc facultatem renouauerit, Greg. XIII. ea renouationem sustulit, & privilegia his militibus a Sede Apostolica concessa confirmauit. Clarius haec facultas testandi constat ex recepta consuetudine, ob qua non solum haeredes instituntur, & in maioriu succedunt, sed et illi institui possunt, & de facto instituntur, teste Suar. r. 3. de relig. lib. 8. c. 16. num. 22. Mol. Iesuista tom. 1. disp. 141. velle est vero regia c. 1. 3. disp. 604. fin. Sanch. lib. 7. c. 8. n. 29.

7. An autem hac potestas testandi sit solum ex bonis Parimonialibus, an etiam ex fructibus commendarum? Cetero verius ad omnia bona extendi, eo quod consuetudo obtinuit hos milites perinde ac alios seculares, disponere posse de omnibus bonis. Sic Mol. Suar. & Sanch. locis allegatis. Mol. dicta disp. 141. affirmat ex vi voti non priuari dominio suorum bonorum, neque incapaces fieri de nouo acquirendi, esto vltim illius dominij ligati habebant, & voluntati superioris subordinatum. Quod si ita est, valebit vtriusque testamentum ab his militibus factum, tametsi contra voluntatem suorum superiorum, ut diximus de religiosis Societatis Iesu sola biennij vota emittentibus. Verum ne voti paupertatis in hac testamenti actione, bonorum suorum dispositione violent, scietate debent circumstantias in his legibus, & ordinationibus praescribere. Ut si praescriptum sit fieri quocumque inuentarium bonorum tam mobilium, quam immobilium, & ostendi superiori, vel visitatori, debeant in hac parte fidelitatem seruare, alias rei erunt voti paupertatis, ut bene ex alia notat Sanch. lib. 7. sum. cap. 8. n. 34.

8. Religiosos equites D. Ioannis, qui matrimonij contrahendi incapaces sunt, aliquibus videtur esse testandi incapaces, tum ex voto, tum ex iure communi. Sic Suar. r. 3. de relig. lib. 8. c. 16. in fine. n. 25. At verius est oppositum, cum enim in saeculo degant, aliis secularibus similem, consuetudinem, ut votum paupertatis non esset ita strictum, sed permitteret eos retinere dominium suorum bonorum, illorumque dispositionem superioribus consentientibus. Quocirca solum est interdicta ea testamenti factio absque superioris licentia ex regula, & constitutione, ac proinde si testamentum sit, etiam absque licentia, validum erit. Sic multis firmat Iacob. de Bore. cap. 96. n. 1. c. 3. vol. 1. quem refert, & sequitur Sanch. d. lib. 7. c. 8. n. 26.

9. Clerici horum ordinum militarium, si intra claustra suorum commendarum aequae ac religiosi aliorum ordinum sunt incapaces testandi, quia votum solemnem paupertatis emittunt, quo dominium, & proprietate suorum bonorum penitent, neque alicui inueniuntur excepti, sic Suar. r. 3. de relig. lib. 8. c. 16. in fine. n. 25. At non debent censeri intra claustra commendarum solum, ad remporatione alicuius officij, ut Prioris, commendarum, statim eo modo ad saeculum reuersuri, sic ex Morta li. instruat. ut commendatarij tendant ad perfectionem, c. 4. §. 4. n. 51. docet Sanch. c. 8. n. 37. Quod si hi religiosi extra claustra commendarum ex legitima licentia, vel solent causa inferuendi beneficio, vel alij cuius praesentibus, testandi habent facultatem ex quibuscumque bonis, dummodo illorum inuentarium singulis annis conficiant, & suo superiori praesentent, insuperque tertio quoque anno ad superiorem licentiam testandi petant, sic Morta, & Sanch. loc. alleg. affir mant Clem. VII. eam eis facultatem concessisse.

10. Insuper dixi religiosos professos incapaces esse testandi absque superioris licentia. Possent autem superiorem illis hanc facultatem concedere, ut relaxatione voti paupertatis, nihil indubitati iuris est, sicut enim potest superior concessione alicuius dominij religiosi professi facultatem concedere donandi aliqua bona in vita, cur non poterit concedere facultatem ea donandi in morte via testamenti ad vtriusque donationem sola administratio bonorum dependens a superioris voluntate concedatur, & sic posse, & de facto fieri sustinet Nau. comm. 2. de regul. n. 57. c. 3. de rebus. Eccles. §. 11. monos. Couar. c. 2. de testam. num. 10. Mol. Iesuista, t. 1. de iust. disp. 141. circa finem. Sanch. lib. 7. sum. c. 8. n. 24. Suar. r. 3. de relig. lib. 8. c. 16. n. 9.

11. Quod si roges, quis superior hac valet facultatem concedere? Respondet nulli alium praeter Summum Pontificem, quia est prohibitio iure communi inducta quae ipsos praetatos regulo-

DE
CASTR
PALA
TOM
II

res, ac alios subditos astringens, neque alicubi inuenitur concessum prelati, ut secum ipsi, & cum suis subditis in ea prohibitione dispensent: sic Abbas in c. in presentia, n. 61. de probat. Nau. com. 2. de regul. n. 34. & 58. Mol. r. 1. de iustit. disp. 141. circa finem. Less. lib. 2. c. 41. d. 48. n. 73. Sanch. alios referens, li. 7. c. 8. n. 5. 45. & 47. Suar. r. 3. de rel. lib. 8. c. 16. n. 9. & 10.

11. Hanc autē facultatē nequit Pontifex (nisi dispensando in voto paupertatis) irreuocabiliter concedere, etiā si ea concesserit data cōpositione, seu cōpensatione. Quia licentia irreuocabilis pro bonis disponendi concedit illorum dominium, & proprietatem; siquidem concedit illorum dispositionem independentem ab aliena voluntate. Quapropter poterit eam reuocare, quoties sibi placuerit, antequam morte testamentum confirmetur, eaque reuocata eo ipso testamentum factum annullatur, quia solum vires habet, quatenus procedit ex voluntate testatoris habentis facultatem de bonis disponendi: sic Suar. d. lib. 8. c. 16. n. 13. & 16. Hęc facultas non finitur, quousque testamentum testatoris morte firmetur, quia vsque ad illud tempus non habet actum sui perfectum, & consummatum, sed potest religiosus vno testamento condito aliud de nouo efficere & pręstare reuocare; quia censendum est facultatem concedi iuxta testamenti naturam, quę est, vt durante vita testatoris reuocari possit, & aliud de nouo, effici docet Suar. r. 17. n. 15. Sanch. lib. 8. de matr. disp. 6. n. 16.

13. Bona de quibus hęc facultas religiosi conceditur, religiosi sunt; quia religiosus voto paupertatis incapax est sibi aliquid acquirere, nisi omnia que acquirunt, religioni acquirunt. At quia Pontifex vtpote supremus religionum prelatorum omnium illorum bonorum dispensator est, & administrator, licetiam concedere potest de illis bonis disponendi: sed quia illorum dominus non est, nec licite concedere hanc facultatem potest ad vsus vanos, & profanos, & religiosum statum dedecere, qualis esset maioratum institutio ad familie nomen conseruandum. Qui enim mundo mortuus est, longe ab his vanitatibus esse debet. Sic Mol. iurista lib. 2. de primog. c. 9. n. 67. Mol. Iesuita r. 3. de iust. disp. 604. n. 5. Sanch. li. 7. c. 8. n. 53. Quapropter ad solos vius pios vel saltem honestos, & que ad religiosum statu alienos licentia concedere potest, Sanch. d. c. 8. n. 52.

14. Extenditur dicta facultas ad codicillos conuendos; quia codicillus pars est testamenti, vt bene tradit Glof. i. in ff. de test. intro. vnde in leg. conseruatur. ff. de iure codicillor. dicitur, potentem facere testamentum, posse codicillos facere, quod non est intelligendum solum de potentibus à iure, vt explicuit Graf. r. 1. p. dec. li. 2. c. 31. n. 28. sed etiam de potentibus ex priuilegio, cum lex non distinguat, & priuilegium à principe concessum late debeat interpretari, sic alii docet Sanch. li. 8. de matr. disp. 11. n. 38. & lib. 7. sum. c. 8. n. 57. Adde extendi facultatem ad donationem causa mortis; quia hęc testamentum equiparatur vtpote vltimę voluntatis dispositio, decidit quia expresse, leg. Marcellus. ff. de donat. causa mort. ibi. Nam & mortis causa donate poterit, cui testari concessum est. Neque obstat prohibitionem religiosi factam testandi non extendi ad donationem causa mortis, vt multis firmat Sanch. lib. 7. sum. c. 8. n. 11. quia prohibitio vtpote odiosa non debet extendi, sed limitari; at facultas, & licentia, quę est priuilegium principis, extendi debet, sic sustinent Sanch. d. lib. 8. de matr. disp. 11. n. 38.

PUNCTVM XIII.

Qualiter professis habentibus descendentes, vel ascendentes legitimos licitum sit testari, & bona inter eos diuidere.

SVMMARIVM.

1. Habent descendentes legitimos conceditur bonorum diuisio.
2. Hęc dispositio iure canonico non tam scripto, quam consuetudine introducto approbata est.
3. Explicatur qualiter professio non impediatur hanc bonorum diuisionem.
4. Hęc bonorum diuisio testamenti rationem non habet; tamen si plures contra sentiant.
5. Sufficit vnicuique filium adesse, vt possit professus hanc diuisionem facere.
6. Comprehenduntur sub nomine liberorum nepotes, item legitimi, item naturales, & spurij, cū sit necessarius heredes.
7. Qualiter inter filios hęc diuisio faciendā est.
8. Potest in Hispania pater religiosus in hac diuisione meliorare filium in tertia parte bonorum, & in quinta retenta sua equali parte monasterio.
9. Non extenditur hoc priuilegium ad ascendentes, tamen si aliqui contradicant.

Tamen in superiori puncto dictum sit religiosum professum incapacem esse testandi; nihilominus si filios habeat, neque inter illos ante professionem hereditatem diuisit, bonisq; distribuit, conceditur ei facultas bona diuidendi, sic enim habetur in Auth. si qua mulier, de sanctis sim. Episcop. colat. 9. tit. 1. c. 38. & in Auth. si qua mulier. c. de Sacrosanct. Eccl. Ferd. à Castro Sum. Mor. Pars III.

& in Auth. nūc autem C. de Episc. & cleric. & refertur à Gratiano in c. si qua mulier 19. q. 3. ibi si qua mulier aut vir monasticā elegerit vitam, & intrauerit monasterium, liberis non extantibus monasterio, quod ingreditur, res eius competere iubemus. Sed si persona liberis habens, antequā de rebus suis inter eos disponat, monasteriū intret, liceat ei postea inter eos diuidere, legitima non diminuta, & quod eis nō dedit monasterio cōpetat. Sed si omnem substantiam inter filios diuidere noluert, sua persona filiis connumerata partē sibi retineat, quę monasterio competere debet. Sed si post ingressum moriatur, antequā inter eos diuidat, filij legitimam percipiant, reliqua substantia monasterio cōpetente. Nunc autem cū monachus factus est, hoc ipso res suas obtulisse videtur, si prius testatus non sit, & exinde iudicio eius cessante lege disponitur, vt si liberis habeat, in quos, aut nihil, aut minus legitima portione quoquo donandi titulo contulerit, eatenus substantię monasterij destinatae detrahatur, ne quid contingat circa liberos iniquum. Procedit hęc lex tantum in religio ingrediente monasteriū capax successione, vt constat ex illis verbis, monasterio quod ingreditur res eius competere iubemus, & ex illis sua persona filiis connumerata partē sibi retineat, quę monasterio cōpetere debet. Vnde professus in religione Minorum, & Capuciorum, & in Societ. Iesu, vel ibi vota coadiutorum firmatorum emittens nequit hanc diuisionem bonorum inter filios facere, sed à puncto professionis, seu incorporationis filij succedunt, tanquam si naturaliter mortuus esset, vt bene relato Barr. & Iafone docuit Sanch. lib. 7. sum. c. 9. n. 2. & 3. & n. 4. aduertit & bene ad hanc diuisionem faciendam nulla religiosum professum indigere licentia; quia hęc à iure conceditur, eaque de causa à prelati religionis nequit impediri.

1. Verum vt hęc dispositio clarior eluceat enodandę sunt aliquot difficultates. Prima: qualiter hęc dispositio cū sit iuris ciuilibis, possit de bonis religiosorum disponere teneatur; monasterium ei assentiri; Sed huius difficultatis facilis est solutio asserendo illā dispositionem ciuile iure canonico canonizatā esse, nō quia Gratianus eā in decreto retulit, (hoc enim insufficiens erat) sed quia Greg. Pap. in Epist. 6. li. 3. virtute approbavit; vsuque & cōsuetudine latis recepta est, sic tradit Less. li. 2. c. 41. dub. 10. n. 82. Mol. Iesuita r. 1. disp. 441. post princ. vers. Hinc, in regn. Suar. r. 3. de rel. lib. 8. c. 10. n. 2. Sanch. li. 7. sum. c. 9. n. 7.

3. Secunda difficultas, qualiter religiosus professus hęc diuisionē bonorum inter filios facere possit, cum omnia bona de quibus religiosus ante professionē non disposuit monasterio capaci succedendi competat excepta filiorū legitima, & religiosus haberi dicitur propriū incapax sit. Sed huic difficultati optime respondet Suar. d. r. 3. lib. 8. c. 16. n. 4. primò asserendo votū paupertatis à religioso habente filios esse nullum, non priuare bonorū dominio & illorū dispositione comparatione filiorū faciendā, sed potius sub ea intentione, & conditione à iure permittit emitti, quod non repugnat voto solemnī paupertatis priuanti dominio, & dispositione ad alios vsus. Secundo respondet, illā distributionē non esse actū dominij, sed cuiusdā liberioris administrationis lege commissę in fauorē tū filiorū tū religionis, vt si amor in filios, & pietas in religionē abiq; vlla specie iniustitię, & auaritię efficacius ostenderetur. Dominium verò illorum bonorum ante diuisionem factam ad filios & monasterium pro indiuiso transire, & sic permanere, donec bona diuidantur, consentit huic responsioni Sanch. lib. 7. c. 9. n. 10.

4. Tercian hęc diuisio vim habeat testamenti? Affirmat glof. in c. si qua mulier 19. q. 3. verbo diuidere. Battol. d. Auth. si qua mulier n. 20. Azor. r. 1. in lib. mor. lib. 12. c. 6. q. 5. in fine. Suar. r. 3. de relig. lib. 8. c. 16. n. 2. Mouentur, quia est vltima voluntas, quę morte ciuili cōfirmatur, succeditq; loco testamenti, quod ante professionē fieri debebat. At verius cenleo illā diuisionem bonorum testamentū non esse, esto loco testamenti succedat, sed esse quendā actum administrationis à lege permittum. Sic Nau. com. 2. de regul. n. 45. Lessus lib. 2. de iustit. c. 41. dub. 10. n. 81. Sanch. alios referens, lib. 7. sum. c. 6. n. 11. Ratio ea est, quia nullū est verbum indicans hanc diuisionē bonorum testamentū esse, cur ergo asserendū est, & corrigenda lex generaliter prohibens religiosi testamentū condere, precipue cum ex hac sententia religiosi diuidentes bona fauorē recipiant, quippe sua dispositio via diuisionis & cuiusdā administrationis facta firmior persistit, quā via testamenti, nā ex testamento oriatur actio, quę diuisioni denegatur, leg. diuisionis placitum. ff. de Pactis. Deinde in Hisp. vbi idē numerus testium requisitus est pro testamento inter liberos, ac inter extantes, leg. 1. Tauri, quę est lex 2. tit. 4. lib. 5. compilat. duplici teste hęc diuisio contenta erit, quę si testamentum esset sepe indigeret. Adde si illa diuisio testamentū est, non videretur posse ante mortem naturalem confirmari; nam mors ciuilibis quę est professio, precessit qua non obstante lex concedit testamenti facionem, ergo debet illam concedere iuxta materiam subiectam, & testamenti conditionem, quę est, vt sit vsque ad mortem decambulatoria. Asserendum ergo est, illam diuisionem testamentum non esse, sed actum administrat. à lege permittum.

5. Quarta: quot liberos religiosus professus habere debeat, vt gaudeat hac facultate bona inter eos diuidendi; Respondeo

vnicum sufficere, neque opus esse plures habere, vt deciditur in leg. non est sine liberis qui vnum tantum habet, ff. de Verbor. significat. Item dispositio etiam pœnalis vtens verbo numeri pluralis habet locum in singulari, modo eadem subicit ratio, leg. 2. §. sed si vnus ff. de vi bonor. raptor. per quem notat Barr. leg. 2. §. sed si vnus ff. de vi bonor. raptor. per quem notat Barr. ibi: quod statutum puniens producentes falsos testes, includit tantum vnum producentem, sic his verbis tradit Nan. tom. 2. de regularib. n. 47. consentit Man. Rodrig. r. 2. q. regul. q. 80. art. 2. Sanch. lib. 7. sum. c. 9. n. 12.

6. Nominè vero liberorum præcipuè in decreto fauorabili, quale hoc est non solum filij, sed & nepotes, alique descendentes intelliguntur, vt traditur leg. liberorum 220. ff. de verb. sign. et leg. regia 17. tit. 1. p. 6. & notatur Sanc. d. c. 9. n. 13. Sed qui filij veniant intelligendi, legitimi tantum, an etiã legitimari, an etiã naturales, & spurij, Respondeo legitimatos comprehendendos, quia iura legitimorum habent, sic Iason. in auth. si qua mulier, d. n. 45. quem refert, & sequitur Nau. d. com. 2. de regul. n. 47. Man. Rodrig. r. 2. q. regul. q. 80. art. 2. Sanch. d. c. 9. n. 17. Naturales vero, & spurij illi in quibus necessario succedunt deficientibus legitimis, vt in regno Castellæ succedunt matri, qui non sunt ex damnato concubitu, vel sacrilegio, leg. 7. et 8. lib. 5. recipiuntur, comprehenduntur, quia in eis procedit ratio decisionis vt patet hæredes necessarii. Sic expressè Nau. d. com. 2. de regularib. num. 47. Man. quæst. 80. art. 2. Sanch. capit. 9. numer. 15. et 16.

7. Quinta difficultas, qualiter hæc diuisio inter filios faciendâ sit? Pro cuius decisione suppono te nihil detrahere posse filiis de legitima ipsis debita, quia sic cauetur in suprad. auth. si qua mulier, ibi legitima nulli diminuta. Legitima autè filiorum, si ius commune spectemus, est tertia pars bonorum patris, si filij non excedunt numerum quaternarium, si vero excedant, est dimidia. At iure Hispano legitima filiorum sunt omnia bona patris præter quintum de legitima, ergo nihil potes monasterio applicare. His vero filiis concessis, poteris quæ superiunt monasterio cedere, vt constat ex suprad. auth. si qua mulier, ibi, & quod eis non dederit, monasterio competat. An vero ipsis filiis bona quæ superiunt ultra legitimam concedere possis? Respondet Iustin. posse, dñm dno monasterium loco filij in hac diuisione succedat, etq; competat æqua portio. Quare si filij sunt duo; portio libera diuidenda est in tres partes, quarum vna applicanda est monasterio, & reliquæ filiis, poteris autè si velis vni filiorum duplicè illam partem concedere, alteri nihil concedendo eum in hac concessione nihil detrahas monasterio ex portione ei debita. Neque enim ex his bonis debetur monasterio æqua portio, ac est eaqum ob specialem amorem alicui filio tribuitur, quod quid sentiat Mol. Hispan. primog. lib. 2. cap. 9. n. 59. Greg. Lop. leg. 17. tit. 1. p. 6. verbo connumerata. Sanch. lib. 7. cap. 9. n. 26. cum. Gloss. in auth. si qua mulier, verbo connumerata. quia in supradicta auth. solum cauetur, vt monasterio connumeretur inter filios, ex qua connumeracione solum inferitur, vt pars quæ facta æquali diuisione competere singulis filiis debebat, et competat monast. sic notatur Suar. r. 3. de rel. lib. 2. c. 16. n. 6.

8. Ex qua doctrina deciditur illa quæstio, an in Hispan. possis meliorare filium in tertia, & quinta bonorum parte? Et quid te posse in tertia parte mihi est certum, quia ex hac meliõrone non lædis monasterium, cum nihil ex illis bonis præter quintum ei competere possit, sed omnia sunt legitima filiorum, & ita tradit Mol. lib. 2. de primog. c. 9. n. 57. Mol. Iesuita 1. 1. d. 151. 141. verumtunc in regno Castellæ, et r. 3. d. 60. n. 4. Sanch. aliis relictis lib. 7. sum. c. 9. num. 29. At in quinto ne quis aliquem meliorare, nisi eam partem retineas monasterio; quæ facta æquali diuisione illius quinti inter filios ei competere potest.

9. Sexta difficultas est, an si careas filiis, habeas tamen ascendentes legitimis, possis vti hac facultate diuidendi bona inter eos, sicut dictum est de filiis? Certum apud omnes esse debet (tamen aliqui Doctores non infimè notæ contradicant) legitimam debitam ascendentes non posse minui ex descendentiũ professione, sicuti ex ascendentiũ professione non minuitur legitima descendentiũ, quia æquè vtriq; que est debita, suntque inuicem hæredes necessarii leg. nam est parentibus, ff. de inoffic. test. sic Gloss. d. 2. ubi. si qua mulier verbo libero, Nau. com. 2. de regul. n. 46. Greg. Lopez, leg. 17. tit. 1. p. 6. Gutier. lib. 2. can. q. ex n. 95. et 96. & innumeris aliis relictis Sanch. lib. 7. c. 9. n. 19. At æqua legitima non diminuta plures censent posse filiam reliqua bona inter ascendentes diuidere monasterio inter ipsos connumerato, quia eadem videtur esse ratio; ac proinde eadem esse debet iuris dispositio; præcipuè cum hæc lex correctoria non sit prohibitiõis testandi, sed sit quoddam priuilegium in iure inferunt quod latam admittit interpretationem. Sic Molin. lib. 2. de primogen. cap. 9. n. 64. Contrarium verius censet cum Sanc. lib. 7. sum. c. 9. n. 20. et Suar. r. 3. de relig. lib. 8. cap. 16. num. 7. quia priuilegium ita speciale, & paupertatem religiosam non parum diminuens non debet extendi ultra ipsius verba. At sub verbis dicti priuilegij solum descendentes comprehenduntur, ibi si liberos habens. Ergo ad ascendentes non debet

extendi. Adde habendi filios hæc licentia conceditur. Ergo illis carenti, quantumuis ascendentes habeat, tacite denegatur. Denique non est eadem ratio in parente comparacione filiorum, ac in filio comparacione parentum: nam esto inuicem sint hæredes necessarii, non tamen æquis portionibus neque eodem modo; filij enim semper ascendentiũ præferuntur, illisque tantibus nihil ascendentes recipiunt.

P V N C T V M X I V.

An pater professio debeat statim filiis legitima.

S V M M A R I V M.

- 1. Debetur à puncto professionis, si pater professionem fecit in ordine incapaci succedendi.
- 2. Idem affirmat plures; et si professus fuerit in ordine incapaci succedendi.
- 3. Verius oppositum.
- 4. Fundamentum contrarij sit satis.
- 5. Idem quod dicitur de patre, dicendum est de filio professore non deberi patri legitimam ante mortem naturalem filij.

1. **N**ON est dubium deberi à puncto professionis legitimam filiis, si pater professus fuit in ordine incapaci succedendi; cum enim tunc illa bona non transeat in monasterium, neque retineantur à religioso, necesse est, vt deueniat ad filios, vt patet hæredes necessarii: Et ita tanquam indubitatum tradunt post alios antiquiores Gutier. lib. 2. canon. q. 6. n. 97. Sanch. lib. 7. sum. c. 10. n. 1. vbi hæc doctrinam optime extendit ad professos, & eodæmodum firmos Societ. Iesu quia ipsi, & religio ratione ipsorum incapaces sunt propositi tenendi. Quapropter quæstio, & sane difficilis procedit de patre ingrediente monast. capax successoris; an eo cãta debeat statim filiis legit.

2. Plures, grauisimique Doctores affirmant, tanquam probabilis, & equitati conformis. Mouentur primo ex eam sum. de Regular. vbi Pontifex concecit filio monasterium deferenti bona paterna; quæ ipsi ex successione proueniunt, postulare. Et expendendum est verbum proueniunt, quod est temporis præsentis. Quod si dicas ipse pater est mortuus, quæ de causa filium posse bona ex successione prouenientia postulare, veridicè abique fundamento locutus, cum ex tota illa decretali non constet patrem religiosam mortuum esse. Neque obstat quod viuentis nulla sit successio, nullaq; hæreditas, & qui superstiti ff. de acq. hered. quia professus mortuus reputatur, alij professio in ordine incapaci succedendi, nulla esse professio, sed expectanda esset eius mors naturalis contra prædicta. Secundo probant, ex auth. si qua mulier, vbi pater professus permittitur diuidere bona inter filios, quod tunc tempore monasterio competere; fieret enim grate monasterio præiudicium, cui auferuntur bona possessa. Tercio sibi persuadent ex §. si quis autem, verbi si vero filios in Auth. de monachis, ibi, sin autem nihil eis (scilicet filiis) donauerit, aut minus quarta, postquam abrenunciatis conuersatus fuerit inter monachos, nihilominus quarta debeatur filiis, aut suppletentur, si contingit eos aliquid accepisse, aut etiam quantum totum eis detur. In quibus verbis Iustin. indicat legitimam filijs debet, eo ipso quo pater professionem fecit, ibi postquam abrenunciatis conuersatus fuerit inter monachos, nihilominus quarta debeatur filiis. Quarto si filius non debet statim legitimam patris, sed durante eius vita monasterio petere, & ipsam potest obligantur filij alimenta à monasterio petere, quod certe & que monasterium obligatum esse ea præbere, quod certe & filiis durum est, & monasterio non parum onerosum; hinc de sæpè ex suis bonis obligantur religiosi filijs succedere legitima parentis non sufficiente; sicuti obligatur pater filijs alimenta præbere, cum legitima non sufficit. Quibus, quia professi nulla potest esse successio, cum nulla bona habeant, sed omnia illius bona in monasterium transferantur, ergo frustra eius mortem naturalem expectabunt. Succedat ergo à die professionis. Et ita sultinent glossa, §. si quis autem, verbi illud verò, authent. de monachis. Nauar. com. 2. de Regular. n. 48. et 54. Couar. r. 2. n. 7. de testam. Menchaca de success. lib. 1. §. 10. n. 284. de success. progressu, lib. 1. §. 10. n. 41. Andreas Fachin. lib. 6. controu. c. 13. ver. ego priorem, h. 201. 1. 1. in prim. Lellius lib. 2. de iustit. d. 140. ver. am vna, h. 201. alios referens, lib. 7. sum. c. 10. n. 3. Suar. r. 3. de rel. lib. 2. c. 16. n. 7. & est satis probabilis sententia.

3. Nihilominus contrariam sententiam (rigore iuris spectato) veriorer censet. Primo ex Text. in Auth. si quis monasterium, vbi pater professus permittitur bona omnia inter filios diuidere, legitima non diminuta, quare diuisionem non cogit pater statim facere; imò nec facere, cum ex nullo textu hæc obligatio colligatur; est enim quoddam priuilegium ipsi

DE
LASTRA
PALA
TOM
II
IV

P V N C T V M XV.

An Religiosus valide contrahat absque superioris facultate: obligenturque ipse, & cum eo contrahentes stare contractui.

S V M M A R I V M.

- 1 Ex facultate superioris contrahens naturaliter, & civiliter obligatur.
- 2 Absque facultate contrahentem affirmant quidem nec civiliter, nec naturaliter obligari. Alij censent solum naturaliter obligatum esse.
- 3 Quadam distinctione conciliantur sententia supradicta.
- 4 Solvantur fundamenta opposita.
- 5 Excipitur contractus stipulationis, qui validus est.
- 6 In contractibus temporalia respicientibus sentit Sanch. contrahentem cum religioso obligatum esse stare contractui, expectareque superioris consensum.
- 7 Verius est oppositum.

1. **C**ertum est ex facultate expressa, vel tacita superioris valide religiosum contrahere, obligatumque esse naturaliter, & civiliter stare contractui, quia in eo contractu vpotate legitima auctoritate initio concurrunt requisita ad naturalem, & civilem obligationem. Sic docuit Abbas, *c. ex rescripto, n. 1. de iureiur. Felin. ibi. n. 1. Tapia auct. ingressi verbo sua c. 18. n. 17. eod. de sacrosanct. Ecol. Quod adeo verum est, vt nec superior, qui facultatem concessit, nec illius successor possit dictum contractum irritare, & obligationem cassare: quia est ius hoc acquisitum, cuius vices prelatum non habet, & ita tradit Man. Rodriq. relatis Abbate, Balbo, Cardinali, & Decio, *t. 3. q. regul. q. 26. art. 1. Sanch. lib. 7. sum. c. 31. n. 41.**

2. Difficultas ergo est, qualiter obligetur religiosus ex contractu inito absque superioris expressa, vel tacita facultate. Prima sententia docet non civiliter, nec naturaliter, hoc est neque in foro externo, neque in conscientie foro obligari, quia eius voluntas dispositioni prelati subiicitur, *c. non dicatur, 12. q. 1. eaque de causa dici solet religiosum nec velle, nec nolle habere, c. 2. de Testam. in 6.* Deinde quia eius obligationi lex resistit, *d. c. non dicatur, 12. q. 1.* Ergo ex nullo eorum obligatio potest. Et ita sustinent Hostiens. in *sum. de fideiuss. §. pro que possit, vers. q. quis*, Panorm. & Fel. *c. ex rescripto de iureiurando, n. 1. lal. leg. si id quod ff. de condit. indebit. n. 1. Ant. Cucus lib. 3. instit. maior. tit. 3. n. 37.* Zaballus in suis commanib. opinio. *q. 446.* & alij relati a Sanch. *lib. 7. c. 31. n. 36.* Secunda sententia, quam Sanch. *n. 37.* probabiliorum reputat, affirmat religiosum sic contrahentem absque licentia prelati naturaliter obligari, esto non civiliter. Mouetur ex eo, quod nullum discrimen inueniat inter vota, & promissiones homini factas, cum utraque obligatio consensum exigit, & vt irrevocabilis sit consensum superioris expostulet. Deinde quia si religiosus sic promittens, & contrahens non obligatur naturaliter, nec eius fideiusor obligaretur, eum receptissimum sic doctorum sententia principali non obligato saltem naturaliter fideiusorem non teneri, *l. 1. c. 2. ff. de fideiussorib.* Idemque esse dicendum de pignore dato pro securitate obligationis. Tandem quia nulla est lex, quae magis obligationi promittentis monachi resistat, quam obligationi seruari seruis contrahens sine debitori consensu obligatur naturaliter, *l. natural. c. leg. si id quod ff. de condit. indebiti.* Ergo & monachus contrahens absque prelati consensu obligatus erit: sic docuit Abbas *const. 4. vol. 1. Sylu. verbo religio, n. 8. q. 3. Azor. t. 1. instit. mor. lit. 2. q. 5. c. 11. Less. lib. 2. c. 2. dub. 1. n. 6. Rebellen de instit. 2. p. lib. 1. q. 8. sect. 1. n. 4. Sanch. alius relatis, lib. 7. sum. c. 31. n. 37.*

3. Ceterum in hac re distinguendum censeo de contractibus actiones personales religiosi respicientibus, vel de contractibus respicientibus res temporales, & materiam paupertatis. Si sermo sit de contractibus actiones personales respicientibus, tenenda est secunda sententia validos esse tales contractus, obligarique esse religiosum illas actiones personales promissas exhibere, dum superior non contradicit, quia comparatione harum actionum nulla est lex quae resistat, & argumentum ex voto desumptum in his actionibus, & obligationibus optime procedit. At si loquamur de contractibus materiam paupertatis respicientibus, censeo cum prima sententia religiosum nullam nec naturalem contrahere obligationem, si contractum celebret absque superioris expressa, vel tacita licentia, quia est obligatio iniuncta, & contra paupertatis votum: hoc enim obligat, vt absque superioris consensu nec dare, nec recipere religiosus possit, & consequenter nec possit se obligare ad sic dandum, vt recipiendum, vt optime dicitur in *c. non dicatur, 12. q. 1.* ibi certum est eos nihil habere, possidere, dare, vel recipere sine superioris licentia debere. Quapropter Nau. *d. com. 2. de Regularib. numer. 42.* concilians supradictas oppositas sententias prudenter dixit, religiosum naturaliter obligari ex contractu qui non sit contra regulam in genere, nec in specie, donec prela-

in fauorem filiorum concessum, quo vi potest, quando sibi placuerit, sed ad hanc diuisionem, seu bonorum translationem in filios, debet pater, vel eius nomine monasterium bona transferenda retinere, ergo filij in ipsis bonis a die professionis non succedunt. Secundo statutum a iure est legitimam non deberi filio viuente parte, sed post eius naturalem mortem *l. 1. §. si impubere, ff. de coll. bon. l. lex Cornelia ad fin. ff. vulg. c. pup. subst.* Sed ab hac generali regula recedendum non est absque manifesto textu, vel ratione, nullus autem adest textus; nec manifesta ratio probans a die professionis patris legitimam filijs deberi, vt ex solutione argumentorum oppositarum sententiae constabit, ergo, & c. Tertio firmatum a iure est monasterio capaxi successione omnia bona profecti acquiri a die professionis, de quibus antea non disposuerat professus, vt constat ex *§. si qua mulier. Auth. de sanctiss. Episc. c. illud quidem, Auth. de monachis, & Auth. si qua mulier, c. auct. ingresse. C. de sacros. Ecol. & habetur. c. quia ingredientibus 19. q. 3.* Sed ab hoc iure, & concessione legitima filiorum non inuenitur exceptio; imo potius sub illo generali iure satis indicatur comprehendi in dicta *auth. si qua mulier, relato in c. si qua mulier, vel vir, 19. q. 3. ibi.* sed si post ingressum moriatur, antequam inter eos diuidat filij legitimam, percipiant reliqua substantia monasterio competente. Indicatur ergo debere filios mortem patris expectare ad legitimam percipiendam Et ita sustinent Glo. *la in d. auct. si qua mulier, verbo moriatur. Bart. ibi. n. 22. Fel. c. in presentia, de probat. n. 56. Abbas c. cum finis, n. c. l. de Regul. Greg. l. op. 17. verbo sus hijos; tit. 1. p. 6. Menchaca de success. creat. lib. 3. p. 21. n. 175. c. de controu. illustr. lib. 1. cap. 37. n. 10. Guierri lib. 2. canon. q. c. 1. Man. q. regul. l. 2. q. 80. art. 2. Matienzo lib. 5. recopil. tit. 4. leg. 3. gloss. 2. n. 3. & alij plures apud ipsos, praecipue apud Sanch. *d. c. 10. n. 2.* affirmantem esse hanc sententiam probabilissimam.*

4. Neque argumenta in contrarium vident. Ad primum, & praecipuum delumptum ex text. in *c. cum finis de regul. resp. deo* ex illo non colligi posse filium viuente parte suam legitimam petere, quia in dicto textu, id non dicitur. Nam esto in principio textus mentio facta fuerit de parte & filio simul religionem ingredientibus in fine textus, ubi filio conceditur legitimam petere, nulla patris viui mentio fit: imo tacite indicatur naturaliter patrem mortuum esse illis verbis. Et bona paterna, quae sibi ex successione proueniunt, postulare. Non enim filius ex successione petit legitimam, nisi mortuo patre, vt notat Gl. in *c. 18. q. 1. Quod apertius constat, si vera est lectio illius decretalis relata ab Ant. Aug. in collect. 2. decret. lib. 3. tit. 18. quam approbat Guri. *d. lib. 2. can. q. c. 1. n. 83.* addit enim aduerbium *recte* & bona, inquit, paterna quae ipsi recte ex successione proueniunt postulare, quasi diceret, poterit postulare bona paterna, quae ipsi recte, & secundum regulas iuris ex successione proueniunt. At recte, & secundum iuris regulas filio non proueniunt ex successione bona paterna nisi mortuo patre. Ergo tacite indicatur patrem mortuum esse, facileque tunc credi potest, esse lepra inf. eius monasterium fuerit ingressus, & filius absque vilo timore deserere monasterium voluerit, non enim viuente patre ita facile religionem relinquere, quam simul cum illo amplexus fuit. Adde esto concederemus patrem mortuum non esse, verba illius textus sic intelligenda sunt, vt filius possit petere legitimam, quae sibi prouenit ex successione eo tempore, quo ei successio defertur, cum vero vices viuens successione dari possit, vt contingit in professo o. diuis incapax succedendi, atque ad id viuente illo patre posse filium succedere, & bona paterna postulare. Respondet longè diuersam esse rationem in eo, qui monasterium incapax successione ingreditur, ac in eo qui ingreditur monasterium successione capax. Nam prius datur successio, ne bona maneant suspensa, & absque domino. Secus est ubi monasterium loco religiosi succedit. Ad secundum dico esse illa diuisione potius colligi monasterio bona competere, & non filijs, quibus facta diuisione conceduntur. Neque obstat in hac diuisione monasterium aliquo modo praedicti bonis acquisitis illud priuado, quia id fit ex indulgentia, & privilegio a iure concessio parenti in filiorum fauorem. Ad tertium dico deberi filijs legitimam non statim concedendam, sed post mortem. Neque aliud colligitur ex illo *Auth. de Monachis.* Ad quartum concedo posse filios alimenta a monasterio petere, ipsumque obligatum esse eis praebere, si aliunde non habent, ac cum habe obligatio non ex natura, sicut in patre, sed ex bonis patris receptis oritur. Vltra ea obligatio extendi non potest, vt bene dixit Abbas *c. in presentia, n. 77. de probat. in fin. Syluest. Verbo relig. 8. qu. 3. Mol. t. 1. disp. 140. vers. eo ipso.* A d quinquum nego non dari successione professi, nam esto in sua persona bona non habeat, habet tamen in monasterio quod ipsum representat. Alias religiosus habente maioratum, fideique commissum, succederet substitutus a die professionis contra superioris dicta.*

5. Ex his inferitur idem esse a fortiori dicendum, si filius religionem ingreditur, non deberi parentibus legitimam, quovis que ipse obeat, sed interim monasterium illa frui posse, vt bene tradit Guierri. *can. q. lib. 2. c. 1. n. 93.*
Fara. a Castro Sum. Mor. Pars 1. 11.

tus irritet, aut contradicat. At contractus circa temporalia abque praelati consensu est non solum contra regulam, sed contra votum, ergo nullam obligationem inducit. Secus vero est de contractu circa actiones personales, qui est fit absque voluntate superioris, non inde inferri esse contra ipsam, nec contra regulam, ac proinde obligare potest, dum Praelatus non irritat.

4. Qua facta distinctione facile solvuntur utriusque sententiae fundamenta, quatenus nostrae doctrinae contradicere videntur. Ad primum primae sententiae respondeo religiosum non habere velle, vel nolle, quod superioris subiectum non sit, ac illi subiectum, & subordinatum optime habere potest. Ad secundum concedo, legem resistere contractui sine voluntate superioris inito à religioso circa temporalia bona, secus circa operationes personales. Ad primum secundae sententiae concedo, inter votum, & promissionem homini factam circa actiones personales non adesse discrimen, secus circa bona temporalia, quorum dispositio voto paupertatis prohibetur. Deinde negari potest inter votum, & promissionem homini factam non adesse discrimen, siquidem votum etiam ex licentia superioris emissum irritari potest, secus promissio homini facta. Ad secundum concedo fideiussores adhibendum ad securitatem illius contractus non obligari ob rationem ibi factam, quia principali non obligato, accessorij obligatio subsistere non potest. Neque hoc est inconueniens, quia ferè semper fideiussores assumpti induit personam principalis debitoris, & de debito alieno facit proprium renunciando beneficio excussionis concessio in Auth. *presenti, C. de fideiussores*, vel in eadem scriptura se vt principalem debitorem obligando. Quo casu, (esto principalis nulla obligatione teneatur stare contractui) fideiussores obligatus manebit. Ad vltimum negamus nullam esse legem resistentem his contractibus, siquidem est lex diuina, & naturalis ex obligatione voti orta, approbataque in *c. non dicaris, 12. q. 1.*

5. Limitanda est nostra conclusio, ne procedat in contractu stipulationis pro monasterio factae, qui validus est, dum monasterium non contradicit, vt deciditur expressè, in *§. si quis alij, inst. de iur. lib. stipulationib. & lex regia, 17. tit. 11. p. 5.* & tradunt post alios Nau, *com. 2. de Regul. n. 31.* Tapia Auth. *ingressi, verbo sua, c. 7. n. 5. C. de sacrosanct. Eccles. Sanch. lib. 7. sum. capitul. 31. n. 32.* Et ratio huius conclusionis est manifestae; quia haec stipulatio in fauorem monasterij cedit in cuius vtilitatem praesumitur fieri donationem. An autem hic religiosus carens licentia stipulandi peccet, si pro monasterio stipuletur? Respondet Sanch. *d. c. 31. n. 34.* esse peccatum, sed non mortale, si acceptet animo non sibi querendi, aut retinendi, sed monasterio, quia nec donanti, nec monasterio damnum inferit, sed in eius vtilitatem cedit. At ego credo nullum peccatum esse, tum quia ad hanc stipulationem faciendam tacite à iure ob monasterij fauorem concessa est cuiuslibet religioso facultas in *d. §. si quis alij, inst. de iur. lib. stipul.* Et praeterea quia peccatum esse non potest, nisi quia voto paupertatis aduersetur: ac haec stipulatio, vt ipsemet Sanch. indicat, contra paupertatem non est, cum media illa acceptatione non sibi, sed monasterio rem donatam quaerit. Quod si alteri à monasterio religioso stipuletur, nulla est stipulatio, quia nullibi est concessa religioso facultas alteri stipulandi abique eius mandato. At si mandatum dedit (inquit Sanch. *d. c. 31. n. 32.*) actio non acquiritur mandati, sed monasterio cui omnes religiosi actiones subduntur; tenebitur tamen monasterium hanc actionem mandanti cedere, argumto ferè fructuati, cuius stipulatio pro alio facta domino cedit teneatur tamen dominus cedere actionem mandanti.

6. Sed extra hunc contractum stipulationis, dubium est; an contrahens circa temporalia cum religioso nullam à suo praelato licentiam habente teneatur stare contractui expectareque consensum, vel dissentium monasterij, vt resistere possit. Afirmat Sanch. pluribus relatis, *lib. 7. c. 31. n. 28.* sed ferè omnes de contractu stipulationis pro monasterio factae loquuntur. Mouetur quia religioso concedendum est, vt gaudeat priuilegio minoris, & pupilli, qui si contrahant abique autoritate tutoris, vel curatoris contractus ex parte sua claudicat, quia ei stare non tenentur, ac cum illo contrahens obligati sunt vt, vt deciditur, *inst. de auth. tutorum, in fine prim. & leg. Lulian. §. si quis à pupillo ff. de actionib. empti.* Item contrahentem cum Ecclesia abique debita solemnitate communiter Doctores sentiunt obligatum esse stare contractui, nec posse resistere, quousq; Ecclesia dissentiat, agere tamen posse, ne sit in suspensio, vt consensum, vel dissentium explicet, sicuti pluribus relatis docet Sarmiento *de relictibus Eccles. p. 1. c. 2. n. 19.* At in praesenti contrahens cum religioso censetur cum Ecclesia contrahere. Ergo tenetur stare contractui, tamen si religiosus ob defectum solemnitatis in illo contractu requisitae stare non teneatur. Ex qua doctrina optime inferit Sanch. *d. c. 31. n. 29.* religiosum sic contrahentem cum eo, qui nescius esset se monasterio approbanti contractum manere obligatum peccare mortaliter, cum tamen nec religiosus, nec monasterium obli-

gationem vllam verbeat, quia est grauis deceptio.

7. Caterum superius sentio sic contrahentem nullam obligationem habere standi contractui, sed posse pro libito resistere. Moueor; quia regula generalis est in contractibus aequalitatem inter contrahentes seruandam esse à qua regula nequaquam exceptus contractus cum religioso factus sine praelati licentia, imo neque videtur contentiens haec exceptio, ne violationi paupertatis, & deceptioi contrahentium faueat. Neque argumentum desumptum ex pupillo, & minore, & ex Ecclesia vrget, quia in priuilegijs praecipue à iure exorbitantibus non est facienda extensio de vno casu ad alium, etiam si militet eadem ratio concessionis, vt late probauit, *Tract. de legib. disp. 4. punct. 13. n. 4.* Quinimo in praesenti diuersa ratio est, nam contractibus pupilli, & minoris conceditur illud priuilegium in odium contrahentium, qui praesumuntur intendisse pupillos, & minores decipere, vt pote aptos decipi ob aetatis defectum. At haec consideratio in contractibus cum religioso locum habere non potest, cum potius debeat praesumi religiosum voluisse secum contrahentes decipere, quam e contra. Item Ecclesiae contractibus conceditur priuilegium, quia ex parte sua culpa esse non potest, secus est in religioso, qui nomine suo contrahit, & non nomine conuentus neque sic contractus debet dici contractus Ecclesiae, licet sit à persona Ecclesiastica, neque illius priuilegio gaudere; alijs quoties beneficiatus in suis contractibus singularibus velle decipere contrahentes, gaudeat priuilegio contractibus Ecclesiae concessio, quod falsissimum est. Rationi ergo, & veritati iuris consonum est asserere hos contractus ex nulla parte obligationem aliquam inducere, sed esse prius irritos, & nullos, & ita docet Less. *lib. 2. de iust. c. 41. d. 12. n. 90.*

PUNCTVM XVI.

An monasterium ex delicto religiosi, & eius contractibus obligetur.

SVMMARIVM.

- 1 Ex delicto religiosi etiam praelati non obligatur monasterium.
- 2 Ex contractibus ante professionem obligatur monasterium pro vicibus hereditatis tantum.
- 3 Ex bonis occasione monachi professi monasteria prouenientibus, communis est sententia obligari monasterium satisfacere, sed non caret difficultate.
- 4 Ex contractibus post professionem nulla est obligatio monasterii.
- 5 Qualiter ex contractu religiosi extra claustra commorantis obligetur monasterium.
- 6 Qualiter ex contractu praelati.
- 7 An religiosus teneatur soluere mutuum male consumptum, & ex quibus bonis.

1. Errum est ex delicto religiosi etiam praelati monasterij nullam contrahere satisfaciendi obligationem, nisi quatenus ex illo delicto aliquod commodum perceperit, deciditur expressè, *c. si Episc. 16. q. 6. & reg. delictum, 76. de Regul. in 6. & tradit Gloss. vlt. leg. si quis in tantam, C. unde. vii. Nau. com. 2. de Regul. n. 62.* Lessius, *lib. 2. c. 42. dub. 11. n. 90.* Molina, *d. de iust. disp. 140. circa finem, vt. monasterium, Sanch. lib. 7. c. 31. n. 11.* Neque obstat dominum teneri de delicto serui, tamen eo ignorante commiserit, *§. infli. de Moralib. actionib. & leg. quod si minor, §. seruus de Minorib.* quia seruus vt pote pretio estimabilis tradi potest pro noxa, secus religiosus qui liber homo est, & facit pro nulla noxa commutari potest, iuxta *leg. liber homo ff. Ad leg. Aquilian. & leg. inter stipulantes, §. sacramenta, ff. de verb. obligat.* Notanter dixi, nisi ex illo delicto aliquod commodum monasterium perceperit, vt si ex religiosi furto ditius monasterium esset, quia tunc monasterium ratione rei acceptae satisfacere tenetur. Religiosum vero, si peculium habeat non est dubium, ex illo obligatum esse satisfacere, illoque non satisfaciente obligari posse monasterium, vt ex illo peculio satisfactionem exhibeat, sicut obligatur pater de dolo filij, quatenus est in eius peculio Nau. *d. com. 2. de Regul. n. 62.*

2. At si loquamur de contractibus à religioso initis distinctio facienda est de contractibus ante professionem, vel post professionem celebratis. In de contractibus ex expressa vel tacita prolata licentia, vel sine ipsa. Si sermo sit de contractibus ante professionem, monasterium est solam obligationem habet satisfaciendi, quatenus bona religiosi accepit, quia cum illo onere in monasterium translata sunt, eaque de causa haec obligatio bona excedere non debet, si aliis relatis docuit Sanch. *lib. 7. c. 31. n. 3.*

3. Difficultas autem est, an si ex supradictis bonis non fiat integra debitorum solutio, teneatur monasterium ex hereditate, donatione, vel legato occasione monachi sibi postmodum proueniente satisfacere, vel ex his, quae suo labore, & industria monachus acquirat. Afirmant Felin. *c. cum 1. & A. de Sententia, & re iudicata Bertrand. conf. 22. n. 5. vol. 7.* Monal. *conf. 30. n. 8. & 8. vol. 2. Azor. 1. 1. inst. moral. lib. 12. c. 10. q. 8. & indicat Tapia*

§. I.

Bona acquisita durante professione prioris religionis tecum deferre non potes.

S V M M A R I V M.

- 1 Acquisita durante prioris religionis professione nullatenus deferre potes.
- 2 Proponitur obiectio, & eius occasione explicatur, an libros an scripta, an instrumenta artis tecum deferre possis.
- 3 Hæreditas, & legatum plene priori religioni acquisita tecum non potes deferre.
- 4 Sed quid si delata tibi sit hæreditas tempore prioris religionis, & non adisti secundam religionem adire posse plures probabiliter censent.
- 5 Sed oppositum verius est.
- 6 Quod efficacius procedit in maioribus Hispaniæ.
- 7 Si deferatur tibi existenti in religione minorum hæreditas, non potes eam adire translatam ad religionem capacem succedendi.
- 8 Idem est, si eo tempore instituaris hæres, tamen tempore mortis testatoris capax sis successiois.
- 9 Si tibi in seculo commoranti deferatur hæreditas, & transiit ad religionem incapacem, si ante aditionem factus sis Episcopus, affirmat Sanchez, & alij te posse hæreditatem adire.
- 10 Verius est oppositum.
- 11 Non est idem dicendum in substitutione.
- 12 Si professus religionem incapacem instituaris absolute, nulla est institutio: si sub conditione, spectandum est tempus implere conditionis.
- 13 Contrarium procedit in donationibus, & promissionibus sub conditione casuali, & non potestativa.

1. **C**ommunis est sententia te nullo modo posse deferre bona, quæ in priori religione quouis titulo acquisisti, nempe tua industria, labore, donatione, successione, aut legato, siue transeat ad laxiorem religionem, siue ad strictiorem, sic ex communi sententia tradit Nauarr. *Com. 4. de Reg. n. 24. vel. 11. & conf. 55. de Reg. in 2. edit. Con. c. 1. à n. 20. de test. Surdus de aliment. c. 9. q. 27. n. 8. Mol. t. 1. disp. 140. circa fin. vers. quando religiosus. Suar. t. 4. de vel. tr. 8. lib. 3. c. 13. n. 2.* Ratio est, quia omnia illa bona sunt priori religioni absolute quaesita iure sic disponente; at nullum est ius disponens bona priori religioni quaesita in nouiter assumptam transferri. Ergo asserendum non est, & confirmari potest exemplo ferui, cui religiosus comparatur, qui ex vnius dominio in alium transiit, non obinde transfert acquisita durante prioris seruitute, quia dominio absolute, & absque vlla conditione quaesita iure.

2. Dices inde inferri te non posse deferre vestes, nec libros, aut instrumenta artis, quibus vteris; neque tua scripta, quia omnia hæc sunt præcio æstimabilia, & religioni priori absolute quaesita.

Concedenda est sequela per se; at ex tacito consensu prioris religionis, & consuetudine recepta temperatur. Et quidem vestes dupliciter ferre non est tibi permittitur, simplices vero permittuntur, ne nudus, vel indecenter incedas. Neque secunda religio obligatur facta professione hæc vestimenta restituere priori (esto ad id a priori religione per se obligari posset) ne notam auaritiæ contrahat. Suar. *d. t. 4. de vel. tr. 8. lib. 3. c. 13. nu. 8.* Sanchez. *lib. 7. dec. c. 32. n. 13. de libris est res indubitata tecum ferre non potes, quamuis à tuis cognatis accepisset, licentiam, & facultatem illis vrendi habueris, quia hæc licentia reuocari potest, & de facto reuocata censetur cum ad aliam religionem transis. Non enim est præsumendum concedi pro vsu extra religionem. Et idem est de quolibet alio peculio, sic Suar. *d. c. 13. n. 9.* Sanchez. loquens generaliter de omni peculio, *c. 32. n. 14.* De tuis scriptis est aliqualis difficultas eo quod hæc omnino necessaria sint ad scientiam, & doctrinam in religione comparatam conseruandam; cum ergo tecum scientiam deferre possis, poteris & hæc scripta vt ipse illi accessoria. Propter hoc argumentum non audet Suar. *d. c. 13. n. 10. in fin. condemnare, cum qui ea scripta vnica, & singularia deferret, præcipue si eo animo deferat, vt cum primam abque graui incommodo potuerit priori religioni restituere, præstet. Nihilominus communis sententia, vt implet Suar. testatur aequè obligat hæc scripta priori religioni relinquere ac alia bona, ita vt tecum deferre non possis nisi sint priori religioni inutilia, vel ex tacito prælati consensu, Nau. *conf. 35. de reg. 2. edit. n. 10. Man. Rodr. t. 2. q. reg. 9. 79. art. 2. in fin.* Aliquis extendet hanc doctrinam ad instrumenta artis, quæ etiam videntur esse pars scientiæ cum sine illis exerceri ars non possit. Sed immerito, tum quia non excitant scientiæ, sicut scripta, sed solum vsui illius deferuntur. Tum quia facilius alia similia inueniuntur. Quod si aliqua instrumenta essent ita exquisita, quæ absque magno labore, & difficultate inuenire non possis, credit, Suar. *d. c. 13. in fin. debe-***

Tapia auth. *ingressi, C. de sacros. Eccl. c. 18. n. 5. Molin. t. 1. de iust. disp. 140. vers. eo ipso.* Sanchez. eos referens. *lib. 7. c. 31. n. 4.* Mouentur quia per professionem iuri creditorum derogatum non est. At ante professionem obligauerat religiosus ex illis bonis creditoribus satisfacere. Ergo eandem obligationem subire debet monasterium ea bona accipiens. Cæterum hæc sententia difficultate non caret: pluribus namque doctoribus firmatum relinquimus *disp. 1. pun. 7. §. 4. debitorem, cui non subest spes breui tempore latifaciendi creditoribus posse religionem ingredi cedendo bonis, & quæ cessione facta, & religionis ingressu debita omnia extinguere, neque prælatum obligatum esse facultatem concedere, vt manibus laboraret in creditorum satisfactionem; neque ea facultate concessa ipse religiosus laborare teneretur. Ergo monasterium ex bonis occasione religiosi post professionem acquisitis satisfacere creditoribus non tenetur. Tum quia debita sunt extincta. Tum quia illa bona religioso non acquiruntur, vt exinde onus creditoribus satisfaciendi accipiant, & sub eo onere in monasterium transferantur, sed immediate acquiruntur monasterio, quod non ex persona religiosi, sed ex bonis ab illo acceptis, & sub eo onere obligationem satisfaciendi creditoribus habet. Hæc dispositionis gratia dicta sunt, aliis desinenda committimus.*

4. Quod si sermo sit de contrahibus post professionem in itis; regula est ab omnibus recepta, monasterium nullam obligationem habere, si absque eius expresso, vel tacito consensu celebrati sunt, nisi forte ex illis dicitur factum fuerit, quia iure ratione rei acceptæ obligationem habet. At si ex eius legitimo consensu expresso, vel tacito sint celebrati contractus non est dubium, monasterium obligatum esse, quia eius nomine facti sunt.

5. Hinc deducitur religiosum extra monasterium ex legitima licentia commorantem, ibique mutuum accipientem ad sibi necessaria suppeditanda iuxta vsum, & consuetudinem suam religionis obligatum monasterium eo mutuo, quia ex eius tacito consensu acceptum est, concedens enim religioso licentia viuendi extra monasterium, concedit ea sine quibus commodè vitam transigere non potest. Et ita docent post alios antiquiores Nauari. *comment. 2. de Regul. Surd. de alimentis priu. 97. n. 2. §. 6. Azor. t. 1. inf. moral. lib. 2. c. 11. q. 11.* Quia illos in ius communis opinionibus *q. 446. n. 15.* Sanchez. alios plures referens, *lib. 7. sum. c. 31. n. 15. & 16.* optime addit posse libros, aliaque suppellectilia pro securitate mutui obligare; si id necessarium sit, quia nomine conuenit, hæc omnia fiunt. Notanter dixi, si mutuum accipiat ad sibi necessaria suppeditanda iuxta vsum, & consuetudinem suam relig. si enim ad sumptus excedentes hæc terminum acciperet, conuenus non obligaretur; quia nec censetur, nec potest consentire. Sanchez. *d. c. 31. n. 17.*

6. Quod dictum est de religioso priuato dicendum est de prælato bona conuentus ad ministrantes posse inquam pro utilitate conuentus mutui accipere, & ad illius securitatem bona conuentus consensu. Cui obligationi non obstat, etiam postea mutua voluntate in varios vsus mutuum expendat, quia hæc praua distributio non tollit, quin mutuum nomine conuentus acceptum sit, & proinde conuentus obligetur. At si tempore quo mutuum accipit, eo sine accipiat, vt in vsus conuentui minime conuenientes distribuatur, vt persona particularis procedit, neque conuentus obligatur, tamen voluntate mutua in utilitatem conuentus mutuum expendat. Sic Tapia Auth. *ingressi, C. de sacros. Eccl. verbo sita c. 18. n. 5. Sanchez. lib. 7. c. 31. n. 23.*

7. Sed inquires, qualiter religiosus teneatur soluere mutuum male consumptum? At qui cum exculat solutione; eo quod filiofamilias comparatur, qui vanè mutuum expenset non tenetur soluere. *§. pen. infir. quod cum eo qui in aliena potest, & leg. 1. & seqq. C. ad Macedonianum.* Sed est exculatio absque vilo fundamento: nam esto religiosus filiofamilias, & subordinatum; non inde inferitur omnia privilegia filiofamilias concessa religiosis concessa esse, præcipue cum adest diueria ratio: nam filiofamilias conceditur, ne mutuum acceptum, & male expensum soluat, ne mortem patris, cui successurus est, caperet, causa illud soluedi, quæ ratio cessat in religioso, qui nec prælati, nec conuentui succedere potest. Dicendum ergo est religiosum obligatum esse soluere mutuum acceptum, & male expensum vel ratione contractus, si validus fuit, vel ratione iniuste acceptiois, si nullus exitit. Sic Zebal. *com. opin. q. 446. n. 19.* Sanchez. *lib. 7. sum. c. 31. n. 22. fin.* Bona autem, ex quibus hæc solutio faciendæ est, sunt ea, quorum religiosus liberam a prælati dispositionem habet, vt de constat.

P V N C T V M X V I I.

An ex vna religione ad aliam transiens possit deferre bona priori religioni acquisita?

Sermo est de transitu licito, & valido, quo obligatio ad priorem religionem extinguitur. Deinde de bonis, quæ tempore prioris ingressus tecum relig. detulisti, & de bonis post illum ingressum religioni, occasione tui acquisitis.

DE
ASTR
PALA
TOM
H
E

re tibi prælatum prioris religionis interim mutare, vel vende-
re, si adeo qui pretium concedat.

3. Maior difficultas est de hæreditate, & legato acquisitis, dñi
in priori religione commorabaris an tecum deferas religioni
assumptæ? Si legatum absolutum sit illiusque capax exitis te-
pore mortis testatoris, nemini esse potest dubium, tecum defer-
re non posse, quia priori religioni est plene acquisitum absque
dependentia ab accidentali mutatione, Sic Sanch. l. 7. sum.
c. 32. n. 14. c. 15. Suar. l. 4. de rel. l. 2. h. 3. c. 14. n. 8. Neq; obstat tibi
ad vltum esse concessum quia fubintelligitur, dñi in ea religione
perseueras, secus ad alia translatus. At si legatum sub ea conditio-
ne factum sit, dñi à religione, cui est proprietatis acquisita tibi vsu
illius concesserit, secus amittatur, religione priori tibi vsum
non concedente dependitur legatum, religioni tamen assumptæ
non acquiritur, nisi id expressum fuerit, sed deveniet ad hæ-
redes testatoris. Idem quod dictum est de legato dicendum
est de hæreditate, si plene priori religioni acquisita est.

4. Dubium tamen non leue est, an priori religioni non adedu-
te hæreditas tibi delatam, possit secunda religio, cui est tras-
latus, adire. Ponimus utramq; religionem successione capacem
esse. Quod posito plures, & satis probabiliter affirmat secunda
religionem posse, & debere hæreditatem exclusâ priori, quia ad
acquirendam hæreditatem non tã inspicitur tempus, quo tibi de-
lata est, quã tempus, quo eam adire potes, s. in extraneo, inf. de
Hæred. qual. c. differet. ibi ius hæredis eo maximè tempore in-
spiciendum est, quo acquirit hæreditatē. Quod exemplo ferui,
cui delata est hæreditas, & ante aditionem dominum mutavit,
illustrati potest, acquisitio enim huius hæreditatis non priori
domino, sed secundo cõpetit, solusq; secundus adire eã potest,
vt deciditur expresse. l. si feruus eius ff. de acquirenda hæred. c.
l. 2. §. 1. duo sunt hæredes. ff. de honor. possess. l. 2. tab. Ex ratio est, quia
ius aduendi hæreditatē domino competit ex persona ferui, &
monasterii ex persona religiosi. Ergo sicut translato seruo in
alio dominum, transferretur in illum ius aduendi hæreditatem
seruo delatam, neque aditam sic transferendum est in postero-
rem religionem translatione religiosi in eam facta, sibiq; im-
putare debet prior religio, sicut & prior dominus, quod hære-
ditatem non adierit. Huius sententiæ sunt Bart. l. 2. §. si seruus,
ff. de honor. possess. l. 2. tab. Bald. leg. si quis nobis ff. de acquirenda
hæred. & alij plures relati à Sanch. lib. 7. sum. c. 31. n. 17.

5. Sed contrarium vt verius, & probabilis tenendum est eum
Sanch. n. 18. Cou. c. 1. n. 21. de Testam. Less. li. 2. c. 41. dub. 11. n. 88.
Mol. lib. 2. de Hæred. primog. c. 15. n. 36. & alijs apud ipsos. Funda-
mentum est, quia eo ipso, quo monasterio delata est hæreditas
ob personam religiosi, quam secum habet, competit illi ius
eam aduendi, sed hoc ius religiosus mutare non potest neque
variare, quia non ab eius voluntate pender, sed ex lege. Nulla
autem est lex indicans translatione religiosi in aliam religio-
nem hoc ius priori amitti, & secundæ acquiri. Ergo. Neque
obstant contraria. Concedo ad perfectam, & completã hære-
ditatis acquisitionem tam tempus delationis, quam aditionis
spectari, nego tamen ex iure competente religioni ob delatam
sibi hæreditatem eam adire non posse quia ex perloa religiosi
sibi incorporata tempore delationis eam adit. Neque est simi-
le de seruo mutante dominum, quia domino non competit ius
aduendi hæreditatē, eo præcisè quod seruo delata est, sed in-
super requiritur, vt seruus consentiat aditioni, à religioni in-
dependente à voluntate relig. illiq; inuito competit ius adedu-
di. Ergo quãuis religiosus in aliam religionem transferatur
non obinde ius aduendi priori religioni quæsitum amittitur.

6. Quæ doctrina, vt bene aduertit Sanch. statim referendus
efficacius procedit in maioribus Hispaniæ: in quorum suc-
cessionem solum spectatur tempus mortis ultimi possessoris, eo
enim defuncto transi maioratus ad sequentem vocatum ex
dispositione primi instituentis absque illa aditione ipsius vo-
cati, vt bene probat Mol. lib. 3. de primog. c. 2. n. 17. c. 19. Mieres
de maior. l. p. q. 2. n. 12. Quapropter, si cum eras in priori reli-
gione succedendi capaci, mortuus fuit vltimus possessor, ob
cuius obitum tu vocaris, succedet illa religio; tamen si ante
aditionem ad aliam transeas: sic Sanch. lib. 7. sum. c. 32. n. 23.

7. Ex his deducitur si tibi commoranti in religione inca-
paci succedendi defertur hæreditas, transactæque ad religio-
nem capacem succedendi, vel ad Episcopatum, non obinde
possit hæreditatem adire, sed eius aditionem tuis hæredibus
ab intestato competere, quia nec prior religio ob incapacita-
tem adire potest, nec secunda ob ius tuis hæredibus acquisi-
tum Sanch. alijs relatis lib. 7. c. 31. n. 22.

8. Secundò deducitur, si existens in ea religione incapaci
succedendi institutus hæres, tamen si tempore, quo mortuus est
institutor, translatus sis ad religionem succedendi capacem,
non obinde te, aut tuo nomine religionem succedere. Quia in-
stitutio, ex qua successio provenire debebat, fuit nulla, vt pote
facta de persona incapaci. Temperatur tamen hæc doctrina
in hoc Castellæ regno, vt non procedat casu, quo tu sis filius
instituentis leg. 22. tit. 3. p. 6. Quia ob ius succedendi necessa-
rium tibi competens tempore mortis instituentis, instituto
libera, nulla, & irrita conualecitur, Sic Greg. Lop. d. l. 22. verbo

herencia. Spino specul. testam. gloss. 12. pr. n. 38. Man. Rod. tit. 2.
q. reg. q. 79. art. 1. Sanch. lib. 7. sum. c. 32. n. 28. c. 29.

9. Sed quid dicendum est, si tibi in seculo commoranti de-
feratur hæreditas, & ante illius aditionem in religione Minc-
rum proficaris, qua professione durante tui hæredes hære-
ditatem non adierunt, poteritne illam adire, translatus ad Epi-
scopatam, vel monasterium capax successione? Affirmat Sanc-
lib. 7. sum. c. 32. n. 27. cum Federico Senen. conf. 26. n. 2. c. 3. Men-
chaca. in questionib. vsu frequentib. lib. 1. c. 1. n. 25. Greg. Lop. d.
l. 22. verb. temporales. Aluarad. de coniectata mente testatoris,
lib. 2. c. 1. n. 10. Man. Rod. q. regul. tit. 2. q. 79. art. 1. Mouentur ij
Doctores, quia tria tempora inspicere debent, vt hæreditatem
etiam extraneo acquiras, nempe tempus consensu testamenti,
mortis testatoris, & aditionis hæreditatis. s. si alienum §. in ex-
traneo, ff. de hæredib. inst. c. §. in extraneo, inf. de hæredum
qualit. c. differet. At omnibus ijs temporibus capax esse in-
stiti, ergo potes illam acquirere. Neque oblat, quod medio
tempore inhabilis fueris; quia eo tempore neque hæres in-
stitutus fuisti, neque tibi delata fuit hæreditas, neque illam ad-
isti: non igitur ex illa inhabilitate contrahere potuisti impe-
dimentum aduendi tempore habili. Neque item oblat, quod
professione in religione incapaci succedendi, vsus fueris tacite
renunciare hæreditatem, quia solus es censendus renuncia-
re sub conditione, quod non fueris capax ante aditionem tuor-
um hæredum.

10. Caterum verius cenfeo, tẽ non posse hæreditatem adire,
sed hæredibus ab intestato aditionem competente sic docuit
Faber. §. in extraneo, n. fin. inf. de hæredum qualit. c. differetia.
Mouetur quia professione facta in religione incapaci amitti-
tisi ius quod habebas aduendi hæreditatem, translatumque
fuit ad tuos hæredes absolute; & absque aliqua conditione,
sicut omnes alia actiones, & iura transferuntur; ex nullo
enim textu constat translationem conditionalem esse præ-
cipue cum status religiosus vt perpetuus assumatur. Ergo ex ca-
pacitate superueniente illud ius amissum, & in hæredes trans-
latum acquirere non potes. Et confirmo. Eodẽ modo transeas
in hæredes ius quod habes aduendi hæreditatē, quo sic trans-
lato, monasterium, si capax esset succedens, quo tu trans-
lato, monest. monasterium illud relinquis ante aditam hære-
ditatem, & in aliud transeas, non obinde prius monasterium
amittit ius aduendi. Ergo neque hæredes amittunt ex super-
ueniente tua capacitate. Neque rationes contrarie obstant.
Concedo ad acquisitionem hæreditatis inspicere debere illa tua
tempora, si omnibus illis temporibus perueniat ius aduendi,
at in presenti non perueniat, eo quod amiseris ingrediens reli-
gionem incapacem, ac proinde esto habilis factus sis (spe-
cto statu religionis assumptæ ad hæreditatis aditionem inhabi-
lis tamen est ob ius delationis amissum, & in hæredes trans-
latum, quia sine hoc iure adire hæreditatem non potest.

11. Ex hac doctrina inferet forte aliquis te factum Episco-
pum non posse capere hæreditatem, ad quam substitutus fu-
isti, si facta substitutione religionem Minorum ingressus fu-
isti, quia per huiusmodi ingressum videret substitutionem eu-
anuisse, & hæreditatem hæredibus ab intestato competere. Ca-
terum dicendum est te posse hæreditatem acquirere, si eo te-
pore, quo factus es Episcopus, vel ingressus es religionem
capacem succedendi, mors hæredis contingat, quia ante illius
mortem nec tibi defertur hæreditas, nec ius aliquod ad illam
acquiris. Cum autem hæres moritur, hæreditatis capax est, et-
go illam adire potes. Secus esset, si tempore quo inhabilis eras
ad hæreditatem mors hæredis contingeret. Ex quo fit in omni
substitutione non esse inspicendam capacitem substituiti
tempore testamenti, nec mortis testatoris, si quidem lapsus sub-
stituuntur, qui nondum nati sunt, sed inspicendum esse tem-
pus mortis illius, in cuius defectum tu substitutus es, quia eo
tempore tibi defertur hæreditas, & ius illam aduendi acquiris.
Sic Sanch. lib. 7. sum. c. 32. n. 34. c. 36.

12. Sed quid dicendum non de substitutione, sed de institu-
tione facta eo tempore quo proficerebaris religionem succedendi
incapacem, valeat institutio, si tempore mortis testatoris
religionem capacem succedendi ingressus sis, vel sis Episco-
pus. Respondeo, si institutio pura fuit, & absoluta euanescit in-
capacem, si institutio eo tempore contingente, quia tunc ius ad
habilitate instituti eo tempore contingente, quia tunc ius ad
hæreditatem conceditur instituto. At si institutio conditiona-
lis sit, spectandum est tempus impletæ conditionis, quia ab ea
pender ius institui. Vnde si eo tempore habilis es, tamen an-
tea inhabilis fteris, hæreditatem acquiris. Habetur expresse
leg. si cum hæres. §. ff. Quando dies legati cedit: & tradunt. Th.
raq. de retract. lignagior. §. 1. gloss. 9. n. 44. 91. c. 97. Mieres de
maiorat. l. p. q. 2. n. 11. Barbosa leg. si constante §. fin. n. 4. ff. Soluit
matrimon. Sanch. l. 7. c. 32. n. 41. & alij plures apud ipsos.

13. Contrarium procedit in donationibus, & promissioni-
bus sub conditione casuali, quia in his non spectatur tem-
pus impletæ conditionis ad iuris acquisitionem sed ab eo
tempore, quo est donatio, vel promissio, ius donatoris, &
tempore, quo est donatio, vel promissio, ius legatarij, s. ff.
promissario est acquirere iuxta regulam que legata. l. 18. ff.
de Reg. iuris, c. leg. si filiusfamilias ff. de verb. obligat. n. 10.
Yude

Vnde si cum eras frater Minor tibi aliquid promissum, aut donatum est sub conditione casuali, hoc est à te independenti, tamen si tempore implendi conditionis Episcopus sis, vel religionem capace[m] succedendi fueris ingressus, donatum acquirere non potes, quia ea conditio, & donatio ob incapacitatem eo tempore contingentem nulla fuit: sic Cou. cap. 1. n. 20. de Testamentis, Azor. tit. 1. inst. moral. lib. 12. c. 15. sine Sanch. lib. 7. sum. c. 32. n. 42. Notanter dixi sub conditione casuali, nam si promissio, vel donatio sub conditione à tua voluntate pendente fiat, tempus implendi conditionis spectatur, sicut in institutione, & legato. leg. prior. ff. qui prioris in pignore habeantur. & leg. qui balneum, eod. tit. quia cum illa conditio, sub qua promissio facta est, à tua voluntate pendeat, non censetur acceptare promissum & donatum, dum eam conditionem non exequeris, secus est quando conditio non à tua voluntate pendet. Ratio autem, quare in institutione, & legato inspicitur tempus implendi conditionis, non vero in contractibus conditionalibus, ea est, quia in institutione, & legato mutari potest pro libito instituentis, & legantis, ac proinde instituto, & legatario ius firmum non acquiritur, quovisq[ue] morte instituentis, & legantis confirmetur, & hereditas & legatum instituto, & legatario deferatur, at donans, & promittens, tamen si sub conditione donet, & promittat, nec tenet pro libro donationem potest, neque spectandus est euentus promissionis, ut ius promissario, & donatario acquiratur, sed à puncto donationis, & promissionis acceptatæ acquiratur.

§. II.

An bona, quæ tecum religioni detulisti, possis deferre religioni posteriori assumptæ.

SUMMARIUM.

1. Distinguitur duplex modus, quo bona religioni deferri possunt.
2. Bona delata religioni in consequentiam, alij affirmant te posse deferre, alij sub quadam limitatione.
3. Tenendum est deferri non posse.
4. Fit satis fundamentis contrarie sententia oppositis.
5. Bona ex donatione priori religioni acquisita plures censentur secundum transferri.
6. Sub distinctione respondetur.
7. Fit satis fundamentis n. 5. adductis.

Dupliciter hæc bona priori religioni potuisti deferre, vel ex dispositione iuris, quo statutum est omnia bona religiosi simul cum persona in monasterium transferri, vel ex donatione, aut testamento condito. De utroque modo translationis est specialis difficultas, an possis ea sic priori religioni tradita in posteriorem assumptam transferre.

1. De primo modo translationis, qui est in consequentiam personæ, est triplex sententia probabilis. Prima concedit omnia transferri: sic Glossæ, quod à 10 in fine. De cleric. coniugat. & ibi Card. n. v. c. opposit. 4. Nata cons. 180. n. 8. Menoch. lib. 2. de arbit. cent. 5. c. 436. à n. 13. & alij relati à Sanch. lib. 7. sum. c. 32. n. 4. Mouentur primo, quia sic translata in consequentiam personæ, cum translatione personæ debent transferri, ut potest accessoria. secundo: transferuntur priori religioni, ut ex illis religiosi alimenta concedantur: at religio, ex qua religiosus est translatus non tenetur post translationem alimenta subministrare, sed eam obligationem suscepit religio in quam de nouo transferitur. Ergo huic religioni debent bona concedi, & à priori auferri. Tertio, quia spes succedendi parentibus priori monasterio quesita transit cum religioso ad posteriorem monasterium, vel ad Episcopatum assumptum, ut expresse deciditur c. statum. 18. q. 1. ibi, monachus factus Episcopus velut legitimus hæres paternam sibi hereditatem postea iure vendicandi potestatem habeat. Ergo idem est dicendum de aliis iuribus, & actionibus. Quarto, si horum bonorum translatio denegatur, impedimentum apponitur religioso, ne strictiorem religionem assumat, à qua alimenta postulat nullo subsidio concessio. Ne igitur hæc via professioni impediatur, bona in priorem religionem translata, transferenda sunt in posteriorem.

Secunda sententia præcedenter limitat asserens sic prædicta bona quoad vsumfructum transferri tantum, non quoad proprietatem, quia ea translatione, facta cessant inconuenientia nuper proposita; siquidem posteriori religioni alimenta subministrantur. Sic Host. in sum. tit. de clericis coniugatis circa finem, vel. si cum licentia. Mendos. in praxi signatur. gratis. §. translat. circa finem, vel. sed quero. Man. q. reg. tit. 3. q. 2. art. 27. & alij relati à Sanch. d. c. 32. n. 7. Sublimant alij, ut intelligatur, quando secundum monasterium est mortis, sic Men. cons. 193. n. 2. vol. 2. Alij ne totus vsumfructus bonorum concedatur, sed ea pars, quæ alimentis religiosi sufficiens fuerit, quia ea solum concessa monasterium non grauibitur religioso.

3. Tertia sententia, quæ omnino sustinenda est, affirmat nulla bona, quæ tecum priori religioni detulisti in sequentem transferri: sic post alios antiquiores docuerunt Nau. tom. 4. de Regul. n. 14. ver. 11. Mol. tit. 1. de inst. disp. 140. ver. quando religiosus Azor. 1. inst. moral. lib. 12. c. 15. q. 3. & c. 16. q. 8. Sanc. l. 7. sum. c. 32. n. 8. Suar. 1. 4. de relig. rr. 8. lib. 3. c. 14. n. 5. & alij plures apud ipsos. Et videtur decidi in Auth. de Monach. §. si vero, ibi, si vero relinquens monasterium in quo conuersionem habuerit, ad aliud transeat, etiam si quidem eius substantia maneat, &c. vindicetur à priori monasterio, ubi abrenunciatis hanc reliquit. Ratio autem ea est, quia esto illa bona in consequentiam personæ monasterio translata sint; at sunt absolute translata absque vlla dependentia, seu conditione, quod in illo monasterio religiosus perseverauerit. Quis enim talem dependentiam, aut conditionem apposuit, cum in iure nullum fundamentum habeat? Neque enim ex eo, quod ius permittat religioso transitum ad strictiorem religionem, inferri potest concedere translationem bonorum, quæ sunt priori religioni quesita, cum prior religio parata sit religiosum tenere, illumque alere. Adde illa bona in religionem transferri per modum cuiusdam liberalis elemosinæ absque vno onere, & obligatione alimentorum religioni impositis. Non enim religio ob bona accepta obligatur religiosum alere, sed ob professionem; alias strictius obligaretur alere religiosum plura bona secum deferentem religioni, quam religiosum, qui nulla bona detulit, quod non est concedendum, cum hæc obligatio non ex bonis acceptis, sed ex professione religiosa, quæ omnibus communis est, orietur. Ex qua ratione constat aduersus secundam sententiam priorem religionem non solum obligatam non esse bona religiosi professionem quesita concedere posteriori religioni quoad proprietatem, sed neque quoad vsumfructum; si quidem translatione facta, & priori professione extincta cessat in priori religione obligatio religiosum alendi, quæ solum ex professione oriebatur, & succedit secunda religio in eam obligationem. Adde vsumfructum semper comitari proprietatem, dum aliud expresse cautum non est, quod in præsentibus non reperitur.

4. Fundamenta duplicis sententiæ oppositæ non videntur. Ad primum prima concedo bona in consequentiam personæ transferri, sed non dependentem ab illius in religione perseverantia, quam ius semper præsumit. Ad secundum nego bona transferri, ut religiosus ex illis alatur, sed potius ut religio habeat, vnde omnes alere possit. Deinde esto bona transferrentur, ut religiosus ex illis alimenta susciperet, subintelligendum est, dum in ea religione perseverat, secus si illam deserit. Ad tertium concedo, spem illam succedendi parentibus, quia personæ religiosi inhaeret, in sequentem religionem transferri, secus de aliis bonis in religionem translatis. Neque obest paupertati, quod spes illa religiosi inhaeret, cum non sit, ut ipse mortuo parente succedat, sed ut nomine ipsius succedat religio. Adde illum casum hereditatis à communi regula negante translationem bonorum esse exceptum; ac proinde sumat regulam in aliis bonis non exceptis. Ad vltimum nego impediri transitum religionis strictioris; eo quod religioso denegetur bonorum priori religioni quesitorum translatio. Nam religio præcipue strictior, quæque maiorem puritatem, & à temporalibus independentiam sectatur non debet in admittendis hæc subsidia temporalia querere. Quod si aliquando ob inopiam quaerit, non tenetur prior religio ad tollendum hoc impedimentum sua bona erogare, vt bene notauit Suar. tit. 4. de relig. tract. 8. lib. 3. c. 14. n. 14. sine.

5. Maior dubitatio est de bonis, quæ in priorem religionem translata sunt ex liberali tua donatione. Hæc enim videris religioni priori donasse, eo quod existimasti in ea perpetuo victurum. Cum ergo hic finis licet cesset translatione in aliam religionem, vel Episcopatum, reuocari debet donatio. Et confirmari potest ex monialium dotibus, quæ monasterio in alimenta perpetua monialium conceduntur. Si ergo monialis in aliud monasterium transferatur, cessat occasio, & finis, ob quem dos priori monasterio concessa fuit. Debet ergo simul cum moniali in aliud monasterium, quod obligationem alimentorum suscipit transferri. Deinde dissoluto matrimonio professio religionis, vel ex dispensatione Pontificis dos redditur sponsæ. Ergo dissoluta priori professione dos monialis reddenda est, vt posteriori monasterio cõcedatur; Et ita sustinent Abbases, quod à te, n. vlt. de cleric. coniugat. Rosella verbo religio, 4. n. 11. Bart. Socin. cons. 22. n. 1. vol. 2. Redoan. de spoliis Eccles. q. 8. in princ. n. 79. & 80. Nic. de Vvald. de successione ab intestat. 2. p. n. vlt. Tapia aurb. ingressi, verbo sua, c. 6. n. 10. C. de Sac. Eccles.

6. Sed in hac re distinctione vtendum est iuxta duplicem modum donationis: si enim illa bona donasti religioni sub ea conditione expressa, quod si aliquando contigerit te ad aliam religionem migrare, bona illa in sequentem religionem transferantur, non est dubium, te in eam translato, & bona transferri. Neque hoc est inconueniens, cum ea bona non fuerint priori religioni plene acquisita, sed dependentem à tua in illa perseverantia: sic Suar. tit. 4. de relig. tract. 8. lib. 3. cap. 14. num. 17. Quod si absque hac expressa conditione donasti, censendus es absolute

absolutè donasse, sicuti si donatio facta esset pauperibus vel hospitali. Unde sicut pauperes, vel hospitali obligati non essent tibi nutriendi religionem bona accepta reddere, neque etiam prior religio obligati debet. Hanc enim obligationem contrahere potest prior religio, cum ex conditione perseuerantia imbibita in donatione, tum ex alimentis tibi debitis. At nullum est fundamentum, quod in illa absoluta donatione conditio perseuerantia imbibatur: cum semper ius præsumat te religionem amplecti animo firmo, & constanti in ea perpetuo manendi. Ex occasione item alimentorum obligatio te alendi prior religioni esse non potest, siquidem secunda religio ob professionem in ea factam hanc obligationem subiit; ei enim inferuis, & acquiris, quid mirum si te alat?

7. Neque obstant argumenta contraria num. præced. allata. Ad primum concedo te illam bonorum donationem fecisse prior religioni, quia existimasti in ea perpetuè victurum, quod verum semper est; tamen postea religionem deseras; ab hac enim desertione non pendet donatio illa absoluta, quæ suum effectum habuit. Ad confirmationem admitto, moniales dotem monasterio concedere in sui alimenta. Ex quo ad summum inferitur monasterium obligatum esse moniales alere, dum ibi perseuerat; non tamen inde inferitur, quod volentem inde exire, & in aliud monasterium ingredi, teneatur eam ibi alere, seu dotare. Non enim sub hac conditione dos à priori monasterio accepta est. Quare si secundum monasterium eam indotatam recipit, sibi imputet, neque ob id prior monasterio esse onus alimentorum imponendum. At si inuoluntariè admitteret superior cogens ad hanc admissionem, simul etiam de dote prouidere debeat: sic tradit Nauar. *comm. 4. v. 24. vers. undecimo, de Regularib.* Man. Rodrig. *quest. regular. tit. 2. q. 79. art. 2.* Sanch. lib. 7. *summ. c. 32. n. 12.* Suar. *tit. 4. de relig. tract. 8. lib. 3. c. 14. n. 15.* Ad vltimum dico esse longè disparem rationem de matrimonio carnali, & spiritali per professionem: nam matrimonio carnali tato dissoluto ob ingressum religionis, vel Pontificis dispensationem, redditur sponsæ dos; quia illius dominium semper retinet; at in matrimonio spiritali cum Christo per professionem contracto, dotis dominium amittit, & in religionem translatur; non igitur ei debet reddi.

PUNCTVM XVIII.

An religio teneatur alere religiosum expulsum, fugi-
tium, vel reclusum aliena religione.

SVMMARIVM.

1. Iustus expulsum non tenetur alere.
2. Bona donata Societati non tenetur Societas expulsis reddere.
3. Fugitiuus tenetur per se religio alere, per accidens excusatur.
4. Reclusi in aliena religione à propria sunt alendi.
5. Apponitur limitatio, nisi vitius sit monasterio, sed non est omnino certa.

1. Facilis est horum decisio; si religiosus iuste expulsus est, eo ipso excluditur à religionis cura, & potestates ac prouide religionis alimenta percipere non debet. Suar. *tit. 4. de relig. tract. 8. lib. 3. c. 14. n. 12.* Quod à fortiori procedit in religiosi Societatis Iesu non professus, qui à religione dimissi à votis omnino absoluntur, & sæculares fiunt, ac si nunquam Societatem ingressi fuissent. Hos enim nullatenus Societas alere tenetur.

2. Solum est aliquod dubium, an si aliqua bona societati donarunt, ea sint illis reddenda. Sed huic dubitationi disputatione præcedenti satis fecimus negantes ex rigore iustitiæ eis aliqua bona debere reddi; quia ea societati absolutè donarunt, & absque vlla recuperationis spe, sicuti si hospitali, aliisque pauperibus donationem fecissent. Hic enim modus donationis absolutæ constitutionibus est conformis, vt constat ex *exam. gener. c. 3.* Præterea religiosus conuenientior est, ne liberius viuunt sperantes non esse à societate dimittendos ob non dimittenda bona concessa, vel minus timentes dimitti. Deinde religioni maxime expedit, vt sic liberius possit dycolos dimittere. Verum esto ita sit; at ex æquitate societas aliqua bona accepta dimissis concedit, præcipue cum illis indigent ad sui sustentationem; neque illa concessio censenda est bonorum Ecclesiasticorum alienatio; eo quod à principio ea conditione illa bona accepta fuerunt, vt possent societas, si expedire iudicaret, ea omnia, vel illorum partem religioso dimisso concedere, prout hæc omnia latius tradit Suar. *tit. 4. de relig. tract. 8. lib. 3. c. 14. à n. 21. vsque in finem.*

3. Fugitiuus vero religiosus per se religio alere tenetur, quia sub eius cura, & potestate existunt; at excusatur ob eorum malitiam; nam cum ipsi potestatem religionis fugiant, alimentis sedunt. Neque in hoc est aliqua difficultas.

4. De reclusis autem, seu in alienam religionem ad penitentiam translatis, communis est doctorum sententia alendos esse à proprio monasterio, vel religione. Tum quia illius sunt membra. Tum quia non est æquum alienum monasterium, vel religionem grauari ob religiosi sibi non competenti dedita. sic tradunt Glossa in *c. si quis rapuerit, 16. q. 6. verbo castiori per Text. ibid. Sylu. verbo apostasia, q. 9. num. 12. & verbo religio, 4. q. 10. Cou. cap. 1. n. 20. de testamentis. Mol. 1. 1. de iust. disp. 140. vel. quando relig. Azor. 1. 1. instit. moral. lib. 2. c. 1. quest. 3. Manuel. quest. regul. 1. 3. quest. 1. art. 1. Sanch. allis relatis lib. 7. sum. c. 32. n. 46. Suar. 1. 4. de relig. tract. 8. lib. 3. cap. 14. num. 11.*

5. Limitat autem Sanch. dicto loco, ne procedat hæc obligatio, si reclusus vitiosus est monasterio, ita vt eius obsequia alimentis æqualeant. Sed non caret difficultate hæc limitatio; eo quod secundum monasterium non tenetur ea obsequia loco alimentorum acceptare.

PUNCTVM XIX.

Cui acquirit religiosus reclusus, fugitiuus, reclusus,
Episcopus factus, vel beneficiarius?

SVMMARIVM.

1. In religioso acquisitione spectanda est religionis consuetudo.
2. Reclusus ad penitentiam in aliena religione seu monasterio, non ei, sed proprio acquirit.
3. Fugitiuus sua religioni acquirit, quid si aliam ingrediatur?
4. Fugitiuus factus Episcopus absque dispensatione sua Ecclesia acquirit ex Episcopatu, secus ex alio rit.
5. De cieto proponitur difficultas, cui acquirit.
6. Si iniuste expulsus sit, acquirit religioni.
7. Idem est si iuste, & pro limitato tempore expulsus sit, secus si in perpetuum, cui in eo casu acquirit.
8. Liberam illorum bonorum administrationem habes quamuis testari non possis.
9. Si expendas in illicita, valet distributio ex sententia Molinæ & Lessij. Sed oppositum est verius.
10. Dominium bonorum, que acquisita sunt post assumptionem Episcopatus, vel beneficii cedunt Ecclesie.
11. Secus si ad hos status transatus non sit.
12. Satis sit fundamentis adductis, n. 7.
13. Religiosus Episcopus sua Ecclesia acquirit, sua aucto, sua successione.
14. Extenditur doctrina, esse ex religione Minorum sit Episcopus. Deinde ad Episcopatum titulum: Item ad Episcopatum, cui non in titulum, sed in commendam Ecclesia commissa est.
15. De religioso beneficiario ceteri acquirit statuitur communis sententia.
16. Non caret probabilitate omnia acquisita durante beneficio cedere Ecclesie.
17. Quid dicendum de religioso promotio ad priuatum amabiliter?
18. Proponitur difficultas, an possit ex uno Episcopatu, vel beneficio ad aliud transatus religiosus secum adferre fructus collectos, qui supersunt ex prioro beneficio?
19. Verius est deserre posse.
20. Quid in hac parte statuerit Pius IV.
21. Quid Greg. XIII.

1. Regula est religiosum non sibi, sed suæ religioni acquirere. Sed an toti religioni acquirit, an conuentui, in quo professionem emisit, & cuius filius dicitur esse? Spectanda est religionis consuetudo, quæ pro qualitate bonorum etiam in eadem religione diuersa esse solet vt bene allis relatis docet Sanch. lib. 7. sum. c. 32. n. 53. De recluso in aliena religione, fugitiuo, cieto, Episc. facto, vel beneficiario est aliquis difficultas, cui acquirit?

2. Et quidem reclusum in aliena religione, seu monasterio ad penitentiam acquirere ei religioni, in qua commoratur docuit Man. Rodrig. *1. 3. q. reg. q. 5. art. 5.* cuius sententia approbavit Tap. Auth. *ingressi, C. de sacros. Eccl. verbo sua, c. 6. n. 33.* Idem quoad vsum fructuum, & quoad proprietatem, si prior religio aliqua bona religiosi habeat. Mouetur ex *hij. monach. religio, in fin. Auth. de Sanctiss. Episc.* vbi id expressè decideri videtur. Verum ab hac sententia omnino recedendum est, & affirmandum illum religiosum suæ religioni, vel monasterio acquirere; quia sola professio acquisitionem religioni concedit, non reclusio. Neque contrarium dicitur, in *hij. monach. sequitur enim eo casu, quo reclusus professionem in secunda religione faceret; vel dici potest, religiosum sic reclusum secundæ religioni acquirere ex bonis sibi obuentibus, que necessitas*

necessaria fuerint ad sui sustentationem, si à priori religione non suspiciantur. Secus vero, si nec professionem in secunda religione fecit, nec prior religio omittit ei alimenta præbere.

3. Fugitivum religiosum omnes conveniunt (spectato iure communi antiquo) suæ religioni acquirere æque ac si intra religionem esset, quia nec fuga illam à relig. domino excludit, neque prælati tollit potestatem, quam habent illum gubernandi, coercendi, & puniendi, vt deciditur *e. Abb. 18. q. 2.*

Si vero huiusmodi fugitivus aliam religionem ingrediatur absque debita licentia, & facultate, distinguendum est, an huius malitiæ conscius sit prælatus, vel non: si conscius prælato factus est, communis omnium sententia est ex eo transitu nullo impediri non posse, quominus suæ religioni omnia acquisita cedant. Excipit nisi contemplatione religionis assumpta aliquid ei esset donatum, quia tunc videtur religioni, potius quam religiofo donari. Sic aliis relatis sancit. lib. 7. sum. cap. 33. n. 10. & 11. n. 12. At si bona fide prælati, & religionis professionem fugitivus fecerit, durante ea bona fide plures censent putatio monasterio acquirere, eo quod religiosus servus comparatur, qui non vero domino, sed putativo bona fide possidenti acquireret, *leg. si servus qui bona fide ff. de acquir. v. dominio.* Quod intelligendum est quando ex rebus secundi monasterij, vel ex illis, cum operis suis, vel ex sua tantum industria, & labore acquirat, secus de acquisitis successione, donatione, & legato. Sic Nau. com. 2. de Regularib. n. 30. Azor. tom. 1. in fin. moral. cap. 10. q. 1. Tapia auth. ingressi, C. de sacrosanct. Eccl. verbo sua. c. 6. n. 22. & 23. adducuntque pro se Bart. *leg. si servus communis*, 37. ff. de stipul. servorum, n. vlt. At verus centes religiosum, quomodocumque acquirat, priori monasterio acquirere. Mouetor, quia ex bona fide secundi monasterij acquiruntur priori succedendi in omnia iura, & actiones sui religiosi diminui non potest iure naturali, vt de se constat. Iure autem positivo non invenitur diminutum, siam esto religiosus servus comparatur, & servus bona fide à domino possessus et acquirat, non inde inferitur religiosum monasterio bona fide possidenti acquirere, quia non debet religiosus servus in omnibus comparari, præcipue, cum non possideatur à monasterio instar servi, sed potius instar filij, quia à quocunque possideatur non possessio, sed patri acquirit, *leg. per eum ff. de acquir. possess.* Adde esse longe diuerfam rationem, ob quam servus acquirere possit putativo domino, non tamen religiosus, quia possessio bona fide legitime tempore præcipua dominium præcedens mutare potest, & novum constituere, *leg. per eum; ff. de acquirenda possess. §. fin.* At putativa professio veram professionem cauere non potest. Nullum igitur est firmum fundamentum, vt asseramus religiosum putativum monasterio bona fide possidenti quæritur quidquid ex illius bonis, vel sua opera, & arte quærit ex cluho priori suo monasterio, & religione. Et ita sustinet Alex. *leg. 1. §. per servum qui est in fuga, n. 14. ff. de acquirenda possess. §. ex parte consensit* Sancit. lib. 7. c. 33. n. 16. affirmans sola acquisita ex bonis secundi monasterij, vel ex illis cum sua industria cedere monasterio, non vero quæ religiosus sua tantum opera, & arte quærit, quia neque hæc in servus cedunt putativo domino, cum eius opera locari non possint, vt colligitur *ex l. per servum ff. de vlt. §. habet*.

4. Verum si hic fugitivus religiosus absque debita dispensatione ad Episcopatum; vel aliud quodvis putativum promovetur cum illius promotio nulla sit, quidquid inde acquirat, Ecclesiæ cedit, censetur enim in hac parte ea beneficia quasi vacantia. Acquisita vero non titulo beneficii, nec illius intuitu, sed contemplatione personæ religioni relicta cedit. In casu dubij cuius intuitu relicta sunt comedantur standi est, iuxta *term. in c. requisit. de Text. & tradit pluribus relatis Sanc. lib. 7. sum. c. 33. n. 26.*

5. De professio electo à religione est grauior dubitatio, cui acquirat: non enim videtur posse sibi acquirere cum per expulsionem voto paupertatis liberatus non sit neque item religioni, à qua præcisus est, & quacum communicationem non habet, neque item Episcopo, in cuius diocesi commoratur, cum illi non sit aliter subiectus, quæ reliqui clerici sæculares, nec denique Pontifici, nã esto id possit statui, vnde constat statutu esse.

6. Sed vt certa ab incertis separemus. Si à religione iniuste expulsus sis ob malitiam prælati, vel minoris partis convenus, non est dubium, omnia, à te acquisita religioni cedere, quia malitia prælati, vel illius cum minore parte convenus non debet religioni nocere Reg. *delictum, 7. de Regul. Iuris, in 6. & tradunt omnes.* Si vero ob malitiam religionis, vel convenus iniuste expulsus sis, adhuc bona à te acquisita religioni cedunt, tamen eis in pecuniam privari possit. Nam cum expulsio iniusta sit, non se eximit religio ab obligatione, quam habet te alendi, & gubernandi. Ergo non se eximit à iure succedendi in bonis à te acquisitis. Adde, tu teneris ad illam reverti, & ipsa tenetur te recipere, & adhuc inuitum, & fugientem reuocare. Ergo reuocandus es cum omnibus bonis, & ita docent Mol. *1. de iust. disp. 140. vers. quoad votum*, Lessius lib. 2. c. 41. *sub. 15. n. 112.* Sancit. lib. 7. c. 33. n. 24. Suar. t. 4. de relig. n. 8. lib. 3. cap. 6. n. 19.

7. Quod si iuste expulsus sis (vt semper præsumendum est)

si pro limitato tempore fiat, omnia à te acquisita religioni expellenti cedunt, si quidem cum omnibus illis finito tempore expulsionis debes ad eam revertere. Suar. *d. lib. 3. c. 6. n. 19.* At si absolute, seu in perpetuum expulsus sis, communis sententia docet, te non monasterio non acquirere, eo quod cum illo communicationem non habeas, ipsumque monasterium te à se expellendo omnia tua videtur expellere, & à se abicere. Et confirmari potest exemplo serui, cui religiosus in acquirendo comparatur, qui si à domino relinquatur, non domino acquirat. *leg. quod seruus, ff. de stipul. servorum.* Item exemplo infantis à parente expositi, qui non parenti lucratur, sed sibi, *cap. vnic. de infantibus, & languidis.* Ergo à monasterio expulsus non monasterio acquirere debes. Et ita sustinet Gloss. *verbo languidis; & ibi Abbas ad finem.* Nau. com. 2. de Regularib. n. 33. Azor. t. 1. in fin. moral. lib. 12. c. 16. q. 9. Sancit. aliis relatis, lib. 7. sum. c. 33. n. 26. Sed inter hos Doctores est difficultas, cui acquiras postea quod monasterio non acquiris. Nam tibi ob incapacitatem, quam habes, acquirere non potest. Alij dicunt nulli acquirere, quia nullus es. Sed est sententia absque villo fundamento. Alias nullus contractus donationis, & venditionis teum celebratus validus erit, si nullum dominium translatum esset. Alij affirmant dominium illorum bonorum acquiri Deo, administrationem Episcopo, in cuius obedientiam recidis. Sic Nau. com. 2. de Regul. n. 33. Sed facili negotio hæc sententia conuincitur. Tum quia omnia bona temporalia in dominium humanum cedere debent, & non tantum in diuinum, deinde Episcopo quo titulo administratio illorum bonorum competere potest, cum in eius obedientiam non recidas magis quam alij clerici sæculares, vt dicimus. Et præterea tibi concessa administratio bonorum durante expulsionem, non igitur Episcopo competit. Denique alij sentiunt de his bonis iudicandum esse, ac de bonis vacantibus, quæ ad Principem, vel Republicam deueniunt, ac proinde Pontifici acquiri, & nomine ipsius Episc. vel Eccles. quæ te defuncto bona distribuere poterit. Sic docuit Sayr. in clau. regia, li. 6. c. 9. n. 28. Azor. t. 1. in fin. moral. lib. 12. c. 16. q. 9. Sancit. lib. 7. sum. c. 33. n. 28.

8. Verum reiecta hac opinione varietate dicendum in primis est, vt liberam habere bonorum quæ acquiris administrationem; quippe id necessarium erat expulsionis statui. De illis tamen testari non potes, quia tibi concessum non est, nec adest necessitas contendere. Sic Lessius, lib. 2. de iust. cap. 41. *sub. 15. n. 113.* Mol. t. 1. de iust. disp. 140. circa finem, vers. *quoad vero.*

9. Dubium tamen est, an ita liberam administrationem habeas, vt si in vsus vanos, & illicitos expendas, valida sit distributio, sicuti facta à clerico sæculari? Affirmat Mol. *t. 2. tr. 2. de iust. disp. 276. vers. quoad ceteros.* Lessius lib. 2. cap. 41. *sub. 15. num. 113.* Mouentur, quia esto dominium bonorum non habeas, habes tamen illorum administrationem, ac si dominium haberes. Præterea, quia vsu receptum est sic accipientes ad restitutionem non obligari. Cæterum versus credo, te solum in vsus honestos, & tuo statui convenientes expendere posse, & aliter distributa restitutioni obnoxia esse, sic indicat Suar. t. 4. de relig. n. 8. lib. 3. c. 6. n. 21. Mouetor, quia non est credendum religionem, vel Ecclesiam, cui illa bona quoad dominium, & proprietatem competunt, eam tibi administrationem concedere, vt in quocunque vsu etiam vanos, & turpes possis expendere cum hic concessionis modus nec necessarius, sit, nec decens.

10. Quod si de proprietate, & domino bonorum loquamur, distinguendum est, si post expulsionem translatus sis ad Episcopatum, vel ad aliquam Ecclesiam, seu beneficium, omnia, quæ acquiris, quomodocumque acquiras, Ecclesiæ cedunt, iuxta *Text. in c. vnic. 18. q. 1. vbi religiosus ad Episcopatum, vel beneficium religioni non subiecti translatus non religioni, sed Ecclesiæ acquirat.* Ergo à fortiori dicendum est de electo, qui minus religioni subicitur, & ita docent Azor. *1. lib. 12. c. 16. q. 9.* Lessius, lib. 2. c. 41. *sub. 16. num. 112.* Sancit. lib. 7. sum. c. 33. n. 30. Suar. *d. c. 6. n. 21.* extendit hanc doctrinam ad translationem voluntariam, qua te sub obedientia Episcopi constitueres speciali voto emisso: nam esto hoc votum non extinguat professionem antiquam, nec religiosum constituat, videtur tamen te integrè à religione eximere, & Episcopo tradere, & consequenter omnia bona à te acquisita ei conferre, vt sub illius dispositione existant. Probabilis est extensio, sed non firmas quippe nullo iure fundamenta. Nam *Text. in c. statutum 18. q. 1. de translatione ad Episcopatum loquitur, & text. in c. si quis translatus, 21. q. 2. de translatione ex vna Ecclesia in aliam.* Nullus ergo textus est, qui ob translationem ex voto non constitutente religiosum bonorum dominium transferat.

11. Quapropter exclusa translatione ad Episcopatum, vel beneficium probabilius existimo omnia à te acquisita religioni quoad proprietatem, & dominium cedere, quia ex eo quod te vt sibi inuitum, & nocivum abiecerit, non inferitur bona à te acquisita abicere, cum hæc non sibi nocumentum, sed vtilitatem afferant. Item religio non te ita efficaciter abiecit, quin te emendatum possit, & debeat admittere.

Signum

Signum ergo est religionem non amisisse expulsiōe ius in res tuasque bona quæritum. Adde iure statutum esse omnia bona religiosi religioni cedere, sed ab hoc iure non reperitur electus exemptus. Ergo electi bona religioni cedunt, & ita sustinent Mol. l. 1. de iust. disp. 140. col. penult. vers. quoad votum, Lellius l. 2. c. 4. in d. b. 1. 112. Suar. t. 4. de relig. tr. 8. lib. 3. c. 6. fine n. 22.

12. Neque obstant adducta in contrarium n. 7. Concedo te expulsum non habere actualem cum religione communicationem, habes tamen possibilem, & debitam, si te reduces, & dignum exhibeas, ac proinde priuare non potes religionem iure, quod habet tua bona possidendi. Neque ex eo quod te a se expulerit, censenda est bona tua repulsiōe, quia bona non sunt illi nocua, secus tu, qui ei noeuementum præstabas. Exemplum serui, & infans expositi non vger. Nam seruus a domino electus libertatem consequitur, & sibi acquirit, vt colligitur ex c. unico, de infantibus, & languid. At religiosus nec solutiōnem votorum obtinet, nec sibi acquirere potest, infans expositus patria potestate liberatur, at religiosus iugum monasticæ disciplinæ non excurit. Adde dominum, & parentem in penam desertionis priuari bonis a seruo, & infante acquisitis; at religio cum nullam in electiōe iusta culpam commiserit non debet sui religiosi priuari, cum nec religio id vtile sit.

13. Religiosum vero Episcopum omnes conueniunt non religioni, sed suæ Ecclesiæ acquirere, ac proinde eo defuncto non religionem, sed Ecclesiæ succedere. Habetur c. unic. 18. q. 1. Quod non solum de bonis titulo Ecclesiæ acquisitis intelligendum est, sed etiam de acquisitis successione, donatione, legato, propria arte, & industria. Quia dicitur text. in c. unico, generaliter loquitur, & tradit Sanchalios referens, li. 7. c. 32. n. 63. Suar. t. 4. de relig. tract. 8. lib. 3. c. 16. n. 12.

14. Extendenda est hæc doctrina, tametsi ex religione Minorum sit Episcopus assumptus: quia licet in d. c. unico, de religioso Benedicti in Episc. translatio fuerit facta, eadem ratio est de omnibus aliis religiosis, si quidem æquè omnes a religionis obedientia eximuntur. Sic Tapia in Auth. ingressi, verbo sua c. 6. n. 87. Mol. t. 1. de iust. disp. 140. in pr. vers. quando relig. & in fine disp. Azor. t. 1. instit. mor. li. 12. c. 10. q. 6. c. 15. q. 3. Sanch. li. 7. sum. c. 32. n. 64. Secundo extendi debet ad Episc. titularē. Nam et si suæ Ecclesiæ non inferiat, seruit tamen Ecclesiæ vniuersali, & Pontif. a sua religione plene exemptus ac proinde Pontif. cõparat. Sic Azor. t. 1. li. 12. c. 10. q. 7. fine, Sanch. d. e. 32. n. 68. tametsi alij satis probabiliter censent religioni acquirere. Tertio extendi debet ad Episc. cui non in titulum, sed in commendam Ecclesiæ conceditur, nam durante ea commendatione à religionis iurisd. exemptus est, ac proinde acquisita non religioni, sed Ecclesiæ commendatæ cedere debent. Sanch. v. 69. Quarto extendi debet ad Episc. electum, & confirmatum, tametsi consecratus non sit, nec possessionem Ecclesiæ actus, quia virtute confirmationis à religione eximitur, & suæ Ecclesiæ inferre potest munera Episcopalis iurisdictionis exercendo. Ergo æquum est, vt suæ Ecclesiæ non religioni acquirat sic Man. Rodig. t. 3. reg. quæst. 9. art. 4. c. 2. sum. c. 70. n. 6. Sanch. li. sum. c. 32. n. 67. Quæ dicta sunt de Episcopo regulari procedunt, si Cardin. sit Ecclesiæ Romanæ quia ob hæc supremam dignitatem à religionis obedientia eximitur, vt bene relato Riminal. tradit Sanch. n. 70.

15. Quod si religiosus ad beneficium promoueat variare Doctores, cum non cedant eo tempore acquisitionis horum opinioniones oprinè refert. Sanch. lib. 7. sum. c. 32. n. 73. & tantum concludit sequens Barthol. leg. 1. §. si fructuarium, n. 4. ff. de stipul. Seruor. & leg. sed & si quis stipul. §. in eadem, ff. de usufructu. Bald. in c. present. n. 16. de probat. si beneficium sit monasterio pleno iure subiectum, & maxime in temporalibus monasterio cedere, quæ religiosus acquirit successione, donatione aut legato, non tamen quæ acquirit ex beneficio, aut sua arte, & industria. At si beneficium non sit monasterio subiectum sed ordinario, omnia inquit Sanch. cedere Ecclesiæ, cui sententiæ subscribit Suar. t. 4. de relig. tr. 8. lib. 3. c. 19. n. 7. c. 22. Ratio ea est, quia si beneficium non sit pleno iure monasterio subiectum, nequit prælati regularis religiosum remouere, quippè ab eius obedientia, & iugo regulæ exemptus est, & Ecclesiæ in perpetuum addictus, sed propter hanc rationem statutum est, c. unic. 18. q. 1. religiosum assumptum ad Episcopat. non monasterio, sed Ecclesiæ acquirere quocunque modo acquirat. Ergo idem est dicendum de regulari habente beneficium perpetuum. At si beneficium sit manuale ad nutum prælati amouibile, cum eo casu beneficiarius sit prælati regulari subiectus in omnibus, quæ administrationis beneficio non obfunt, sicuti alij regulares intra claustrum degentes, efficitur sanè omnia acquisita ab illo beneficiario monasterio cedere, nisi specialiter à iure excipiantur. At solum ea, quæ acquirit intuitu beneficii, & suis operibus videntur excepta. Ergo hæc sola Ecclesiæ cedunt, alia monasterio. Minor probati potest quoad fructus beneficii ex Clem. unic. de Supplenda neglig. prel. vbi prælati regularibus interdicitur bona horum beneficiorum manualium suis mensis applicare & vacantia aliquo modo occupare, & pensiones his be-

neficiis imponere. Quæ satis indicant fructus, & proventus illorum beneficiorum monasterio non pertinere. De acquisitis opera, & industria beneficiarij non est textus probans. Ecl. competere, at est efficax ratio, eo quod beneficiarius eo tempore, quo beneficium retinet addictus sit Ecl. inferre, tametsi quoad proprietatem monasterio maneat subiectus. Ergo sicut seruus donatus alteri ad eius vsum, & seruitum pro aliquo tempore, ei cedunt, quæ sua opera, & industria acquirit, non quæ successione, aut donatione, hæc n. Domino cedunt, sic de beneficiario dicendum est.

16. Verum et si hæc sententia vt potè communior tenenda sit in consulendo, & iudicando. At probabilitate non caret ea, quæ affirmat siue beneficium sit subiectum, siue non quæcumque à religioso beneficiario acquiruntur, quocumque tempore acquirantur, cedere Ecclesiæ quia durante beneficio quocumque sit etiam manuale à religionis regimine, & obedientia exemptus est, sicuti quilibet alius religiosus habens beneficium monasterio non subiectum, solum enim subiectus videtur in beneficii conseruatione, vnde enim alia subiectio constat? At ex prædicta subiectiōe non inferitur acquisita successione, donatione, aut legato religioni cedere debere; cum non cedant acquisita industria, & arte. Adde frequenter conuenite acquisita à religioso beneficiario sua opera, & industria, cuius beneficium monasterio est plene subiectum, Ecclesiæ competere. Cur ergo acquisita successione, legato, & donatione monasterio, & non Ecclesiæ cedere debent; præcipue cum in iure nulla horum bonorum distinctio facta sit. Deinde si monasterio illa bona cederent, non posset illorum administrationem habere nisi pro voluntate prælati; ac commune est hos beneficiarios durante beneficio liberam acquisitionum dispositionem habere. Ergo signum est non monasterio, sed Ecclesiæ cedere. Hæc docuit Abbas. c. fin. n. 3. de Regularib. & c. in presentia, n. 67. Probationib. Nauarr. comm. 2. de Regularib. n. 6. c. 10. & lib. 1. constit. de Regularib. conf. 70. alias de statu monach. conf. 1. n. 8. c. 7. & tit. de Donat. conf. 6. n. 1. alias de presump. con. 2. Man. g. regul. t. 2. q. 47. art. 7. Eman. Sa. verbo Religio, n. 64.

17. Ex his constat, quid dicendum sit de regulari promotio amouibiliter ad prioratum alterius ordinis, cui cedant ab eo acquisita? Et dicendum est iuxta nostram, & Bar. sententiam cedere suo monasterio, & religioni, nisi ex prioratu, vel suis operis acquisierit. At iuxta sententiam Abbatis, & Nauarr. omnia suo monasterio, & religioni cedunt. Vide Sanch. lib. 7. c. 32. n. 79.

18. Sed circa supradicta non est leuis difficultas; an regularis Episcopus, vel beneficiarius promotus ad alium Episcopatum, vel beneficium, vel eo relicto ad religionem seclitiam possit fructus Episcopatus, & beneficii, qui suis iustis rationibus superfuerunt, secum deferre, & in monasterio, vel Ecclesiæ assumptæ vtilitatem expendere? Ratio dubitandi desumitur, c. statutum, 18. q. 1. vbi de regulari in Episcopum assumptum dicitur: ad altare ad quod sanctificatur, & titulator seclitiam sacros canones, quod acquirere poterit, restituar. Si igitur illi altari restituenda sunt, nequit alteri Ecclesiæ, vel suo monasterio concedere. Præterea illorum bonorum vsum, & administrationem regulari conceditur, quatenus illius Ecclesiæ sponte est: ergo cessante hoc titulo nequit illa bona administrare, nisi vt vii, & ita sustinet Suar. loquens de regulari Episcopo, l. 4. de relig. tract. 8. lib. 3. c. 16. n. 24.

Ceterum verius credo, posse hunc Episcopum, vel beneficiarium regularem alteri beneficio, vel Episcopatu transire, aut monasterio redeuntem secum transferre, quæ in priori beneficio acquisiuit. Quia non est dubium, dum Episcopatum, seu beneficium retinet, fructus qui sibi, suæque sustentationi supersunt in vsum pios expendere posse, neque enim obligatus est in suæ Ecclesiæ vtilitatem insumere, nisi forte indigeat. Ergo poterit antequam monasterio, vel alteri Ecclesiæ translatatur & priori remanere, eos fructus monasterio, vel illi Ecclesiæ applicare; sicut poterat applicare pauperibus, altere pio operi. Et ita sustinet Suar. non satis consequenter loquens de regulari beneficiario, t. 4. de relig. tr. 8. lib. 3. c. 19. n. 20. c. 21. Neque aduersus hanc doctrinam obstat Text. in c. statum, ibi enim solum dicitur regularem Episcopum restituisse debere altari ad quod sanctificatur, quod ibidem acquisit. Quod non impedit, quin possit ea insumere in sui sustentationem, & quæ supersunt in pios vsum expendere. Adde restituenda esse altari post mortem, si durante vita distributa non sunt. Ad confirmationem concedo bonorum illorum vsum, & administrationem regulari concedi, quatenus illius beneficii spensas est, ac proinde solo eo tempore administrare ea bona posse. Sed quia durante administratione ea bona alteri Ecclesiæ applicuit, poterit translatari ad eam Ecclesiam illis vel; quippe tam sunt bona suæ Ecclesiæ ad quam sanctificatur, & inticulatur.

20. Hactenus loquuti sumus spectato iure communi antequo, at iure nouo Pij IV. & Greg. XIII. aliqua sunt mutata. Nam Pius IV. constitutionem edidit, quæ incipit: Decens esse censemus, quæ statuit omnia acquisita à clericis etiam in laicis tam secularibus, quam regularibus per illicita negotiationum, vel

DE
ASTR
PALA
TONI
II II

vel alius contra factos canones, ad cameram Apostolicam pertinere. Id ipsi confirmavit alia constitutione incipiente Rom. Pontif. cuius meminit Nau. *comm. de spolio* §. 6. n. 3. 4. & 5. Excepit tamen Ecclesie Romanae Cardinales. His ergo constitutionibus constat regularem fugitivum, eisdem, vel ad beneficium promotum, vel extra conventum ex facultate superioris degentem, si illicitè, vel contra factos canones lucratur non monasterio, sed cameræ apostolicæ acquirere. Debet tamen regularis non esse ex num. laicorum quia hic esto sub nomine clerici in favorabilibus veniant, non tamen in odiosis, & penâlibus, qualis est hæc constitutio priuans religionè iure succedendi in suorum religiosorum acquiritur; & ita sustinet Suar. *de rel. tr. 8. lib. 3. c. 2. n. 24.* Vt autem hæc constitutio locum habeat, acquisitio debet esse illicita ex natura rei, vel contra factos canones, nec sufficit quod sit illicita spectatis propriæ religionis constitutionibus; quia non esset illicita clerico vt talis est, de quo expressè loquitur constitutio, vt bene aduertit Suar. *d. c. 2. n. 25.* Non tamen est opus, quod extra monasterium acquisitio contingat; quia constitutio hæc limitationem non facit, sed absolute loquitur, sicuti nec de fugitivis, aut eieclis tantum, sed de quibuscuque regularibus etiam ad beneficium legitime promotis, vel ex dispensatione extra monasterium degentibus intelligenda est; quia omnes hi sub nomine clerici regulares comprehenduntur. Suar. *d. c. 2. n. 30.* Probabile vero est religiosum obligatum non esse bona sic acquisita cameræ apostolicæ applicare ante sententiâ iudicis, sed posse monasterio cedere, quia cum hæc constitutio sit lex penâlis priuans religionè iure questio, videtur vim nõ habere ante iudicis sententiâ. Quod satis indicant illa verba constitutionis, *quib. in vita priuati fuerint*, per sententiam inquam, & tradit Suar. *d. c. 2. n. 28.*

21. Insuper Gregor. XIII. aliam constitutionem edidit, quæ est in bullario 44. *aliis* 19. quæ incipit, *officij nostri*. Quæ constitutione statutum est bona quocunq; modo acquisita à regulari extra claustrum decedente, tametsi cum legitima suorum prelatorum licentia ab his, ad cameram apostolicam pertineat, nec monasterio, neque alteri pro operi adjudicari posse: & ita tradit Suar. *d. c. 2. n. 28.* Sanc. *lib. 7. sum. c. 32. n. 60. c. 33. n. 21.*

PUNCTVM XX.

Quale peccatum sit violare religiosam paupertatem, & quibus modis contingit.

S Y M M A R I V M.

1. Sacriligium est violatio paupertatis. Datur tamen leuis materia.
2. Grauis, vel leuis materia in voto paupertatis ex proportione ad furti materiam de semitur secundum omnes sententiâ.
3. Potest stante violatione leui iustitia grauis esse violatio paupertatis.
4. Frequenter cum violas paupertatem committis iniusticia peccatum, sed non semper.

Non est dubium hæc violationem ex se graui peccatum sacrilegij esse; quia est contra reuerentiam Deo debitam, cui te infidelem exhibes non exequendo quæ illi promissisti. Quod adeo aliqui Doctor. exaggerant, vt nec materiam leuem in hoc peccato admittant. Sed non sunt audiendi quia generale est in votorum transgressione dari leuem materiam, neque hoc votum aliquid speciale continet, ob cuius rationem excipi debeat à regula communi; & ita tradit Nau. *lib. 3. conf. tit. de Regularib. conf. 75. aliis* 3. de Statu Monach. n. 18. Azor. *t. 1. inst. mor. lib. 11. c. 12. q. 6. aliis* relatis Sanc. *lib. 7. c. 20. n. 2.* Suar. *t. 3. de relig. lib. 8. c. 6. n. 4.*

2. Solum est explicari difficile, quando sit censenda leuis, quando grauis materia, vt peccatum proprietatis graue, vel leue iudicetur? Communis sententia affirmat ex materia furti seclusis circumstantiis hæc grauitatem, vel leuitatem esse desumendam, ita vt illa sit in materia proprietatis grauis materia graueque peccatum constituat, quæ ex se in materia furti grauis est, graueque peccatum constituit, illa vero sit leuis materia, & leue peccatum, quæ in materia furti leuis est, nec culpam venalem excedit. Sic tradent Azor. Nau. Sanc. *n. pre. ed. vltati*. Dixi debere desumi hæc grauitatē ex materia furti secundum se, & seclusis circumstantiis personæ à qua furaris. Nam certum est ab homine paupere sæpè esse graue peccatum furti, si furti argentum vnum, vel duos ob damnū graue, quod inde patitur, è contra esset peccatum leue furti perire à Rege, vel homine ditissimo duos, vel tres aureos, si solum spectetur damnū, quod inde accipit. Non igitur ex hac diversitate grauitas, vel leuitas violationis voti paupertatis desumenda est, sed ex materia furti secundum se, & seclusis his circumstantiis, cuius grauitas, vel leuitas desumenda est ex eo, quod res suscepta grauitate conducat ad humanas actiones, & hominum necessitatem subleuandas, vt bene notat Suar. *t. 3. de re-*

lig. lib. 8. c. 6. n. 7. affirmans infra aureum non esse censendam materiam grauitate supra dicto fini conducere.

3. Ceterum est verissimum sit violationem paupertatis grauem esse quoties violatio iustitiæ secundum se grauis est, at existimo stante violatione iustitiæ leui secundum se violationem paupertatis grauem esse posse: maior enim quantitas ad grauem iustitiæ violationem videtur requiri quam ad violationem paupertatis. Nam violationis iustitiæ grauitas desumitur ex læsione proximo facta in bonis externis ad vsu vitæ necessariis, quæ latiore viam habet, quam læsio paupertatis, quæ desumitur ex infidelitate, quæ in Deum præstas non exequendo promissâ, quæ infidelitas, vt potè diuini cultus omisso ad sui grauitatem minori materia contenta est. Et confirmari potest ex voto erogandi in pauperes, tres vel quatuor argenteos, cuius transgressio grauis esset censenda, & peccatum mortale ob diuini cultus notabilem diminutionem; ametsi in materia furti tres, vel quatuor argentei leuis materia reputentur. Dicendum igitur est ex voto elemosynæ grauitatem, vel leuitatem voti paupertatis desumendam esse, illamque esse materiam leuē, vel grauem, cuius omisso in voto elemosynæ grauis, vel leuis esset. Cum autè in voto elemosynæ quatuor argentei censendi sint materia grauis, corū etiâ dispositio inuito superiore in materia paupertatis grauis materia censenda erit. Et ita explicat Suar. huius peccati grauitatē *d. t. 1. l. 8. c. 6. n. 9.*

4. Sed est dubium, an quoties peccatum committis aduersus paupertatis religiosæ votum, simul etiam committas peccatum furti, & iniustitiæ? Breuiter Respondeo frequenter ita esse, non tamen semper. Quoties igitur res monasterij vel à secularibus absolute donatas recipis, retines vel expendis superiore inconsulto, peccatum proprietatis, & furti committis, quia est inuitum monasterium in eius dominium sunt translata. Ac si secularis sic tibi donata concederet, vt nollet in monasterium eorum dominium nec administrationem transire, solum peccatum sacrilegij aduersus paupertatis votum committeres illis vtendo, non tamen furti, & iniustitiæ, cum Dominus non sit inuitus. Sic Cordub. in sum. q. 109. Nau. *lib. 3. de rel. c. 4. p. 3. dub. 3. n. 182. in edit.* Sayra in clau. regia *li. 9. c. 16. n. 21.* Sanc. *lib. 7. sum. c. 19. n. 55. c. 20. n. 7. c. 30. n. 7.* Lessius *li. 2. c. 41. dub. 9. n. 80.* E contra affirmat Sanc. *d. c. 20. n. 10.* & consentit Suar. *t. 3. de rel. li. 8. c. 11. n. 15.* te peccare posse aduersus iustitiâ, non tamen aduersus paupertatem, vt si à secularibus fueris non tibi retinendum, sed monasterio tradendum vel aliena contra Domini voluntatem destruas, quia in iis actionib. nihil tibi usurpas. Et idem est si ex voluntate superioris furtum committam retinere, peccares (inquit Sanc. & Suar.) contra iustitiâ, sed non contra paupertatem, quia non proprio, sed alieno nomine rem usurpas. At hæc mihi non placent, quia paupertatis violatione constituitur rei temporalis vsus, & administratio absque licentia legitima superioris, ac furans rem alienam, vt monasterio tradas, cui tradere non potes, alienam rem usurpas, illaque vteris absque superioris legitima licentia. Ergo peccas contra votum paupertatis. Nec te excusat, quod eam accipias, vt monasterio tradas, quia ea traditio nulla est, sicut non te excusat, si eam acciperes, vt alteri seculari concederes, Neque item te liberat ab hac paupertatis transgressione, quod ex voluntate superioris furtum commiseris; quia ea superioris voluntas vt potè iniqua nullius est effectus. Non enim superior concedere potest sibi subditis recipere, quæ ipse administrare n. quit. Deinde destructio rei alienæ inuito Domino etiam est contra paupertatis votum: usurpas enim rem alienam non retinendam, sed consumendam; quo vsu nihil magis proprium domini excogitari potest. Violatio igitur paupertatis in vsu rei temporalis pretio æstimabilis absque superioris legitima licentia consistit. Et ita sustinet Val. 2. 2. *disp. 10. q. 4. punct. 3. vers. pater.* Lessius *li. 2. c. 41. dub. 9. n. 79.* Hic autem vltus expliciter contingere potest acceptio, retentio, & distributio.

PUNCTVM XXI.

Qua acceptio, & retentione paupertatis votum violatur.

S Y M M A R I V M.

1. Videtur ex acceptioe, & retentione absque licentia, quod extenditur ad comestibilia.
2. Quanti hæc æstimanda sint, vt graue peccatum constituant.
3. Quid de rebus conueniunt vsu presentancis non consumptibilibus.
4. Si accipias ab externis, vt tibi retineas, illisque vtiaris, peccas.
5. Si accipias vt superiori tradas raro potest esse mortale.
6. Accipere à secularibus pecuniam in custodiam vt opportuna occasione ex licentia superioris vtiaris, non videtur graue peccatum.

Questio respondeo, ea acceptioe, & retentione paupertatis votum violari, quæ absque superioris consensu

senſu ſit, nam eo ipſo ſit nomine proprio, colligitur expreſſe ex c. non dicatis, 12. q. 1. & ex c. cum ad monaſterium, de ſtatu monach. & tradunt omnes. Ea autem, quæ accipere potes, vel ſunt bona conventus, vel externorum. Si ſint bona conventus, eaque occultes in tuum uſum proprium, peccas mortaliter ſtante materia graui tum contra iuſtitiam, tum contra religionem: Sic Suar. t. 3. de rel. lib. 8. c. 11. n. 59. quia nomine proprio utris re pretio æſtimabili inuito Domino. Solum aduerto ex comestibilib. quæ communiter religioſorum ſuſtentioni deſignantur, ſi ad tuum uſum accipias, grauiorem multo materiam deſiderari ut pecces mortaliter. Tum quia ſuperiores in hac parte non ſunt æquè inuiti, ſed inſtar patrum cum filiis ſe habent. Tum quia eo uſu parcis aliis rebus, quæ à ſuperiore in tui ſuſtentionem erant concedendæ. Sic Suar. tom. 3. lib. 8. cap. 11. numer. 41. Sanch. lib. 7. ſum. cap. 21. à numer. 31.

2. Quanti autem hæc comestibilia æſtimanda ſint, ut occulte accepta cenſentur materiam grauem, & peccatum mortale conſtituere, prudenti arbitrio eſt deſiniendum, ut notant Suar. & Sanch. ſuprà. Si enim paulatim modica accipias etiamſi cum animo ſtirmo perſeuerandi in ea iniqua acceptione, peccatum mortale non committes, niſi forte religioni grauis damnificatio fiat, religioſique alij debita ſuſtentione priuentur. Sanch. d. c. 21. n. 31. At ſi ſimul hæc comestibilia accipias, ut ſic accepta occulte retineas, & paulatim conſumas; cederem te peccatum mortaliter, ſi ualorem vnius aurei excederet, quia grauem deformitatem continet hæc acceptio, & retentio, meritoque ſuperior eſt inuitus. Quod à fortiori procederet, ſi res accepta pretioſa ſit, neque ad communem uſum, ſed extraordinarium religioſorum, vel pro inſimis deſtinata eſt Sanch. d. c. 21. n. 33. Notanter dixi de acceptione, & retentione comestibilium ad tuum uſum: nam ſi ea accipias, ut vendens, vel cum externis diſtribuas, non dubito, minorem quantitatem ſufficere ad peccatum mortale conſtituendum, quia in eo uſu utpote religioni magis nociuo ſuperior inuitus eſt, & ita notauit Leſſ. loquens de famulis, & filiis familias, l. 2. de iuſt. c. 12. dub. 8. n. 48. Sanch. d. l. 7. ſum. c. 21. numer. 11.

3. Si vero quæ ex conuentu accipis non ſint uſu præſentaneo conſumptibilia, qualia ſunt libri, imagines, veſtes, & ſimilia, Diſtinguendum eſt, vel ea accipis, ut occulte retineas, & inſcio ſuperiore utaris, ne poſſit à te auferre, & in eo caſu manifeſtum eſt uſum eſſe mortaliter peccaminolum, ſi per longum tempus vnius ſcilicet anni fiat. Suar. lib. 8. cap. 12. n. 4. & ſeq. At ſi non occulte retineas, ſed palam habeas, ita tamen cum aliis rebus ex ſuperioris licentia poſſeſſis immixta, ut vix ſuperior diſtinguere poſſit, nec inuenire. Aſſeruit Azor. t. 1. inſt. mor. cap. 12. q. 3. lib. 12. ſi ſolum ad tempus, & non in perpetuum ea ſic velis retinere, non eſſe peccatum mortale. Verius tamen exiſtimo contrarium, ſi diuturno tempore horum retentio continuetur, quia eſt retentio abſque voluntate ſuperioris ipſo facto ita occulta, ut ſuperior mortaliter loquendo ſe retentis vti non poſſit, nec pro libito diſponere. Adde, eſt à principio ex voluntate ſuperioris ea acceptis, ſi poſtea timens ne ea auferat, vis ita celare, ut non poſſit pro libito auferre, proprietarius eris, quia vis poſſidere rem irrevocabiliter, & à ſuperioris voluntate independenter. Sic Suar. tom. 3. de relig. lib. 8. cap. 12. numer. 4. & 6. Sanch. lib. 7. ſum. c. 19. numer. 57.

4. Quod ſi bona, quæ accipis abſque ſuperioris conſenſu; externorum ſint, ea accipis, ut tibi retineas, & inſcio ſuperiore utaris, non eſt dubium, eſſe acceptationem mortaliter peccaminofam, ſi materia grauis ſit. Quod adeo verum eſt, ut etiamſi ſecularis tibi eam ad uſum concedat, retento apud ſe Domino, adhuc tu illis vtens abſque ſuperioris conſenſu peccas mortaliter, quia voto paupertatis non ſolis priuatis rerum dominio, ſed illorum libero uſu, & à ſuperiore independente, ut bene tradit Azor. t. 1. inſt. mor. lib. 12. c. 12. q. 2. Leſſius lib. 2. de iuſt. c. 4. dub. 5. n. 28. Sanch. li. 7. ſum. c. 19. n. 53. Neque ab hoc peccato proprietatis excuſat, quod ſic donata à ſecularibus ſint comestibilia, quia etiam illorum uſus eſt pretio æſtimabilis, & contra votum paupertatis, ſi abſque conſenſu ſuperioris habeatur: tametsi, ut dixi, quantitas maior in his deſideretur ad peccatum mortale conſtituendum, quam in pecunia, aliſque materiis. Imo maior expoſtulat in ſic acceptis, quam in viſu parci à conuentu, quia minus prælati inuoluntarius eſt. Sanch. lib. 7. ſum. c. 19. n. 53. & c. 21. à n. 31. Suar. t. 3. de relig. lib. 8. cap. 11. n. 41.

5. Dixi ſi rem accipis, ut tibi retineas, nam ſi eam accipis ſuperiori tradendam, raro poſſe eſſe mortale peccatum. Tum quia ſuperior frequenter conſentit. Tum quia liber eſt ad rem acceptandam, vel repellendam, prove ſibi magis placuerit. At ſi daremus ſuperiorem eſſe inuitum, & quantitatem acceptam eo renuente grauem eſſe, non dubito poſſe per ſe peccatum mortale conſtituere, quia ea acceptio, & traditio in monaſterij uſus actus eſt proprietatis, quia eſt uſus rei tanquam propria, & ita tradit Suar. d. lib. 8. c. 11. n. 32.

6. Sed quid ſi pecuniam, vel aliquid quodvis à ſeculari accipies in cuſtodia, ut opportuna occaſione ex licentia ſuperioris libros emeris, aliſque tuis neceſſitatibus ſuccurreres? Affirmant Sanch. lib. 7. ſum. c. 19. n. 50. & Suar. t. 3. de relig. li. 8. c. 11. n. 45. Laym. lib. 4. tit. 5. c. 7. q. 1. verſ. At vero, ſe excuſari à vitiis proprietatis, eo quod nec dominium nec uſum, neque adminiſtrationem illius pecuniæ acceptas, ſed hæc omnia vti eſſe apud deponentem ſolo officio cuſtodis admilſo. Quod voto paupertatis non videtur prohibitum, ut ſatis indicat Nod. in c. exiit, verſ. ad maiorem de Verb. ſignific. vbi loquens de fratibus Minoribus in quorum fauorem ſeculares apud ſyndicum pecunias deponunt, inquit, Patet ex præmiſſis in tali commendatione pecuniæ ipſos fratres non ſolum à receptione pecuniæ, proprietate, dominio, uſu, ac contractatione quilibet ipſius; & ab ea pecunia penitus eſſe alienos. Idem autem eſt, ut bene notauit Sanch. ſuprà ex D. Bonauen. quod pecunia apud te, vel apud tertiam perſonam deponatur, ſi noliſ illius dominium, uſum, aut adminiſtrationem acceptare ſuperiore in conſulto. Verum eſt aduerſus votum paupertatis hæc diſpoſitio non ſit, ſæpe eſt contra regulas, & religionis conſtitutiones, quippe multum minuit in Deum fiduciam, & non parum derogat paupertatis religioſe profeſſioni, & ſplendoris promotionem non debere admitti in vim depoſiti, ſed ſolum in vim cuiuſdam familiaris cuſtodie, aliàs peccaret religioſus aduerſus paupertatis votum depoſiti contractum celebrando, quia eſt contractus nullus ſit, nullamque obligationem monaſterio imponat, ad velle quantum eſt ex ſe eam obligationem ſubire, & iura depoſiti deponenti concedere ſuperiore inconſulto, iniquum eſt.

PUNCTVM XXII.

Qua diſtributione, & diſpenſatione pecuniæ votum paupertatis violetur.

SVM MARI VM.

1. Diſtributio ſine licentia tacita, vel expreſſa violaret paupertatem.
2. Si obſenta licentia ad vnum in alius expenſas abſque alia præſumpta licentia peccas.
3. Ex bonis conuentus deſtinatis non licet religioſis priuatis elemoſynas facere: ex bonis tantum uſui, ſpeciali illorum eſt conſuetudini ſtandum.
4. Quid de acceptis à ſecularibus ſub diſtinctione reſponderetur.

1. Regula eſt ab omnibus doctoribus recepta eam diſtributionem pecuniæ contra votum eſſe, quæ fieret abſque expreſſa, vel tacita ſuperioris licentia, quia eſt vſus ſatis aperteſ dominij. Quod non ſolum verum habet in donatione, ſed etiam in mutuo, depoſito, & commodato, vtis enim re tanquam propria. Non enim tibi licet alium pecuniæ uſum habere præter eum, qui à ſuperiore expreſſe, vel tacite conſeſſus eſt. Solum aduerto cum Sanch. li. 7. ſum. c. 29. n. 61. te ſæpe ſerpe excuſari à mortali mutando, commodando res ad tuum uſum deſtinatas, ſi ſecurus es de reſtitutione, aut conſervatione illarum: quia videtur eſſe leuis materia. Ego dico, quia eo caſu ſuperior non cenſetur eſſe notabiliter inuitus.

2. Hinc infero, ſi licentiam habes expendendi pecuniam in libros, v. g. te peccaturum ſi abſque alia licentia præſumpta aliter expenſas, quia illa prior licentia limitata erat, neque ad aliam diſpoſitionem ex tenditur, ac proinde eſt vſus pecuniæ abſque licentia. Mend. in quodlib. q. 8. concl. Man. Rod. q. reg. 1. 3. q. 29. art. 10. concl. 4. Sanch. lib. 7. ſum. c. 19. n. 48. Suar. t. 3. de relig. lib. 8. c. 15. q. 3. Quapropter ſi pro iter agendo date tibi eſſent pecuniæ, tu vero ſtrictius ſolito viueres, non obinde poteris ex tibi ſubtrahere libros emere, elemoſynas facere; alterive vſui applicare, quia ſolum pro ſuſtentione, & neceſſitatibus in itinere concurrentibus conſeſſa ſunt. Excipere tamen debes, niſi contrarium conſuetudine religionis receptum ſit. Plures enim religiones ſuis religioſis determinatam quorundam pro cibo, & potu, aliſque neceſſariis deſignant, ea lege, ut nihil amplius teneatur monaſterium eis dare, neque ipſi de reſtudo rationem reddere, ſed ſuo damno, vel incommodo eam expendunt. In his enim religioſibus apertum eſt nullum eſſe peccatum reſtudo donate, in aliumve uſum pium expendere. Sic Nau. com. 2. n. 8. de Reg. c. 13. conſ. 111. de Reg. conſ. 71. aliàs de ſtatu Mon. conſ. n. 46. Petr. Nau. lib. 3. de reſt. c. 1. dub. 1. n. 158. in 2. adit. Mol. d. 2. de iuſt. diſp. 276. verſ. religioſus in conuentu Sanch. lib. 7. ſum. c. 19. n. 100. Suar. t. 3. de relig. lib. 8. c. 15. n. 8. At in ea religione, ut in Societate Ieſu, in qua religioſis nulla quota determinata aſſignatur, ſed quæ fuerint neceſſaria ſingulis religioſis conceduntur, nullatenus poſſunt quæ ſibi ſubtrahant de ſuſtentione etiam iter agendo in alios uſus expendere, quia ſolum vſus facti in particulari habent.

3. Secundò infero, ſingulis religioſis licitum non eſſe elemoſynas

DE
CASTRO
PALATI
TONI
II

synas facere ex bonis communitatis destinatis, quia non ipsi sed superiori competere eorum bonorum administratio. Ex rebus tamen proprio usui destinatis consuetudini standum est, ex qua colligitur expressa, vel tacita superioris voluntas. In omnibus quippe religionibus receptum est, religiosus iter agens, vel extra claustra in studiis versantes aliquas moderatas elemosinas facere posse, id enim & pietati, & religioni consonum est. Imo & donationes aliquas leues consanguineis, vel amicis in signum gratitudinis beneficii recepti, vel in significationem debite amicitiae, vel ad conciliandam eorum voluntatem in fauorem religionis. Suar. d. c. 15. n. 11. Procuratori conuentus solum elemosynarum ex rebus conuentus permittuntur, quarum fuerit praescripta consuetudo illius religionis, & voluntas superioris praescripta, alias non se geret vel praelati administratio, sed vt Dominus Azor. t. 2. instit. moral. lib. 12. c. 10. g. 3. Sanch. lib. 7. sum. c. 19. n. 92. & 94. Suar. t. 3. de rel. li. 8. c. 15. n. 9. Praelatus vero religionis in elemosynis, donationibusve praestandis seruari debet consuetudinem suae religionis, quia haec indicant quid potestatis habeat, vt bene Suar. c. 15. n. 10. & 11.

4. Sed quid dicendum, si non bona conuentus, neque in tui usum destinata, sed à saecularibus accepta tradas consanguineis, vel amicis eritne haec traditio, & dispensatio contra paupertatem? Distinguedum est, si ea absolute accipias non solum contra paupertatem, sed etiam contra iustitiam aduersus religionem, cui illa bona tua acceptatione sunt incorporata, peccas. At si ea nolis accipere, sed donanti manifestes te eius nomine consanguineis donaturum non videris iustitiam, nec paupertatem violare, non iustitiam, cum ex Domini voluntate traditio fiat non, paupertatem, quia tu nec donas, nec aliquid tradis consanguineis, sed saeculari tuo medio donationem praestas. Sanch. lib. 6. de matr. disp. 4. n. 7. & lib. 7. sum. c. 19. n. 74. Suar. t. 3. de relig. lib. 8. c. 15. num. 16. Quod verum habet, etiam si saecularis non designauerit quibus pecunia concedenda sit, sed id tuo arbitrio reliquerit, quia sola personarum electio tibi competit quae non est contra paupertatem, non tamen pecuniae distributio, sic Suar. d. t. 3. de rel. li. 8. c. 15. n. 16. At si saecularis pecuniam tibi concedat, usum illius non determinans, sed tuo arbitrio relinquens vt nomine ipsius in usum quem elegeris, expendas, affirmat Suar. d. c. 15. n. 16. te peccaturum contra paupertatem sic pecuniam accipiendo absque voluntate superioris; quia virtute accipis potestatem eam in tui commodum expendendi. Verum excusari ab hoc peccato posses, si nunquam in tui usum expendas superiore non consentiente, neque eam voluntatem habeas, cum acceptas. Quia eo casu comparatione tui solum habes eam pecuniam in custodiam abque potestate conuertendi eam in tui commodum. Neque obstat saecularium tradentem tibi pecuniam nomine suo distribuendam aequè in tui, ac in aliorum usum concessisse, nam esto saecularis eo modo concedat, tu liber es in acceptatione, ac proinde acceptare potes illam pecuniam sic in aliorum usum distribuendam absque superiori consensu. In tui vere usum ex voluntate superioris.

PUNCTUM XXIII.

Quae licentia superioris excuset subditum à paupertatis transgressione.

SUMMARIUM.

1. Licentia voluntaria debet esse.
2. Debet esse iusta, hoc est absque iniustitia.
3. Proponitur obiectio, & fit illi satisfactio.
4. Nulla est facultas ad vsus turpes, vanos & superfluos.
5. Accipiens sic pecuniam debet restituere. Ex accidenti excusari potest.
6. Haec licentia sufficit, si sit tacita, vel praesumpta.
7. Tacita sufficit, esto superior adiri possit.
8. Sufficit etiam praesumpta.
9. Sed ferè semper in hoc casu veniale peccatum committitur.
10. Quatuor debita licentia sufficere possit.
11. Quae sit superior, qui debet licentiam concedere.

1. Dicendum est, solum licentiam voluntariam, & iustam, siue tacita sit, siue expressa te à paupertatis transgressione excusare. Quia ea posita non operaris nomine proprio, sed alieno scilicet superioris, igitur debet esse licentia voluntaria absque villo metu, coactione, dolo, vel fraude exorta; quia haec reddunt actum simpliciter inuoluntarium Sanch. li. 4. c. 19. n. 16. Suar. t. 3. de relig. lib. 8. c. 11. n. 14. Ad dolum vel fraudem reducitur, si ea taceas, quibus declaratis non solet licentia concedi, vel ea falsò exprimas, quorum ratione conceditur licentia, alias non concedenda, Suar. & Sanch. locis alleg. Secus vero si ea taceas, vel falso exprimas, quibus tacitis, vel expressis non solet per se licentia concedi. Ferd. à Castro Sum. Mor. Pars 114.

dis: tamen si difficilius concedatur. Suar. d. c. 11. numer. 14.

2. Secundò requiritur licentiam esse iustam, hoc est absque iniustitia concessam. Si enim ex praelati voluntate aliena surripias, & de ipsis disponeres non solum iniustus, sed sacrilegus aduersus paupertatis votum eris. Praelatus enim potestatem non habet de alienis rebus iniuris suis dominis disponendi. Ergo nec potestatem habet, vt tibi eam dispositionem concedat. Ergo cum de facto concedat, ea concessio nulla est; neque in ea concedenda vt superiorem & praelatum à Deo constitutum se gerit. Debet ergo licentia esse iusta, vt vitium paupertatis excuset; & ita sustinet Nau. comm. 2. de Regularib. n. 21. Petr. Nauarra lib. 3. de restit. c. 1. p. 3. dub. 1. p. 168. & alij relati à Sanch. lib. 7. sum. c. 19. n. 21.

3. Dices voto paupertatis te obligatum vitare, iniustitiam, sed solum vitare proprietatem, quae in eo consistit, ne rebus temporalibus proprio nomine vtaris; at aliena ex consensu tui superioris surripis, & de illis disponis, non proprio, sed alieno nomine illis vtis. Ergo vitas proprietatem. Ergo non est necessaria licentia iusta pro vitanda paupertatis transgressione. Et confirmo, si pro suffragio ferendo, vel opere feruili in die festo aliquid ex licentia praelati accipias, & expendas, valida est acceptio, & distributio. Ergo signum est validam esse licentiam, tamen si iniquè detur. Ergo ad vitandam paupertatem quacunque licentia siue iusta, siue iniusta sit sufficit, & ita sustinet Suar. t. 3. de rel. li. 8. c. 11. n. 15. & alij plures relati à Sanch. d. c. 19. n. 20.

Sed haec non videntur, vt à propostis, & communi sententia recedamus. Fateor equidem te voto paupertatis obligatum non esse vitare iniustitiam, sed solum proprietatem, quam violat alienis vtens, non quia vtis alienis praeside, sed quia illis vtis absque licentia legitima, & iuridica superioris, illa enim licentia, vt potè iniqua, & iniusta est licentia de facto non de iure, ac proinde te excusare non potest. Ad confirmationem dico, dupliciter concedi tibi posse licentiam ad recipiendum pretium ob turpem actionem. Primò absolute, & antecederet ad ipsum actum turpem. Secundò illo supposito; si absolute, & antecederet ad actum turpem detur licentia nulla est quia est facultas ad faciendam iniquitatem: nam recipere pretium sub onere & obligatione faciendi peccatum, iniquitas est. At si tibi detur licentia ad recipiendum pretium; casu quo actionem honestam praestiteris, valida est talis licentia, quia est de actu legitimo, & a fortiori valet licentia ad sic acceptum expendendum.

4. Ex hac conditione deducitur non posse praelatum tibi concedere facultatem ad bonorum distributionem, turpem, vanam, & superfluum; quia praelato vt potè non domino, sed dispensatori, & administratori bonorum religionis non est datum ea distribuere in quemcumque usum, sed in usum honestum, piuum, & religioni congruum. Quapropter si de facto praelatus tibi eam concedat facultatem, cum nulla sit concessio, non excusaris ob illam è proprietate, & ita tenent Nau. & Petr. Nauarra. Sanch. n. 2. relati. Adde neque ipsum praelatum eam facultatem sibi concedere posse; quia non potest sibi ampliore, quam subditis usurpare iurisdictionem. Deinde iuxta praescriptum religionis sibi, & subditis licentiam concedit, ac non est praesumendum religionem, vel, vt in actus turpes vanos, & superfluos eius bona absumantur. Ergo quoad huiusmodi usum nulla praelatus gaudet autoritate. Sic Nau. li. 3. conf. 3. de Reg. conf. 75. alijs de Statu Mon. conf. 3. n. 42. & com. 2. de Reg. n. 21. & com. 3. n. 27. Sanch. li. 7. sum. c. 19. n. 23.

5. Deinde deducitur, accipientem pecuniam à religioso in usum turpes, vanos, & superfluos expensas per se obligatum esse monasterio restituere; quia sunt acceptae ab eo, qui eas dare non poterat, & contra voluntatem religionis, quae illarum dominus est: sic docent Syluest. relig. 6. q. 7. Mol. t. 1. de iust. disp. 140. vel si aliquid. c. 2. disp. 276. Man. Rodr. q. 9. reg. n. 2. q. 125. art. 2. Petr. Nauarra lib. 3. de restit. c. 1. dub. 3. n. 138. Sanch. lib. 7. sum. c. 19. n. 30. Dixi per se, quia ex accidenti censetur frequenter sic accipientem deobligatum esse à restitutione, eo quod facta alienatione praesumitur potest religionem consentire, ne sibi restituantur sic accepta. Quod facere potest, ne eius, & religionis honor periclitetur: sic docet Rebel. de oblig. iust. 2. p. lib. 1. q. 4. sect. 2. n. 6. & generaliter accipientem à religioso habentem à superiore facultatem expendendi pecuniam in usum, qui sibi placuerint, non esse obligatum restituere docuerunt Bannes, 2. 2. q. 62. art. 5. dub. Lud. Lop. lib. 2. de contract. c. 40. verbi autem religiosus, & alij viri docti eo fundamento ducti, quia esto religio in modo expendendi pecuniam iniusta fuerit; non tamen in illius distributione, cum licentiam generalem concesserit. Sed est inuoluata ratio; siquidem modus ille distributionis ab illa determinata distributione non distinguitur; ac proinde cum modus sit praeter voluntatem religionis, & ipsa distributio praeter eius voluntatem censenda est, & obligationem per se restitutionis in accipiente inducit.

6. Tertio, haec licentia voluntaria, & iusta debet esse expressa, tacita, vel praesumpta. Quocunque enim ex his modis habeatur, sufficit ad excusandum proprietatis vitium. Nam eo

poſito verum erit te non operari proprio nomine, & à ſuperiore independenter ab eius voluntate, cui tum operationem ſubiicis. Et quidem hanc licentiam tacitam vel præſumptam ſufficere ad excludendam proprietatem, quando ſuperior commodè adiri non poteſt, & virget occaſo accipiendi, retinendi, vel expendendi, certum eſt ex benigna interpretatione voti paupertatis, quòd præſumi non debet extenſum fuiſſe ad expreſſam licentiam moraliter impoſſibilem. Sic Suar. 20. 3. de relig. lib. 8. c. 11. n. 3.

7. Deinde exiſtimo certum, etiam ſi ſuperior adiri poſſit, licentiam tacitam ſufficientem eſſe. Illam voco tacitam licentiam, quæ virtute in alia expreſſa continetur, vt ſi ſuperior tibi concedat licentiam peregrinandi, nec prohibeat aliquid recipere, & recepta expendere, eo ipſo cenſetur conceſſiſſe, teſte Suar. 1. 3. de rel. lib. 8. c. 11. n. 7. Item ſi conſuetudine introductum ſit, te poſſe aliqua recipere, retinere, vel expendere, & ſuperior conſuetudinem non reuocet, cum poſſit, & omnia cenſetur approbare, Sic Suar. d. 2. 3. lib. 8. c. 11. n. 7. Sanch. li. 7. ſum. c. 19. n. 7. At idem eſt, ſi ſuperiore cenſio, nec prohibente, cum facile poſſet, aliquid recipias, retineas, aut expendas, quia in ea diſſimulatio virente continetur quedam approbatiua voluntas, & error. c. conſentire, 83. diſt. Secus eſſet, ſi diſſimulatio impedit poſſet; eo quod timet domum eſſe perturbandam tuis querelis; quia eo caſu ea diſſimulatio non eſt licentiæ conceſſio, ſed facti permiſſio, quæ te non excuſat. Sic Nau. conſ. 2. de Regul. n. 22. Mendoza in ſuis quodlibet, q. 8. concl. 7. Man Rodriq. regul. 1. 3. q. 29. art. 11. Sanch. lib. 7. ſum. c. 19. Suar. dicta cap. 11. n. 8.

8. Difficultas ſolum eſt de licentiâ præſumptâ, quando ſcilicet præſumis ſuperiorem daturum fore licentiam, ſi ab eo peteres, & tu præ verecundia, aliòve humano reſpectu petere omittiſſas eo caſu à proprietate excuſeris; Videris non excuſatus, quia licentiâ futura ſuperioris, cum de facto non ſit, non poteſt efficere, vt nomine illius diſpoſitio præſtetur. Cæterum communis ſententiâ docet ſupradictam licentiâ præſumptam ſufficientem eſſe ad vitandam proprietatem. Quia ad hunc effectum ſufficit, quòd voluntati ſuperioris ſaltem futuræ nixus opereris. Si enim ad vitandum futurum, ea præſumptio de voluntate domini ſufficit, vt conſtat ex *l. inter omnes, §. velle, ff. de furto*, à forſori ſufficit ad vitandam proprietatem. Neque credendum eſt voentes paupertatem ſtrictius ſe obligare voluiſſe. Atque ita ſuſtinet Nau. com. 2. de Reg. n. 20. Petr. Nau. lib. 3. de reſt. c. 1. p. 3. dub. 1. n. 160. Val. 2. 2. diſp. 10. q. 4. pun. 3. poſt initium. Azor. 1. 1. inſt. mor. lib. 12. cap. 12. q. 2. 3. & 4. Sanch. lib. 7. ſum. c. 19. n. 4. Suar. 1. 3. de relig. lib. 8. c. 11. n. 4. Quæſtis autem cognitio huius voluntatis futuræ deſideretur, an certa, an ſufficiat probabilis? Vt iant Doct. Plures affirmant certam requiri: alijs eſt periculum operandi abſque vlla licentiâ, & contra domini voluntatem: ſic Mol. 1. 2. de inſt. diſp. 276. circa ſin. Petr. L. c. 2. 1. ſum. tr. 8. c. 21. diſp. 7. Verius tamen eſt probabilem cognitionem ſufficere, quia ſic operans moraliter certus eſt de voluntate ſuperioris, neque periculo morali operandi ſine licentiâ exponitur tamenſi phyſico exponatur. *See*. Nau. com. 2. de Reg. n. 20. & 17. ſum. c. 17. n. 5. Leſſus lib. 2. de inſt. c. 2. dub. 3. n. 49. & c. 41. dub. 9. n. 80. Mendoza in quolib. q. 8. concl. 8. Sanch. plures referens, lib. 7. ſum. c. 19. num. 13. in fine; Suar. 1. 3. de rel. lib. 8. c. 11. n. 11.

9. Aduerſo tamen in hac receptione, & bonorum diſpoſitione ſerè & ſuper peccatum veniale committiſſo, quòd ſuperior cum commodè adiri poteſt, ægrè ferat hanc clauſtinam, & ſeriatam receptionem, & diſpoſitionem, vt potè obſeruantia religioſæ & paupertatis puritati ſatis aduerſam. Sed quia hæc contradicſio ſolum eſt de modo clauſtino, & furto non de ipſa receptione, & diſpoſitione, culpam venialem non excedit. Sic Nau. Suar. Sanch: *n. præcedenti relati*.

10. Rurſus aliqui dicunt ad vitandam proprietatem non requiri licentiâ, expreſſam, tacitam vel præſumptam; ſed ſufficere debitam: ſic docuit Mend. in quodlib. q. 9. in ſin. Et mouetur, quia voto paupertatis non te obligat ad paupertatem iterationabilem. Sed in hac re in primis dicendum eſt licentiâ præſumi poſſe, quorſus eſt debita; quia ſemper præſumi poteſt ſuperiorem operatum ſecundum regulas rectæ rationis. Quare prædicta quæſtio ſolum locum obtinet, cum ſuperior eſt expreſſè negat licentiâ, quam debebat cõcedere, quòd non facile præſumendum eſt de ſuperiore, qui plurib. rationibus moueri poteſt ſubito occultis, quæ negaram licentiâ honeſtent. Cõceſſo tamen gratis ſuperiorem imprudenter, & præter religionis morem licentiâ tibi negare, non obinde inferitur te poſſe aduerſus paupertatis votum procedere ſicuti non inferitur voto caſtſitatis obſtrictum ducere vxorem poſſe diſpenſatione non obtenta; tamenſi imprudenter, & præter conſuetam diſpenſationem negetur. Dicendum igitur eſt dupliciter licentiâ deberi poſſe, vel ex debito te tenente ex parte prælati tantum, vel ex debito te tenente ex parte ſubditi. Si debita ſit licentiâ ex parte prælati tantum, & negetur non excuſatis à voti tranſgreſſione: At ſi licentiâ tibi ſit debita, eo quòd à religione ius habeas, vt tibi concedatur, credo eſſe ſufficientem, ne votum

violens, quia eſto ſuperior licentiâ neget, à religione iure ipſo conceditur. Quapropter ſi prælatus tibi non ſuppeditaret neceſſaria ad victum, & veſtium iuxta morem receptum religionis, ſi inſuper negaret facultatem ab externis accipiendi, illa negatio nullius conſiderationis eſſet vt pote iniqua, & contra ius à religione tibi conceſſum. Alijs prælatus poſſet te obligare ad paupertatem ſtrictiorem promiſſa.

11. Tandem requiritur, vt licentiâ à vero ſuperiore, vel ſic communiter reputato procedat. Si autem plures ſuperior ſubordinatos habeas, non eſt opus, vt ab omnib. licentiâ obtineat ſufficit ab aliquo illorum, cuius poteſtas à ſuperiore illius reſtricta non ſit, ſolū eſt dubium de monialibus; an Abbatifſa ſit verè illarū ſuperior potens eis concedere facultatē accipiendi, retinendi, & diſtribuendi; Et dicendum eſt poſſeque vtrūq. habet adminiſtrationē bonorū cõuenerit, ipſique obedientia promittitur atq; ita docet Lud. Lop. 1. p. inſt. conſcient. c. 157. c. 157. c. 158. & li. 2. de contr. c. 48. verſ. 3. dicimus. Corub. ſum. q. 54. d. 1. vlt. Greg. Lop. 1. 14. verb. propr. 1. 7. p. 1. Laym. lib. 4. tr. 5. c. 7. n. 15. & alij, quos referet, & ſeq. Sanch. lib. 7. ſum. c. 19. n. 44.

PUNCTVM XXIV.

Quæ pœnæ impoſitæ ſint violentibus paupertatem:

SVMMARIVM.

- 1. Tres ſunt: Prima, ne in loco ſacro ſepeliatur.
2. Secunda: Expulſio à conuentu, vel in eo recluſio.
3. Tertia: priuatio vocis actiua, & paſſiua.
4. Indignitas: hæc pœnæ iudicis ſententiâ, & ſolum pro reſtatutum ſunt ſtatuta.

1. Vt canonico tres tantum pœnæ reperiuntur ſtatute. Prima, ne in loco ſacro, ſed in ſterquilinio cum ſua pecunia ſepeliatur religioſus, qui fuerit conuictus deſeſſe ſua conuentum proprium: habetur, c. Monachi, & c. cum ad monaſterium, de ſtat. Monach. Quod ſi in loco ſacro ſepultus fuerit, extrahi debet, ſi abſque ſcandalo fieri poſſit. c. ſuper quodam eodem tit. Et licet ſpectato iuris rigore, & exemplo D. Gregorij lib. 4. Dialog. c. 55. tota pecunia ſimul cum proprietario eſſet ſepelienda, at ex benignitate quælibet pars ſufficit abſtudio iudicis; quia per cam ſatis abundè proprietarij perditio ſignificatur, reliquus in vltis vtilis referatur. Sic Abb. d. c. cum ad monaſt. n. 15. Io. And. n. 4. Greg. Lop. 1. 14. n. 3. 10. 7. p. 1. 1. Sanch. lib. 7. ſum. c. 20. n. 11. Laym. lib. 4. ſum. tr. 5. c. 7. n. 22.

2. Secunda pœnæ eſt expulſio à conuentu d. c. cum ad monaſterium. At hæc pœnæ correctiua eſt, c. ſin. de Regul. ne religioſus daretur occaſo vagandi, ſed loco illius in carcerem detraherentur, & ibi pro qualitate culpæ plecti debent. Abbas d. cap. cum ad monaſterium n. 13. Sanch. & Laym. ſupra.

3. Tertia pœnæ eſt vt priuatur proprietarius voce actiua, & paſſiua pro biennium, aliſque pœnis priuatur iuxta religionis conſtitutiones. Sic ſtatutum eſt à Trid. ſeſſ. 25. c. 2. de Reg.

4. Aduerte hæc pœnas non incurri ante iudicis ſententiâ, quòd de priuatione Eccleſiaſtica ſepulchra, & reſcluſione in carcerem dubium eſſe non poteſt. De priuatione vocis actiua, & paſſiua ſatis indicant illa verba de prebentibus conuictis quæ fuerit, quæ actionem iudicis ſonant, atque ita notaui Sanch. lib. 7. ſum. c. 20. n. 14. Secundò aduerte non cuiſcunq. vitio proprietatis hæc pœnæ eſſe ſtatutas, ſed ſolum reſeruari. Nam eſto acciperes abſq; licentiâ, vel acceptū expenderis, ſi tamen conuictus nõ fueris retinere, ſupradictæ pœnæ locum non habet, Sanch. d. c. 20. n. 13. & Laym. li. 4. ſum. tr. 5. c. 7. n. 20.

DISPVATIO IV.

De voto religioſa obedientia.

AN religioſa obedientia contineat vltra votum, promiſſionem obediendi prælatis religionis, & traditionem in eorum poteſtatem, & quòd peccatum ſit illius tranſgreſſio.

PUNCTVM I.

- 1. Religioſa obedientia continet votum formaliter, & acceptiua promiſſionem, & traditionem prælato factam.
2. In violatione obedientia plures maliſia continentur.
3. Expenditur, quæ maliſia continentur.
4. Tranſgreſſio regula quæ continet maliſia.

1. Beniter reſpondeo, religioſam obedientiam in ſua formalitate ratione voti Deo factum obediendi prælati continere, habere tamen ſibi adiunctam humanam promiſſionem, & traditionem. Priorè partè ſic probò. Nã cõ votū ſi promiſſio facta Deo, & non homini, votū obedientia continere ſolū debet in ſua formali ratione promiſſionē Deo factam obediendi homini, quòd abſque vlla promiſſione, vel traditione ipſi homini facta ſtare optimè poteſt, ſicuti ſtat votum dandi elemoſynam.